ÚJ!

video magazin

1988.
IV. évf. 9. (16.) szám
Ára: 39 Ft

Teszt: 17 hazai színes tévé

Cicciolina teste képernyőn

+16 színes oldal

INTERVIDEO filmmagazin

MŰSOROS VHS KAZETTÁK
Mokép Video
MOKÉP Videotéka
VI. ker.
Majakovszkij u. 40.
Főszereplők:
Henry Silva
Antonio Sabato
Silvia Dionisio
Rendezte:
M. Massimo Tarantini
ERŐSZAKOS RENDŐRÖK
SZÍNES, FELIRATOS OLASZ KRIMI

Kedves Olvasó!

Hála Önnek, immár tizenhatodik alkalommal találkozunk. Mikor májusi számunkban bejelentettük, hogy a következő hónaptól kísérletképpen havonta találkozunk – s belső oldalainkat is fényezett papírra nyomatjuk –, még nem voltunk biztosak benne, hogy a kezdetben rendszertelenül, majd negyedévenként, később kéthavonta megjelenő lapot ugyanolyan példányszámban tudjuk-e majd havonta is megjelentetni. Ma már tudjuk, hogy túljutottunk a „kísérleti" szakaszon, a Video Magazin második száma óta 60 ezer példányban (az első 50 ezerben) elkel, s úgy tűnik, a havi megjelenést végleg megígérhetjük.

Eddig sikerült áremelés nélkül utcára kerülnünk a magazinnal, pedig ha a Kedves Olvasó a 39 forintos árunkat összeveti a többi, rétegigényeket kielégítő, dotáció nélkül megjelenő lap árával, könnyen elgondolhatja, mennyi árvitába és ügyeskedésbe került mindez. S akkor még nem is beszéltünk arról, hogy az ismert, papírínséges világban, mikor ezeket a sorokat nyomdába küldjük, még nem tudjuk, hogy az előző számokhoz hasonlóan miféle harcokat kell vívni a megjelenéshez szükséges 10 ezer kiló papír beszerzéséért.

Ezek a nehézségek rendesen persze mindig a szerkesztőségek belügyei, nem szokás velük a Kedves Olvasót terhelni. Hogy mi mégis megtesszük, azt részben az indokolja, hogy felméréseink szerint olvasótáborunk nagyjából egységes, hónapról hónapra ugyanazok vásárolják a lapot, s amennyire a levelekből is következtetni lehet rá, figyelemmel kísérik sorsának alakulását. Másrészt az is indokolja a belügyekkel való foglalkozást, hogy ez a szám 16 színes oldallal növelt terjedelmű: mellékletünkben az Intervideo Vállalat mutatja be filmajánlatát. Lehetőség szerint további számainkban is megpróbálunk nagyobb terjedelemben s – amíg bírjuk – változatlan áron megjelenni.

Bíró Zoltán

ötlet video magazin

VIDEOVILÁG

FILMGLÓBUSZ

INTERVIDEO FILMMAGAZIN 25

TESZT ÉS TECHNIKA

HÁZUNK TÁJA

VÁSÁRLÁS

KISLEXIKON 42

KILÁTÓ

Az Ötlet hetilap magazinja · Felelős szerkesztő: Horváth Béla
Szerkesztő: Bíró Zoltán · Művészeti szerkesztő: Kerék Antal
Képszerkesztő: Kiss Árpád · Olvasószerkesztő: Berkes András
Szerkesztőség: Budapest XIII., Jász utca 103–105.
Levélcím: Budapest 1986 · Telefon: 203-803, 203-804 · Telex: 22-7363
Kiadja az Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó Vállalat
Felelős kiadó: dr. Király G. István igazgató
Kiadóhivatal: Budapest VI., Révay u. 16.
Kossuth Nyomda, Budapest 88.0626 · Felelős vezető: Bede István vezérigazgató
Terjeszti a Magyar Posta
A címlapon: Clint Eastwood
HU ISSN 0237-5141

A renegát (Renegade)

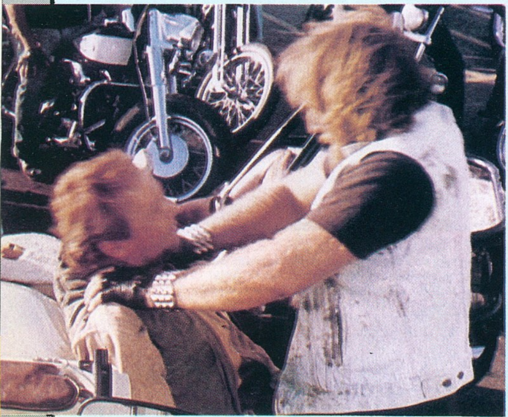
A 70-es évek kétségtelenül legsikeresebb „makaróni szerzőpárosa" a Bud Spencer–Terence Hill kettős volt. A mázsás pofonokat osztogató szakállas óriás és ártatlan kék szemű társa filmről filmre, kasszasikerről kasszasikerre lépdelve hódította meg a kalandos filmekre és humorra vágyókat. Aztán útjuk különvált, s bár néha még most is összefutnak egy-egy film erejéig, korábbi nagy sikereiket már nem tudják megismételni.

A most negyvennyolc éves Terence Hill legújabb filmje a közelmúltban jelent meg a videopiacon, s arat szerény sikereket. A változatlanul szőke hajú és kék szemű sztár a Renegát című filmben egy kalandvágyó és az igazságért bármikor harcba szálló modern farmert játszik. Luke – ez filmbeli neve – és társa, Matt, örömben és bánatban egyaránt osztoznak, és egyformán gondolkodnak az életről is. Megunván a nagyvárosi élet egyhangú folyását, úgy döntenek, hogy a napfényes Arizonába mennek egy farmra, s ott a természetben lelik meg lelkük békéjét.

A Green Heavennek, azaz Zöld Mennyországnak nevezett farm rászolgált a hangzatos névre: varázslatosan szép fekvésű és káprázatosan gazdag. A két férfi már-már a nyugalomba süppedne, amikor hirtelen megpezsdül körülöttük a levegő. Autójukat egy hatalmas kamion igyekszik az út menti árokba taszítani, egy motorkerékpárosokból álló banda veszi üldözőbe őket, s végül egy késdobálóval kerülnek közelebbi kapcsolatba. Természetesen minden küzdelemből győztesen kerülnek ki, s a szikrázó pofonok között még arra is jut idejük és erejük, hogy elsüssenek egy-egy jó poént.

USA, 1987
Főszereplők: Terence Hill, Robert Vaughn, Ross Hill
Rendezte: E. B. Clucher
90 perc

Fúga
(Fuga)

A sors könyvében meg vagyon írva, hogy a világsztárok gyermekei legalább egy alkalommal megkísérlik utánozni őseiket, és a színpadon vagy a filmvásznon próbálnak szerencsét. Liza Minelli, az ifjabb Belmondo és Delon, és tucatnyi társuk után most az egykor filmcsillag, Raf Vallone lánya is „ringbe szállt" a nézők kegyeiért. Pedig Eleonora Vallone már nem tartozik a tinisztárok közé. A most 34 éves hölgy eddig fotómodellként kereste a kenyerét, s egyáltalán nem kívánkozott a felvevőkamerák elé. A csábítás úgy látszik nagyobb volt, mint azt korábban gondolta, s végül Nelo Rosati rendező hosszas unszolására elvállalta a Fúga című film főszerepét.

Az őserdei krimi igazán kiváló lehetőséget biztosít a szőke szépség számára a kiugráshoz. Nem kell ugyanis egyebet tennie, mint előbb a megrémült, szorongó, később a harcias, sziklakemény asszony alakját megformálnia. A történet szerint ugyanis Carmen, egy kolumbiai nagybirtokos lánya szerelmével, Manuellel az őserdőbe menekül. Ennek oka az, hogy a férfit rendőrgyilkossággal gyanúsítják, s alibi híján el is ítélnék. Az őserdei üldözés véres megtorlással ér véget. A rendőrök felakasztják Manuelt, a lányt pedig visszaviszik szüleihez. Carment azonban nem akármilyen fából faragták. Megfogadja, hogy bosszút áll szeretője gyilkosain…

Olaszország, 1987
Főszereplők: Eleonora Vallone, Manuel Schiaffino
Rendezte: Nelo Rosati
95 perc

Oliver Stone, a Platoon (A szakasz) című film világhírű rendezője most nem kisebb fába vágta fejszéjét, mint hogy a világ egyik legvéresebb háborúja után a pénz világának mindennapjait mutassa be, vagyis a New York-i Wall Street kegyetlen és embertelen világába kalauzolja a nézőt.

A Wall Street főhőse Bud Fox, ambiciózus fiatal tőzsdeügynök, aki természetesen egy célt tűzött ki maga elé: a meggazdagodást. A pénzhez és hatalomhoz vezető út azonban nem sima, s Budnak be kell látnia, hogy tisztességes eszközökkel nem érhet célt. Találkozik viszont Gordon Gekkóval, a hideg és számító üzletemberrel. Hogy bizalmába férkőzzön, titkos adatokat szolgáltat ki neki apja munkahelyéről, az egyik nagy amerikai légitársaságról, annak üzleti eredményeiről. Gekko bizalmába is fogadja a fiatalembert, és elindítja őt a meggazdagodás útján. Ennek azonban nagy ára van. Bud egyre jobban belebonyolódik pártfogója kétes üzelmeibe. Kémkedik, üzleti titkokat ad és vesz, megveszteget, és hagyja magát megvesztegetni. Úgy tűnik, hogy ezen az úton nincs megállás...

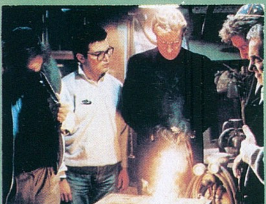
Stone új filmjében A szakasz szereplőit látjuk viszont. Budot Charlie Sheen, Gekkót pedig Michael Douglas alakítja. Érdekes, hogy Bud apját Martin Sheen, Charlie Sheen igazi apja játssza.

WALL STREET

USA, 1987
Főszerepjők: Charlie és Martin Sheen, Michael Douglas
Rendezte: Oliver Stone

Kasszafúrók

(Safe Breaker)

Párizs zsidónegyedében él két ötven körüli férfi: Moshe di Cremona és Aaron Rapoport. Mindketten ortodox – vagyis a hagyományokat tisztelő – zsidók és évtizedek óta közeli barátok. Félszavakból értik egymást, s minden örömüket, gondjukat megosztják egymással. Ez utóbbiból van több...

Egy nap arra az elhatározásra jutnak, hogy bármi áron pénzt, méghozzá sok pénzt szereznek. Mivel okosabb nem jut eszükbe, a bankrablás mellett döntenek. Mivel azonban már nem éppen fiatalok, két fiatalembert is bevonnak a titkos előkészületeikbe, Zvit és Sammyt. Mondani sem kell, hogy őket is lapos pénztárcájuk viszi a kasszafúrásra. Nem is maradt tehát más feladat, mint hogy egy megfelelően hasas széfet találjanak. Mikor azonban ez is megvan, egyre újabb bonyodalmak elé néznek, ezek közül az egyik vallási előírásaik megsértése. Hosszas tusakodás után azonban meggyőzik magukat arról, hogy amit tesznek, nem vétség a zsidó vallás előírásai ellen. Kitűzik az apró részletekig kidolgozott akció időpontját, és megindul a visszaszámlálás...

A film jutalomjáték a két nagyszerű színésznek, Ugo Tognazzinak és Charles Aznavournak, akiket eddig még nem láthattunk egy filmben szerepelni. Ebben a gengszterkomédiában tudásuk és tehetségük legjavát adják, ettől lesz a szokványtörténet elsőrangú filmcsemege.

Franciaország, 1986
Főszereplők: Charles Aznavour, Ugo Tognazzi, Andre Dussolier
Rendezte: Paul Boujenah
87 perc

A Nap birodalma
(Empire of the Sun)

Nagy kataklizmák, világégések – gyermekszemmel. Úgy tűnik, divatja és sikere van ennek a megközelítésnek. Egymás után születnek meg a „gyermek a történelemben"-filmek – lásd Gárdos Péter Szamárköhögése vagy John Boorman világhírű angol filmje, a Remény és dicsőség. A közelmúltban a hoolywoodi filmmágus, Steven Spielberg is elkészítette a maga gyermekfilmjét, amely A Nap birodalma címet kapta.

A film főhőse, Jim (Chirstian Bale) egy angol kisfiú, aki szüleivel Sanghaj brit zónájában él a II. világháború kitörésekor. Amíg a hadiesemények el nem érik a kínai nagyvárost, a háború csak az irracionalitást jelenti számukra. Egy este éppen jelmezbálból tartanak hazafelé, amikor az utcákat ellepik a menekülők. A szülők és gyermekük egy kapualjba húzódva figyelik az emberáradatot. Nem tudják, de érzik, hogy a háború most már közvetlen közelükbe ért. A japánok elfoglalták a várost.

Jim elszakad szüleitől és két amerikai kereskedő társaságában hadifogságba kerül. Itt, a Soochou Creek táborban kezdődnek a kisfiú megpróbáltatásai. A szörnyű táborban élő-vegetáló britek és amerikaiak megpróbálnak segíteni rajta: tanítják, gondját viselik, reményt öntenek bele. A kis Jim egyszeriben felnőtt lesz. Megérti és megtanulja, miként kell egy felnőttnek viselkednie és nem utolsósorban elsajátítja a túlélés „művészetét" is.

Spielberg új filmjében – a nálunk is bemutatott Bíborszínhez hasonlóan – a fantasztikum világából a földre érkezik. Úgy tűnik, ő is belátta, hogy fantasztikus, hihetetlen történetekért nem kell a Tejútrendszer másik végébe menni.

USA, 1987
Főszereplők: Christina Bale, John Malkovich, Miranda Richardson, Nigel Havers
Rendezte: Steven Spielberg

Nincs menekvés
(No way out)

A nyalka tengerésztiszt, Tom Farell egy washingtoni estélyen megismerkedik a gyönyörű Susan Atwell-lel. A party folytatása már a lány házában zajlik, ahol a két fiatal, úgy tűnik, végleg egymásra talál. Susannak azonban – mint később kiderül – van egy befejezetlen „ügye": egy ötvenes férfi tartja el, aki történetesen a hadügyminisztériumban felelős állást tölt be – s mint ilyen éppen Tom egyik felettese.

Az események gyorsan pörögnek tovább. Tom nem hajlandó a lány szerelmén osztozni az idős úriemberrel, ezért egyszer látványosan úgy hagyja el a lány lakását, hogy az éppen érkező férfi számára egyértelmű legyen a helyzet. Brice – akit Gene Hackman játszik – haragra lobban, és hangos szóváltás után lelöki a lányt a ház lépcsőjéről. Susan olyan szerencsétlenül esik, hogy azon nyomban meghal.

A magába roskadt férfi fel is adná magát, de a titkára figyelmezteti, hogy ez egyben karrierje végét is jelentené. Hosszas tusakodás után arra az elhatározásra jutnak, hogy a gyilkosság gyanúját a fiatal tengerésztisztre terelik. Ördögi játszma kezdődik, amelyben a kétségbeesett Tom egyre inkább egy labirintusba zárt egér szerepét tölti be.

Az elemeket nem

Páratlan sikerrel vetítették az amerikai mozik a Burok (Cocoon) című filmet (Video Magazin 6. szám, 1987. augusztus), amelyben néhány idős ember megható történetét, különös kalandját láthattuk az űrből érkezett különleges, kagylószerű képződményekkel. A Cocoon sztárjai most ismét a kamerák elé lépnek Az elemeket nem mellékeljük című filmben.

Az idős házaspár, Frank és Faye Riley egy régi bérházban él. Ahogy telik-múlik az idő, egyre többen költöznek el a házból, s Rileyék nemsokára azt veszik észre, hogy majdnem egyedül maradtak. A háztulajdonos el szeretné adni a romos épületet, hogy a telken egy új épülhessen. Csupán néhány öreg házaspár áll az útjában. Az idős emberek segélykiáltása megértésre, meghallgatásra talál – no nem a tulajdonos részéről, hanem ahonnan egyáltalán nem várták. Két kávéscsésze formájú lény érkezik az idős emberek segítségére. Valahonnan az űrből. A Steven Spielberg Harmadik típusú találozások című filmjében megismert lények számos különleges tulajdonsággal bírnak: egyetlen fényvillanással „megragasztanak" bármit, felfalják a fémeket, és a fali konnektorból merítenek erőt mindennapi tevékenységükhöz.

A különös lények megérkezése váratlanul reményt ad nemcsak az

USA, 1987
Főszereplők: Gene Hackman, Kevon Costner, Sean Young
Rendezte: Roger Donaldson
116 perc

A hárem (Harem)

Két világsztár = egy filmsiker. A rendezők egy jelentékeny tábora számára ilyen egyszerű képletbe foglalható a világhírnév felé vezető út. Persze, azért kell még más is. Mondjuk, egy valamennyire is elviselhető forgatókönyv, egy tehetséges operatőr és egy-két egzotikus helyszín – megtűzdelve szép, lehetőleg fedetlen asszonyi bájakkal. Ha mindezek mellé még néhány millió dollár is társul – amiből már egy tisztességes reklámkampányra is telik –, már igazán nincs ok kételkedni: a filmből, ha tetszik, ha nem, siker (legalábbis pénzügyi siker) lesz.

A Hárem című film esetében a „képletet" már a cím is jól szolgálja, hiszen kinek ne jutna eszébe megannyi pikáns gondolat a hárem szó hallatán. És Arthur Joffe rendező két nevet is felírt palatáblájára: Ben Kingsleyt (aki a Gandhi-filmben játszott címszerepével beírta nevét a filmtörténetbe) és Nastassja Kinskit, az ábrándos szemű müncheni filmsztárt.

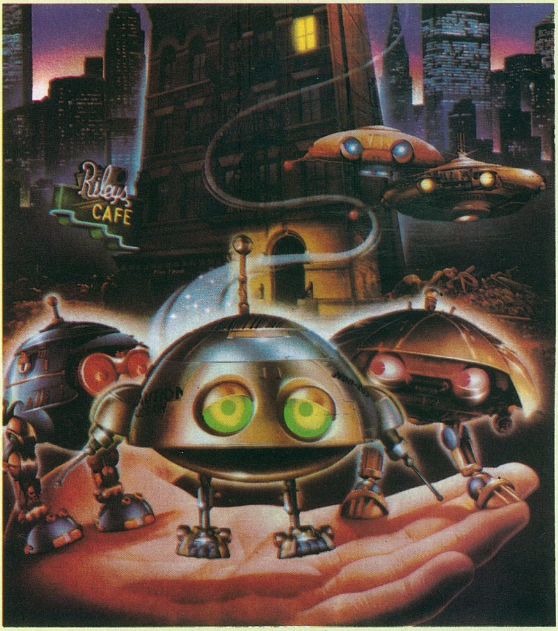
Maga a történet legalább olyan egyszerű, mint a siker képlete. Diana egy New York-i tőzsdés lánya, aki apja státusának és pénzének megfelelő életet él, míg egy nap el nem rabolják. A lány néhány nap múlva egy olajsejk házában s annak is a nők számára kijelölt részében, a háremben találja magát. Az olajsejk, akit Szelimnek hívnak, ide gyűjti össze a gusztusára való fehérnépeket, komoly dollárezreket fizetve minden „darabért". Diana megmozgatja a sejk fantáziáját és lelkét, s ágyasból hamarosan a főúr szerelme lesz. A történet azonban még nem ér itt véget, hiszen a féltékenység, a brutalitás és az érzelmek a hárem falai mögött is éppoly hevesen dúlnak, mint kint, a távoli nagyvilágban.

USA, 1985
Főszereplők: Ben Kingsley, Nastassja Kinski, Dennis Goldson
Rendezte: Arthur Joffe
95 perc

mellékeljük

időseknek, hanem a házba beköltözött fiataloknak is. Önbizalmat öntenek Masonba, a reményvesztett festőművészbe, felvidítják Harryt a hajdani bokszcsillagot, megnyugtatják a születendő gyermekéért aggódó Marisát. Vidám, örömteli lesz életük, megfeledkeznek a nyomasztó gondokról.

(Batteries not included)

USA, 1987
Főszereplők: Hume Cronyn, Jessica Tandy, Frank McRae, Elizabeth Pena, Dennis Boutsakiris
Rendezte: Matthew Robins

Hollywoodi habostorták

A nézők zokognak vagy kacagnak, a kritikusok fanyalognak, az esztéták hallgatnak, a filmesek alkotnak – s szabadidejükben kicsit szégyenkezve falják Hollywood habostortáit. Vágyakozva hallgatják Martha Keller és Al Pacino ismerkedő beszélgetését, melyben csodás összhangban zeng össze a hétköznapias dadogáshoz és az irodalmias elmélkedés Nőről és Férfiról, a poénból építkező és poénra hegyezett kis csaták és a mellesleg nézőokosító információk.

„Istenem, hogy tudnak ezek párbeszédet írni!" – sóhajtott fel mellettem egy dramaturg, akinek négy éven át tanították hogyan kell filmforgatókönyvet *alkotni*. A *Bobby Deerfield*et néztük éppen, *Sidney Pollack* egyik kiemelkedő sikerét, Erich Maria Remarque regényéből forgatott szuper-love-storyját.

Bamba, hideg, érzéketlen, hitetlen, gyakorlatias, szűkszavú autóversenyző váratlanul beleszeret egzaltált, kissé hisztériás, fantáziadús, férfiasan önálló, őszinte, játékos, bőbeszédű, szép és halálosan beteg arisztokrata nőbe. Szerelmük beteljesül, a nő megszökik és megkerül, majd meghal a férfi karjaiban.

Elviselhetetlen melodráma. Iszonyú közhelyek. Paradoxon a férfiról, aki halálos bátorsággal száguld autóján, ám gyáva nyúlként retteg a másik ember vállalkozásával járó kockázattól. Paradoxon a nőről, aki büszke szabadságával fog ki a halálon.

De ugyanígy játszik a nézők érzelmeivel *A lovakat lelövik, ugye?* (egy maratoni táncverseny alkalmi párja a döntő előtt értesül róla, hogy az első díjjal járó pénzt a tulajdonos bezsebeli, a lány könyörög, a fiú engedelmeskedik: főbelövi őt); az *Ilyenek voltunk* (okos, de csúnya lány beleszeret szívdöglesztő, ám könnyed szépfiúba, a szerelemből házasság lesz, de boldogság nem, a politika szétválasztja a párt); az *Aranyoskám* (tehetséges, de nagyszájú színész nőnek öltözve egy szappanopera sztárja lesz, csak így nyerheti el a világszép színésznő szerelmét, aki egyébként fütyülne a szegény, ismeretlen fiúra).

Az ironikus hang jogos lenne, ha csak a filmek zanzásított sztoriját olvasnánk. Ám Isten (a filmművészetben is) a részletekben lakik! Pollack és nemzedéke tud valamit, amit a dramaturg vágyakozó irigységgel szemlél, mert ő csak *alkotni* tanult...

Szappanopera, reklám, videoklip. Három nemtelen, művészeten kívüli filmtermék, habzsolásra szánt érzelmi és vizuális habostorta. Három nemzedék filmeseit látta (és látja) el munkával, hogy aztán némelyikük magával vigye belőle az „igazi" filmgyártásba – sőt filmművészetbe – mindazt, amit iparosként megtanult drámaiságról, vágásról, ritmusról, hatásról. Hollywood legújabb nemzedéke klipekkel kezdte, de javában dolgoznak a reklámosok is.

Az ötvenhárom, ötvenöt vagy ötvenhat éves (a filmlexikon adatai eltérőek), *orosz* nagypapától, *lengyel* nagymamától származó, ám izig-vérig *amerikai* Sidney Pollack szabványos hollywoodi karrierje még szappanoperákon át vezetett az *Aranyoskám*ig. Színész volt, aztán színésztanár a több tucat amerikai színitanoda egyikében. Aztán a tv-be került, ahol éveken át gyártotta szakmányban a végeláthatatlan teleregényeket A Kórházról, A Hivatalról, Az Áruházról, A Családról, A Szomszédokról...

SIDNEY POLLACK FILMJEI

1965 A vékony szál
Ez a ház lebontandó
1967 Skalpvadászok
1968 Várőrző
1969 A lovakat lelövik ugye?
1971 Jeremiah Johnson
1972 Ilyenek voltunk
1974 Yakusa
1975 A keselyű három napja
1977 Bobby Deerfield
1979 A villanycowboy
1981 A szenzáció áldozata
1982 Aranyoskám
1983 Az utazás ideje
1986 Távol Afrikától

Mit lesett el saját magától Sidney Pollack?

Megtanulta, hogy remek poénok nélkül nincs sikeres amerikai film – ám a remek poénok *mindig* a szituációból vagy a jellemből fakadnak. Hogy poén közben „nem áll ki" a történet.

Megtanulta, hogyan takarékoskodjon könnyeinkkel. Megtanulta, hogy ne adja olcsón a végső poént: az Elodázhatatlan Halált, az Elválást – vagy ritkábban a happy endet. Úgy vezet tehát minket a várhatóig, a nagyon is ismertig, hogy egy pillanatig sem hiszszük: elkerülhető – ám egy pillanatig sem adjuk át magunkat az önfelmentő fatalizmus csábításának.

Az önfelmentő fatalizmus a giccs világképe. Cukordísz a habostortán. Pollack történeteinek, bár mindig kellemesen olajozottak, filozófiája a *felemelt fejű beletörődés* filmjeiből a halál ellen feszülő tevékeny ember képe rajzolódik ki. Ám inkább a csöndekből, mint a mondatokból, inkább a titokból, mint a kimondottból.

Pollack ezt is a szappanoperákból tanulta meg. Tudniillik, éppen azokat tagadja meg. Ott ugyanis minden *kimondatik*. Pollack legjobb filmjeiben viszont éppen ez a *szemérmes harciasság* a vonzó, amely nem a szavakból árad, nem is elsősorban a képekből, a vágásból, a ritmusból, hanem a színészek arcából és szeméből.

Mert mindenekelőtt ezt tanulta meg Pollack: minél banálisabb a történet, annál magányosabb és csupaszabb a színész arca. Annál inkább az a kérdés, mennyire ismerem fel *saját magam* a sztárokban (mindig sztárokkal dolgozik): Al Pacino, Barbra Streisand, Jane Fonda, Dustin Hoffmann szemében, arca rándulásában, zavart nevetésében vagy éppen teátrális szónoklatában.

Ezt tanulta a szappanoperákból és nemesítette mesterséggé Sidney Pollack, ám (s ebben a fanyalgó kritikusnak, hallgató esztétának, alkotó filmesnek igaza van) nem épít a banalitásból egyszeri látomást. Nem mutatja meg lelkünk borzongatóan új zugait. Nem visz kockázatos szellemi terepfelmérésre.

Nem is ígéri. Ő tortákat gyárt, és süteményeket. De mert igazi cukrász: az édeset sohasem cukrozza. Savanykás friss gyümölcsöt, kesernyés mandulát kever ezerszer átkozott hollywoodi habostortáiba.

Faragó Zsuzsa

Egy lux már elegendő

A fejlődésben nincs megállás. Különösen az elektronika fejlődik igen gyorsan, s ezen belül a videotechnika. Ennek ellenére olykor még a szakemberek is kételkedéssel fogadnak egy-egy, valamilyen újdonságról tudósító hírt. Ha valaki például azt mondaná, hogy ezentúl nem kell a világítással bajlódni a videofelvételeknél, mindenki felkapná a fejét. Pedig a hír igaz!

Az Olympus nevű japán vállalat az USA-ban forgalomba hozta VX-S405-KU nevű S-VHS kamkorderét, amely *egy lux* világításnál már elfogadható minőségű színes videoképet produkál, vagyis a derengő homályban is „lát", annak ellenére, hogy az adatlap 6,5 luxban jelöli meg a minimális megvilágítás értékét.

Korábban az ilyen adatokat nemigen kellett komolyan venni; most azonban az a helyzet, hogy szinte kifogástalan, zajszegény, színhelyes képet kapunk ilyen csekély megvilágítás mellett is. Ez tehát annyit jelent, hogy a legtöbb olyan helyen, ahol életünk zajlik, ezzel a készülékkel az adott fényviszonyok között jó minőségű videoanyagokat készíthetünk – vagyis megszabadulunk a világítás annyi gonddal-bajjal (és persze költséggel) járó megoldásától! Ha ehhez még hozzávesszük azt, hogy az S-VHS felvétel a szerkesztés után is kifogástalan minőségű, el kell ismernünk, hogy a videotechnika ismét nagyot lépett előre.

Igaz, hogy egyelőre csak Amerikában, de nem kell sokat várnunk arra, hogy a PAL-verzió is kapható legyen. Az árak pedig nem növekednek olyan mértékben, mint amenynyire egy-egy új konstrukció teljesítménye és szolgáltatásai.

Ez a készülék teljes méretű VHS kazettára készíti a felvételt normál vagy harmadolt (EP) sebességgel, és persze vissza is tudja játszani azt. Súlya mintegy 4,5 kiló. Az imént említett érzékenységet a benne alkalmazott digitális technikára épülő erősítési megoldás teszi lehetővé. A digitális technika egyébként mind több felvételi trükköt is megenged. Esetünkben az utolsónak felvett képet egy digitális memóriában tárolhatjuk, az új snitt abból indul egy wipe (ablaktrükk) segítségével. „Strobe" üzemmódban a gép rövid állóképfelvételeket készít, másodpercenként akár többet is (kockázó videofelvétel); végül egy kimerevített állóképre ráúsztathatjuk azt, amit éppen felveszünk. Ezek a trükkök a beépített dátumfeliratozással együtt is működnek, és így, az említett lehetőségek gondos kiválasztásával, ízléses főcímeket vagy inzerteket készíthetünk teljesen elektronikus úton.

A műsorkészítést a forgó törlőfej is megkönnyíti, mert segítségével teljes értékű inzertálásra is képes a gép. A vízszintes felbontás a kamerakimeneten 420 sornyi; visszajátszás után ez 20 sornyit romlik, és ha az RF-kimeneten csatlakozunk a tévéhez (antennabemeneten át), a felbontás 350 sorra csökken. A videojel zaja azonban nagyon kevés: a jel–zaj viszony még a harmadolt sebességű üzemmódban is csaknem 40 dB! Ez persze az optimális megvilágításnál készített képre vonatkozik, amikor is a videojel nagysága eléri a szabványos 1 voltot.

A színzaj – ami egy fekete-fehér ábra reprodukált képében megjelenő elszíneződéseket jelenti, főleg a kontúrok mentén – nagyon kicsi, és színes képben észrevehetetlen. A CCD „expozíciós ideje" 1/1000 mp-ig csökkenthető három lépcsőben (1/500, 1/250 mp és normál, vagyis 1/60 mp).

Az objektív egy nyolcszoros varió, amely motorral is működtethető, és ilyenkor 8 mp alatt ér egyik végállásból a másikba; fényereje 1,2. A makróbeállítás minimális tárgytávolsága 1 mm alatt van, vagyis csak arra kell vigyáznunk, hogy az objektív frontlencséjét a felvétel tárgya meg ne sértse vagy be ne piszkítsa.

A készüléket ellátták az utóbbi időben kifejlesztett VHS-indexrendszerrel, amely automatikusan kódot helyez el a szalagon minden új felvétel elején, és ennek segítségével a felvételek igen gyorsan megkereshetők.

Komoly hátránya a szóban forgó kamkordernek, hogy nem képes forgófejes hi-fi hangfelvételre. Meg kell azonban mondani, hogy a hagyományos módon felvett hang jel–zaj viszonya egészen jó: 54,6 dB.

A gépen megtalálhatók az S-VHS video-, továbbá hang ki- és bemenetek. A monitorhoz csatlakoztatás lejátszáskor a hálózati adapter segítségével történik, de megfelelő kábellel autóakkumulátorról használható a készülék (saját akkuja 100 percnyi működést tesz lehetővé). Egyetlen hibája az, hogy a csévélés igen lassú, egy kétórás kazettánál több mint hat percig tart.

Összegezve az Olympus kamkorderrel nyert tapasztalatokat megállapíthatjuk, hogy a digitális technika egyre hatásosabb bevetése meghozza az eredményeket – bár egyelőre borsos árat kell fizetni értük: a gép az USA-ban 2500 dollárba kerül. Vásárlói valószínűleg nem a tizenéves fiatalok lesznek, hanem az éltesebb, professzionista hajlamú, igényes videózók.

Akkutöltő gépkocsiról

Lehangoló látvány egy lemerült kamkorderakku a sivatag közepén, különösen ha ott a gépkocsi, akkujában annak az elektromos töltésnek a sokszorosával, amely elegendő volna ahhoz, hogy elkészítsük azt a rövid videofelvételt, amiért ide jöttünk. Ezen a bosszantó helyzeten segít a müncheni Schmied és Tsa, akik forgalomba hoztak egy kis dobozt. A dobozból két kábel lóg ki. Az egyiket a gépkocsi szivargyújtójába kell csatlakoztatni, a másikat lemerült akkunkhoz, és így a gépkocsi akkujából fel lehet tölteni azt. A töltőfeszültség 6 és 16 volt között állítható be. Erősen lemerített akkunál a szerkezet gyorstöltésre kapcsol. Ha az akku feltöltődött vagy melegedés lép fel, a készülék kikapcsol.

Két változatban készül: személy- és tehergépkocsik részére, 12 és 24 V-os kivitelben. Ára 350 DM. Az ismertető nem említi, de bizonyára használható tápegységként is, azaz közvetlenül a kamkorderhez vagy a hordozható képmagnóhoz csatlakoztatva. Igaz, a legtöbb autós beszerzi azt a kábelt, amellyel videokészüléke a gépkocsiakkuról üzemeltethető.

Folyadék-csillapítású kamerafej

A videofelvételeket gyakran készítő olvasó bizonyára megbocsátja nekünk, hogy már megint egy kameratartó szerkezetet mutatunk be, hiszen nap mint nap tapasztalja: milyen keserves, sőt néha reménytelen szép kameramozgásokat kézből vagy gyenge minőségű állvány segítségével kivitelezni. A Cullmann cég CT 40 típusa folyadékcsillapítású kamerafej. Súlya 1,6 kg, ára 900 DM. De mi van e tömör adatok mögött? A folyadékcsillapítás mértéke változtatható, két fokozata van. Az ábráról is látható, hogy a platnin sok furat van abból a célból, hogy az adott kamera- vagy kamkordertípusnak megfelelőt választhassuk, mivel minden készüléknek máshol van a súlypontja. A megfelelő felszerelési helyzet már önmagában is nagymértékben megkönnyíti a kiegyensúlyozást, és stabilabbá teszi az állványt, aminek a kisméretű és könnyű kamerák és kamkorderek világában nagy jelentősége van. A platni egy retesszel oldható, így a kamerát egyetlen mozdulattal le lehet kapni az állványról, és ugyanúgy vissza lehet tenni. Ha ezt valaki kifigyeli, és egy óvatlan pillanatban, bizonyos hátsó szándékkal le akarná emelni a kamerát, könnyen pórul járhat, mert van egy retesz, amellyel ez megakadályozható. A vízszintbe állítást két vízmérték is segíti. A szerkezetet maximum 8 kg súlyú eszközökhöz ajánlják használni.

Utószinkronozó

Ha a videofelvétel során nem ügyelünk kellően a hang megfelelő felvételére is, könnyen úgy találhatjuk, hogy a videofelvétel jó ugyan, de a hang használhatatlan. Ilyenkor jól tesszük, ha azonnal lemondunk az anyag felhasználásáról, s a némafilmek archívumába soroljuk felvételünket – még jobb, ha menten letöröljük. A makacsabb fajta azonban csakazértis megpróbálja, hogy a hangot rávigye a hangsávra, különösen akkor, ha az eseményről egy használható magnófelvétellel is rendelkezik. Ez azonban nagyon keserves, sokszor reménytelen munka, főleg ha a képen beszélő ajka mozgásához kell időben odailleszteni és felvenni a hangot (audio-dub módban). Valamelyest megkönnyíti ezt a nürnbergi Gebuhr cég ábránkon látható kis doboza, amely a legtöbb képmagnóhoz alkalmazható. Működése azon alapszik, hogy a távvezérlő csatlakozóhüvelyéből (ha van a képmagnón ilyen) kivezetik a dobozba a track (CTL) jeleket, és ezeket a hangfelvétel készítésekor felveszik a szalagra, oly módon, hogy a hangfelvételt ne zavarja. Lejátszáskor ezek az impulzusok elektronikus perforáció módjára működnek, és szinkronba hozhatók a képmagnó track-jeleivel. Ez a kis doboz a rajta lévő kezelőszervekkel lehetővé teszi az elmondottakat. Az impulzusok a hangfelvételben semmilyen zavart nem okoznak.

IDTV tévérendszer

Az ember – még a szakember is – az első pillanatban azt gondolná, hogy a meglevő színes tévérendszerek (a PAL, az NTSC és a SECAM) a végletekig kihasználják az átviteli csatornát, és hogy ezekben a rendszerekben a képminőség javítására a továbbiakban semmiféle lehetőség nincs. Nem ez a helyzet. Tökéletes rendszer nincs, és amire annak idején a felsorolt rendszerek megalkotói nem gondoltak (ami, ugye hiba), most – furcsa módon – lehetőséget ad e képátviteli rendszerek megjavítására. Egy fontos követelmény azonban van: a javításnak, módosításnak úgy kell történnie, hogy a kompatibilitás továbbra is fennmaradjon, azaz a szokásos készülékekkel venni lehessen az adást. Esetleg olyan lehet a változtatás, hogy annak előnyét a hagyományos készülékekkel nem élvezhetjük, de aki megveszi a javított készüléket, az a megjavított minőségű képet nézheti. Ilyen a szóban forgó IDTV rendszer is. Jelentése: Improved Definition TV, azaz javított felbontású tévé. Mint oly sok mindenhez, ehhez is a digitális technika segít hozzá. A kérdésre éles fényt vet a HDTV körül folyó huzavona, amely – mint tudjuk – szintén a képminőség javítását célozza, de nem a mostanival kompatibilis módon, hanem egy teljesen új tévérendszer bevezetésével. Ennek bevezetése és elterjedése elképzelhetetlen összegű kiadásokat jelent, hiszen a régi berendezéseket ki kell cserélni. Az IDTV rendszerben a produkciós és adási vonal teljesen változatlan marad, a változás ugyanis kizárólag a tévévevőre korlátozódik. Végül is miről van szó? A hagyományos tévé egy fél képet (312,5 sort) továbbít minden ötvened másodpercben; két egymást követő fél kép sorai, mint két fésű, illenek egymásba, és együtt alkotnak egy teljes képet (625 sor). Az IDTV rendszerben a vevőkészülékben egy digitális memória van, ez minden fél képet tárol a következő fél kép beérkezéséig. Ekkor összehasonlítja az egymás melletti sorokat, és azok tartalmából átlagolással egy új „sort" készít, azaz előállít egy olyan jelet, amellyel vezérelve a képvisszaadó eszközt, az a képet végül is nem 625, hanem kétszer annyi, azaz 1250 sorból rakja össze. Az így kapott kép természetesen nem ekvivalens egy valóságosan átvitt 1250 sorból álló képpel, de az átlagos képi anyagoknál a különbség alig vehető észre.

A Philips és a Toshiba még ebben az évben megkezdi az IDTV rendszerű vevőkészülékek gyártását. A Panasonic s a Sony is bemutatták készülékeiket, de nem közölték, mikor jönnek ki vele. Úgy tervezik, hogy ezeket a tévéket 2000 dollár körüli áron forgalmazzák majd. A képernyőméretek: 27, 28 és 31 hüvelyk (67 cm, 69 cm és 77 cm).

Video Walkman

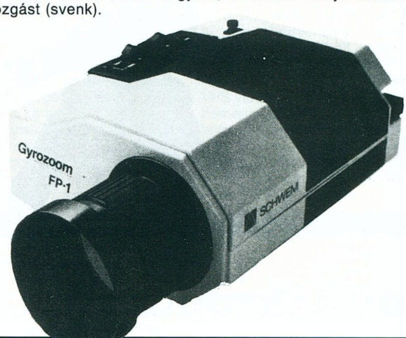
Az egyik nagy nyári fogyasztói elektronikai vásáron a Sony ismét újat hozott: bemutatta a jelenlegi legnagyobb, mintegy 110 cm (43 hüvelyk) képátlójú tévét. Adatait nem közölték, csak annyit lehet tudni, hogy a képcső Trinitron rendszerű konstrukció. Ugyanitt látható volt egy vetítős tévé is, melynek képátlója 170 cm (67 hüvelyk). Az igazi érdekesség azonban az a Video Walkman névre hallgató pici jószág volt, amely voltaképpen egy LCD képernyős tévével egybeépített 8 milliméteres képmagnó.

A 2,7 hüvelyk (kb. 7 cm) képátlójú lapos képernyő levehető és külön is használható, például kamera- vagy kamkorder-monitornak. A másik változatban a képvisszaadó eszköz egy egyágyús sugárindex elven működő képcső. Ebben nincs árnyékmaszk, és ezért a fényereje nagy, tehát alkalmas nappali fényben való nézésre is. Képátlója valamivel nagyobb: 3,7 hüvelyk (kb. 10 cm). Mind akkuról, mind hálózatról működtethető. A benne lévő időzítőegység lehetővé teszi, hogy mindenféle időadatot kiírjon, és digitális óraként is használható legyen. Valóban, az egész szerkezet akkora, mint egy jól megtermett vekker.

Stabilizált objektív: Gyrozoom

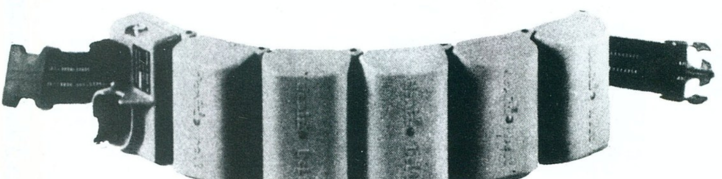
Aki tartott már valaha a kezében videokamerát, esetleg be is kapcsolta azt, sőt a keresőbe is belenézett, s próbálgatta a variót, vagy netán fel is vett valamit, a felvétel visszanézésekor bizonyára idegesítette a kép imbolygása, remegése, ami minden, kézből készített videofelvétel csalhatatlan ismertetőjele. Ugyanakkor az esetek többségében nem lehet állványról dolgozni. Mi hát a megoldás?

Az előző számunkban már bemutattuk a Steadycamet, amely egy profi, bonyolult szerkezet (és persze drága). Arra szolgál, hogy kocsizás helyett az operatőr lábon követhesse a témát, és a kamera mozgásai elviselhetők legyenek. Gyakori azonban az a másik eset is, amikor a kamera nem mozog, de maga a környezet nem stabil. Ilyen például a gépkocsiból, hajón vagy levegőben történő felvétel, de nyugodtan ide vehetjük a kézből való operálást is. Az ilyen esetekre ajánlja a kaliforniai Schwem cég a Gyrozoomot, amely egy giroszkóppal egybeépített objektív, és a giro-elven stabilizálja az objektívet és természetesen a hozzá kapcsolódó videokamerát is. A képen látható Gyrozoom FP–1 típusú objektív illeszkedik a legtöbb ⅔ hüvelykes, hordozható professzionális kamerához, és igen hatásosan csökkenti a vibrációs mozgásokat, miközben lehetővé teszi a gyors, vízszintes irányú kameramozgást (svenk).

Víz alatt

A víz alatti felvételek varázsa mindenkit magával ragad, ezért hát érthető, hogy a videósok is igyekeznek meghódítani ezt a területet. Az egyik legfőbb nehézség az, hogy a víz alatt kevés a fény, és általában világítani kell. És mivel a víz alatt a legtöbb esetben nincs hálózat, kénytelenek vagyunk e célra akkumulátort alkalmazni. Kifejezetten víz alatti célra készült lámpák vannak is, de akku már kevésbé. A müncheni Denz vállalat két legyet ütött egy csapásra: egy derékszíjra felszerelt öt darab akkut, amelyek egyenként 12 volt feszültségűek, kapacitásuk 7 amperóra. Az egész öv nem nehezebb mint 3,5 kg – ám víz alatt a súly nem hátrány, sőt ez esetben előny, mert feleslegessé teszi azokat az ólomsúlyokat, amelyet azért kell felcsatolni, hogy a víz felhajtó ereje ne dobja fel a búvárt a felszínre. Az öv 75 m vízmélységig használható. Van hozzá egy hálózati töltő, amely 3-4 óra alatt az egész készletet feltölti. Az öv hátránya, hogy a súly adott, nem csökkenthető akkor sem, ha arra szükség volna. De van egy előnye is: szárazon is használható...

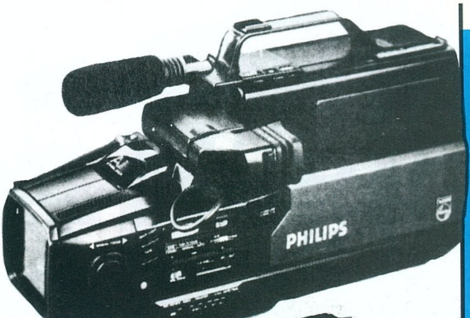
Színes zsebtévé

Az ábrán látható zsebtévé – bocsássa meg az olvasó – szintén Amerikából érkezett. De ha tárgyilagosak akarunk lenni, el kell ismernünk, hogy az újdonságok legelőször ott tűnnek fel, és néha bizony akár egy évet is kell várni, amíg a jó öreg európai kontinensen (legalábbis annak nyugati felén) megjelennek. Ami a készülék jellemzőit illeti, azok a sor- és képfrekvenciától, valamint a hálózati feszültségtől eltekintve lényegében ugyanolyanok a PAL változatoknál

Elektronikus objektívstabilizálás

Nemrég ismertettünk egy professzionális szerkezetet, amely arra szolgál, hogy kézből készített felvételeknél stabilizálja a kamerát – még olyan esetekben is, amikor az operatőr lábon követi a felvenni kívánt téma mozgását. Arra is utaltunk, hogy a berendezés nem csekély összegbe kerül, és így – sajnos – amatőrök számára hozzáférhetetlen. A nagy amerikai nyári elektronikai vásáron (CES – Consumer Electronics Show) azonban feltűnt egy újdonság, amely méltán keltette fel az érdeklődők figyelmét azzal, hogy csaknem teljesen pótolja a fent említett Steadcamet, az ára viszont csak töredéke annak. A megoldás neve EIS, azaz Electronic Image Stabilization – magyarul: elektronikus képstabilizálás. Lényege az, hogy az objektív és a hozzá mereven rögzített CCD képérzékelő nincs mereven összekötve a kamerával, azaz kamkorderrel, hanem attól függetlenül mozoghat. Az objektív mozgatását szervómotorok végzik, amelyeket – egy bonyolult elektronikus áramkör közbeiktatásával – érzékelőkből kapott jelek vezérelnek. A rendszer három része tehát: az érzékelők, a jelfeldolgozó áramkör és a szervómotorok. A jelfeldolgozó elektronika igen gyorsan és intelligensen működik: a másodperc tört része alatt eldönti, hogy van-e egyáltalán értelme a beavatkozásnak, és ha úgy találja, hogy igen, elvégzi a korrekciót. Ez a vízszintes és függőleges síkban, gömbcsuklószerűen történik. A rendszer azt is érzékeli, ha svenkelünk. Ilyenkor a vízszintes irányú korrekciót leállítja, és csak arra van gondja, hogy a függőleges irányú remegéseket kompenzálja. A korrekció nyilván ésszerű határok között történik; extrém mozgásokat nem tud kiegyenlíteni. De ha a kamerát (kamkordert) képesek vagyunk „célra tartani", a többit már elvégzik az elektronika és a szervómotorok, azaz a masina a gyakorlati esetekben kifogástalanul működik.

Az első ilyen készülék és Panasonic PV–460 típusú kamkordere, amely normál VHS kazettára dolgozik, és – sajnos – NTSC rendszerű. Átvette a Philips és a Magnavox is; az ábrák tanúsága szerint az összes különbség a feliratban van. Az utóbbi típusról annyit lehet tudni, hogy 10 :1 átfogású varióval látták el (f 1,6) ami mögött egy ⅔ hüvelykes CCD található. A fókusz állítása automatikusan történhet, és változtatható a kiolvasási sebesség is (shutter speed). 10 lux a minimális megvilágítás, a forgó törlőfejek pedig tökéletes inzertálást tesznek lehetővé. Ezekért a vonzó tulajdonságokért borsos árat kell fizetni, mert kerekítve mintegy 2400 dollárba kerülnek ezek a gépek, ami jó 700 dollárral több, mint a normál kamkorderek ára, és körülbelül 400-zal több, mint az S-VHS készülékeké.

is, mivel a lényegi konstrukció ugyanaz.

Ennyi mentegetőzés után térjünk a tárgyra, amely ez esetben a Magnavox színes LCD képernyős zsebtévéje (típusjele CH1000). A teszt készítői szerint ebben a kategóriában ez a legjobb készülék, amelyet valaha is láttak. Képminőségét természetesen nem lehet összehasonlítani a nagy csúcskészülékekével, de amit ez a kis doboz e téren nyújt, az kiemeli a „felnőttjátékok" kategóriájából. Vízszintes felbontása 240 sornyi – ez kb. 3 MHz frekvencia átviteli sávszélességnek felel meg. A készülékben van egy beépített fluoreszcens hátsó fényforrás, amely sajnos nagymértékben fogyasztja az áramot, és ez főleg a telepes üzemnél nem nagy öröm. A képernyő tetszőleges szögben felhajtható, sőt egy kis támasz szolgál a készülék optimális elhelyezésére, ha nézni kívánjuk a tévét. A hangolás mind az UHF, mind a VHF sávban folyamatos, és a képernyőn megjelenő vonal mozgása mutatja, hol tart a hangolás. A skála a képernyő szélére van nyomtatva, és eltűnik, ha egy állomásra hangolunk, azonban egy gombnyomásra előhívható, ha elfelejtettük volna, hogy melyik csatornán vagyunk. A készüléken van fejhallgató-kimenet és audio-, valamint videobemenet, amelyhez speciális kábellel lehet csatlakozni (ezt azonban külön meg kell venni). A viszonylag csekély átviteli sávszélesség ellenére igen jó a tranziens átvitele és így a színes kép minősége is. A hangolóegység minősége nagy tévéknek is becsületére válnék: igen érzékeny és igen kis zajú. Gyenge pontja a hang, de ez a parányi hangszóró miatt nem is nagyon lehet másképp; mindazonáltal a hang jel–zaj viszony értéke igen jó (56 dB). Egy kis adapter segítségével külső antenna is csatlakoztatható.

A készülék ára 400 dollár, ami bizony nem kevés ezért a félkilónyi remekért. Gyanítjuk azonban, hogy úgy lesz, mint a zsebrádiókkal: harminc év után szégyellnie kell magát annak, akinek nincs legalább egy belőle. Vagy talán már harminc évet sem kell várni?

TESZT

Nem boszorkányság...?

Több mint egy éve Szakolczay Lajos, a MEEI csoportvezető mérnöke, Teszt rovatunkban nagyító alá vette a hazai televíziókat. Ezúttal a Budapesti Nemzetközi Vásár utáni képet mutatja be.

Sajnos túl sok szépet és jót nem mondhatunk, mert a választék meglehetősen szűkös maradt. Három gyártóról beszélhetünk – gyártónak tekintve ma már az Orion és a Videoton mellett a Skála-ITT, más néven Selectronic elnevezésű vegyesvállalatot is.

Udvariasságból kezdjük a bemutatást a külföldről hozzánk szakadt hazánkfiával. Sok szép készüléket szerelt össze a Skála-ITT közös vállalat, de közel sem annyit amennyire igény lett volna. Az az érzésünk, hogy ha kétszer annyi készülék lett volna, az is kevés lett volna. Különösen igaz ez a megállapítás az Ideal-Color 3537 H típusú, szupersarkított, 63 cm-es képcsővel szerelt készülékekre. Ezért ezt a típust másik két társával együtt szerepeltetjük jelenlegi tesztünkben is, már csak azért is, hogy összehasonlítási alapul szolgáljanak új társaikhoz. A legnagyobb újdonság a „DIGIVISION" megjelenése, a digitális technikával dolgozó, 70 cm-es képátlójú, szupersarkított képcsöves készülék. Erre a típusra ismertetésünkben még részletesen visszatérünk. Előbb azonban foglalkozzunk a hagyományos gépekkel. Ezek a tavalyihoz képest semmit sem változtak: a korszerű elemekből felépült készülékek és az átgondolt áramköri megvalósítás egyenletesen színvonalas műszaki kivitelt eredményez. Újdonságként csupán a 70 cm-es képátlójú képcső megjelenését említhetjük az IC 3838 H esetében. Az összes készülék úgynevezett „kábeltuneres" kivitelű (erről később részletesen beszélünk) videocsatlakoztatási lehetőséggel rendelkezik, 39+AV programos, távvezérelhető. Tehát végeredményben egymásnak csak képcsőméret- és kávavariációi – mindez pedig: kiviteli forma.

Ennyit az újonnan letelepültről, és most folytassuk az „őslakos" Orionnal. Túl sok újdonságról az Orion készülékek esetében sem tudunk beszámolni, mert áramköri megoldásaikban nagyon hasonlóak maradtak idősebb testvéreikhez, bár új ruhát és új elnevezést kaptak.

Egy dolog azonban feltétlenül nagyon jó: végre hazai gyártóink is észrevették a kábeltuner szükségességét, s ma már egyes készülékek ilyen kivitelben készülnek. Az Orion ezt a típusszámban szereplő „K" betűvel jelzi. A videocsatlakozónál is változtattak – végre nem kell ki-be dugdosni, mert a készülék AV programjával bejön a video műsora, és nem kell a csatlakozó dugóval manipulálni.

A CTV 3156/K és a CTV 3167/K tulajdonképpen ikertestvérek, csak az egyik nagyobbra nőtt a képcsöve miatt (56 és 67 cm-es képcsövek). Öltözékük jelentősen megváltozott a korábbiakéhoz képest, mert a CT 256/K (Vénusz) és a CTV 1256/K (Vénusz Computer) monitor formátumot kapott, míg a CTV 3156/K (Sorento) és a CTV 3167/K (Capri) ívelt vonalvezetésű műanyag ruhát öltött (némi nosztalgiával tekinthetünk rájuk mert a nyugati formatervezők kb. 15–20 évvel ezelőtt konstruáltak ilyen kávájú készülékeket).

Másik őshonos gyártónk, a Videoton viszont egy teljesen új konstrukciójú családdal rukkolt ki: a Thomson-licenc alapján készülő, 50-es típusszám-végződésű sorozattal. Vagyis: TS 4350 M, TS 4350 T és TS 5350 T – ahol a T betű a távvezérelhetőségre, az M a manuális vezérlésre utal. A gépek csak képcsőméretben térnek el egymástól, 56 és 67 cm-es képcsővel készültek. Ezek a készülékek technológiailag nagyon sok újat hordoznak, az eddigieknél sokkal korszerűbb integrált áramkörökkel és úgynevezett „chip" technológiával szerelték, tehát semmiben sem hasonlítanak a korábbi VT-készülékekhez. Reméljük, abban viszont igen, hogy legalább olyan megbízhatóan fognak üzemelni, mint gyártójuk előző készülékei.

A TS 4329 típus nemcsak számában új, hanem abban is, hogy végre a Videoton is észrevette a videocsatlakozó szükségességét – a gépnek ez az újdonsága a már közel két éve ismert TS 4327-tel szemben. Az örömbe némi üröm is vegyül, mert csak a DIN AV csatlakozóval szerelték és AV programra a készülék nem kapcsolható (bár a vezérlő IC és a távvezérlő tudná ezt a funkciót is), tehát csak külső kapcsolófeszültséggel vagy a csatlakozó be-ki húzásával működik a videobemenet. Az AV kapcsán még egyszer vissza kell térnünk az 50-es szériára, mert annak minden tagja scart csatlakozóval készült. Különösen szót érdemel a TS 4350 M, amelyet – nagyon szellemesen – egy kis külön kapcsolóval látták el; ezzel lehet a készüléket AV, sőt RGB (számítógépes üzemmódba állítani. A TS 5350 T azért nem szerepel tesztünkben, mert cikkünk írásakor még nem volt forgalomban. Egyébként is teljesen megegyezik majd kisebbik testvérével, csak árában nem, ugyanis, 39 900 forintba fog kerülni. (Csak zárójelben: a hazai gyártók és a Selectronic árai között mutatkozó nagy különbség megítélésekor nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a hazai készülékek ára is mintegy 5000 forinttal volt több az átlagosnál, ha tőkés importból származó képcsővel készült. Ráadásul a szupersarkított képcsöveknél az újdonságot is meg kell fizetniük a vásárlóknak, hiszen feltételezhető, hogyha hazai készülékben is megjelenik majd ez a típusú képcső, az is jelentősen drágább lesz, hiába épül fel jobbára hazai alkatrészekből.)

A továbbiakban részletesebben a műszaki kérdésekről. Először is ejtsünk szót az úgynevezett „kábeltuneres" kivitelről. Nem is olyan régen még azt mondogattuk: „Ugyan minek a televízión az a 12 csatorna, amikor csak kettőt lehet venni". Ma már ez a nézet jelentősen módosult, mert számos nagyközösségi – lakótelepi – rendszer létezik, ahol akár 7-8 műsor vételi lehetősége is megvalósult, sőt további bővítésre is volna szükség. A bővítésnek azonban határt szab a meglévő VHF I, II, III. sávban elhelyezkedő 12 csatorna. Mondhatnánk, hogy ott van az UHF sávban egy csomó hely – a 21–69. csatornák tartományában –, ám itt a kábeles jeltovábbítás komoly nehézségekbe ütközik (a magas átviteli frekvencia miatti kábelveszteségek következtében). Okos mérnökök kitalálták, hogy a VHF I., II. és a III. sáv között, valamint a III. sáv fölött 310 MHz-ig is ki lehet használni a rendelkezésre álló frekvenciákat, amelyeket kisugárzott adással – eltérő rendeltetésük miatt – nem lehet igénybe venni. Tehát megteremtődött a lehetőség a zárt hálózatú, kábeltelevíziós (nagyközösségi) rendszerekben további 20 csatorna kihasználására; vagyis a korábbi 12 hasznos csatornával szemben ezek a készülékek 32-vel rendelkeznek az alacsonyabb frekvenciás VHF sávban. A kábeltelevíziózás fejlődésével a csatornaigény egyre növekedni fog – az előbb említett 7-8 vételi lehetőség legfeljebb csak Budapesten fedi a valóságot, a nyugati országrészeken ugyanis ma már 9 vagy több adó vehető. És akkor még nem szóltunk a műholdvétel terjedéséről, ami akkor fog igazán felgyorsulni, ha a németeknek sikerül életre kelteniök az ASTRA programot, mert ez további 7-8, viszonylag alacsony költséggel és jó vételi viszonyok között fogható műsort jelent majd. A jelenleg hivatalosan vehető három program, amit az ECS-1 műhold szolgáltat – és a Magyar Posta engedélyez –, nem tekinthető tehát végleges állapotnak. Így aztán feltétlenül szükség van az új csatornalehetőségekre és ezzel egyidejűleg a készülékek egyéb áramköreinek a sűrűbb állomásbeültetést (szomszédcsatorna-szelektivitás) lehetővé tevő továbbfejlesztésére is.

Az elmondott műszaki megoldások nem tekinthetők újdonságnak a Skála-ITT készülékeknél. Azok már születésüktől fogva ilyen kivitelűek voltak. Ám örömmel állapíthatjuk meg, hogy végre hazai gyártóink is rádöbbentek ezek szükségességére, s nem egy típus már ilyen kivitelben készül.

Nem lelhető fel viszont továbbra sem a Videoton és az Orion tv-inél az úgynevezett CTI áramkör, amit az ITT gépeknél szinte általánosnak tekinthetünk. Ez mindössze egyetlen IC, amely azonban jelentősen képes javítani a színátvitelt azzal, hogy élesíti a színkontúrokat. Hatását leginkább a nagy színes felületek színátmeneteinél lehet tapasztalni. Nagyon jól megfigyelhető a monoszkóp ábra színátmeneteinél, hogy azok menynyivel élesebbek. Közölt táblázatunkban a „színátvitel" rovatban csak az a készülék kaphatott „kiváló" minősítést, amelyik ilyen áramkörrel épült fel.

A videocsatlakozó létéről már beszéltünk, de nem árt újra elővenni ezt a témát, mert nagy gyáraink még mindig nem értik meg, hogy erre mekkora szükség van, hiszen a televíziókészülék ma már monitornak is tekinthető a képmagnóhoz vagy a számítógéphez. Az összes Selectronic készülék, valamint a Videoton TS 5350-es sorozata scart (Euro-Scart) csatlakozóval készült. Ez a csatlakozótípus mondható jelenleg a legkorszerűbbnek, mert a kép- és hangjeleken kívül lehetőséget teremt úgynevezett RGB kapcsolat létrehozására is. Az RGB, vagyis a színjelek direkt fogadása teremti meg a legjobb képvisszaadás lehetőségét, mert a teljes színdekóder áramkört kihagyva csak a tv-k video végfokozatát használja fel a kép kialakításánál. Az RGB fogadás aktiválása általában a scart csatlakozón keresztül beadott megfelelő kapcsolójel segítségével lehetséges, kivéve a Videoton TS 5350 M típusú készülékét, ahol – nagyon szellemes megoldással – az előlapon elhelyezett kis kapcsolóval lehet a gépet video vagy RGB üzemmódra állítani. RGB kimenettel eddig csak a számítógépek esetében találkozhattunk, de nincs messze az az idő, amikor a videózásnál is szükségünk lesz rá (az S–VHS rendszerek elterjedésével).

(Ismét zárójelben: a tv-k számítógépes monitorként történő alkalmazásáról beszélünk ugyan, de nem győzzük elégszer figyelmeztetni olvasóinkat, hogy a lehetőség nem feltétlenül jelenti azt, hogy élni is kell vele. Ha ugyanis a képernyőn a karaktereket sokáig nagy fényerővel hagyjuk világítani egy helyen, akkor ez az ernyő felülete beéghet, és akkor is látni fogjuk, amikor arra semmi szükség ▶

TÁVSZABÁLYOZÓS KÉSZÜLÉKEK

Gyártó	ORION			VIDEOTON			
Típus	CTV 1256/K	CTV 3156/K	CTV 3167/K	TS 4329 SP	TS 4350 T	IC 3327 H	IC 3426 H
Ár (Ft)	35 200	36 950	42 950	32 900	35 900	33 800	40 600
ÁLTALÁNOS ADATOK							
Méretek (mm)	570 × 550 × 460	680 × 450 × 460	755 × 505 × 480	700 × 425 × 415	670 × 475 × 415	640 × 450 × 430	635 × 445 × 432
Tömeg (kg)	30	26	35	35	30	22	25
Teljesítményfelvétel (W)							
üzemi	100	100	100	100	90	80	100
készenléti	10	5	5	12	10	10	10
Képcsőátló mérete (cm)	56	56	67	56	56	51	56
CSATLAKOZÁSOK							
Videomagnó	DIN	DIN	DIN	DIN	scart	scart	scart
Fülhallgató	jack	–	–	DIN	jack	–	jack
Hangmagnó	DIN	DIN	DIN	DIN	–	–	–
Külső hangszóró	DIN	–	–	–	DIN	–	–
SZOLGÁLTATÁSOK							
Kábeltuner	van	van	van	–	van	van	van
Távvezérelt hangolás	van	van	van	van	van	–	–
Programok száma	29	29	29	29	35	39	39
Nagyfrekvenciás AV	VCR	VCR	VCR	VCR	O/AV	O/AV	O/AV
Hangszínszabályozás	–	–	–	–	–	van	van
AV programhely	van	van	van	–	van	van	van
Automatikus kikapcsolás	–	–	–	–	van	van	van
ÉRTÉKELÉS							
KÉPMINŐSÉG							
Képérzékenység	kiváló	kiváló	kiváló	kiváló	kiváló	kiváló	kiváló
Videoátvitel	jó	jó	jó	jó	jó	jó	jó
Színátvitel	jó	jó	jó	jó	közepes	közepes	kiváló
Szubjektív vélemény	jó	jó	jó	jó	jó	jó	kiváló
HANGMINŐSÉG							
Kimeneti teljesítmény	jó	jó	jó	jó	kiváló	jó	kiváló
Akusztikus átvitel	kiváló	jó	jó	kiváló	kiváló	kiváló	kiváló
SZOLGÁLTATÁSOK							
Készülék	jó	jó	jó	jó	jó	jó	jó
Távszabályozó	kiváló	kiváló	kiváló	kiváló	jó	jó	jó
Kezelési útmutató	jó	jó	jó	jó	jó	jó	jó
TELJESÍTMÉNYFELVÉTEL							
Üzemi	közepes	közepes	közepes	közepes	jó	jó	közepes
Készenléti	kiváló	kiváló	kiváló	jó	jó	jó	jó
MINŐSÍTÉS	jó	jó	jó	jó	jó	jó	kiváló

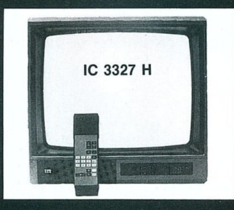

CTV 1256/K

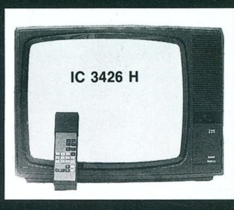

CTV 3156/K

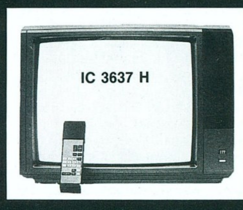
CTV 3167/K
A prototípus
összeállítás
alatt

TS 4329 SP

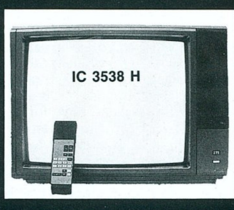

TS 4350 T

IC 3327 H

IC 3426 H

IC 3637 H

IC 3448 H

IC 3538 H

IC 3838 H

3878 H
DIGIVISION

SKÁLA – ITT (SELECTRONIC)				
IC 3637 H	IC 3448 H	IC 3538 H	IC 3838 H	3878 H DIGIVISION
48 300	44 900	48 300	52 800	79 900
0 × 480 × 450 30,5 100 10 63	479 × 475 × 445 29 115 8 51	664 × 480 × 447 32 85 8 63	720 × 522 × 479 35 85 8 70	800 × 556 × 477 48 180 10 70
scart jack – –	scart jack – –	scart jack – –	scart jack – –	scart jack RCA DIN
van – 39 O/AV van van van	van – 39 O/AV van van van	van – 39 O/AV van van van	van – 39 O/AV van van van	van – 60 O/AV van van van
kiváló jó kiváló kiváló	kiváló jó kiváló kiváló	kiváló jó kiváló kiváló	kiváló jó kiváló kiváló	kiváló jó kiváló kiváló
kiváló kiváló	kiváló kiváló	kiváló kiváló	kiváló kiváló	kiváló kiváló
jó jó jó	jó jó jó	jó jó jó	jó jó jó	kiváló jó jó
közepes jó	közepes jó	jó jó	jó jó	közepes jó
kiváló	kiváló	kiváló	kiváló	kiváló

nincs. Gyakori szövegmegjelenítéshez célszerűbb egy olcsóbb, kisméretű készüléket alkalmazni, mint egy drága, nagy, színes gépet nyúzni.)

A képmagnó jele természetesen hagyományos módon, az antennabemeneten keresztül is csatlakoztatható a készülékekhez, amit célszerű egyes gépek esetében a „0"-ra végződő programhelyeken (10, 20, 30), vagy a „VCR" gomb használatával, avagy az „utolsó programon" a nem távvezérelhető készülékek esetében. Ezek azok a helyek, ahol belép az úgynevezett szinkronmódosító áramkör, amely arra hivatott, hogy a képmagnófelvételeknél – leginkább a többedik másolat esetén – jelentkező, igencsak zavaró „zászlós" lebegést kiküszöbölje. A legtökéletesebb persze a videocsatlakozó használata – ha van –, és a nagyfrekvenciás kapcsolatot csak szükségmegoldásként alkamazzuk.

Nem árt egypár szót vesztegetnünk a készülékekben alkalmazott képcsövekre sem. Nem feltétlenül előnyös, ha valaki vásárláskor a legnagyobb képcsőméretű készüléket választja, mert a látott jó képet a nézési távolság is meghatározza. A látott kép tulajdonképpen pontokból épül fel – a fotózás analógiájára a „felbontóképesség" –, tehát a nagyobb felület, nagyobb nézési távolságot kíván. Így az 56 cm-es 2,5–3 métert, a 67–70 cm-es pedig legalább 5 métert, ahhoz, hogy ugyanazt a képélességet láthassuk. Egy kis kegyes csalást is fel kell fednünk. Az új, szupersarkított képcsövek méretjelölésénél (63, 70, és lehet, hogy rövidesen 82 cm-esek) nem a hasznos képfelület méretét adják meg, mint régebbi társaiknál (51, 56, 67 cm), hanem a ▶

ALAPKÉSZÜLÉKEK

Gyártó	VIDEOTON			ORION	
Típus	TS 3307 SP	TS 4317 SP	TS 4350 M	CT 256/K SPOC	CT 560 SPOC
Ár (Ft)	25 600	27 500	31 500	28 500	25 990
ÁLTALÁNOS ADATOK					
Méretek (mm)	660 × 430 × 450	700 × 475 × 415	670 × 475 × 415	570 × 550 × 470	570 × 535 × 450
Tömeg (kg)	28,5	34	30	27	27
Teljesítményfvelvétel (W)	75	85	90	100	100
Képcsőátló mérete (cm)	51	56	56	56	56
CSATLAKOZÁSOK					
Videomagnó	–	–	scart	DIN	–
Fülhallgató	jack	jack	–	jack	–
Hangmagnó	DIN	DIN	–	DIN	–
Külső hangszóró	–	–	DIN	DIN	–
SZOLGÁLTATÁSOK					
Kábeltuner	–	–	van	van	–
Programok száma	8	8	8	8	8
Nagyfrekvenciás AV	utolsó programon	utolsó programon	utolsó programon	utolsó programon	utolsó programon
AV programhely	–	–	van	–	–
ÉRTÉKELÉS					
KÉPMINŐSÉG					
Képérzékenység	kiváló	kiváló	kiváló	kiváló	kiváló
Videoátvitel	jó	jó	jó	jó	jó
Színátvitel	jó	jó	jó	jó	jó
Szubjektív vélemény	jó	jó	jó	jó	közepes
HANGMINŐSÉG					
Kimeneti teljesítmény	jó	jó	kiváló	jó	jó
Akusztikus átvitel	jó	jó	kiváló	jó	jó
SZOLGÁLTATÁSOK					
Készülék	közepes	közepes	kiváló	jó	még megfelelt
Kezelési útmutató	jó	jó	jó	jó	jó
TELJESÍTMÉNYFELVÉTEL	kiváló	jó	jó	közepes	közepes
MINŐSÍTÉS	közepes	közepes	kiváló	jó	közepes

teljes üvegfelületre vonatkozó átló értékét, ami azt jelenti, hogy a ténylegesen látható képfelület átlagosan 4 cm-rel kisebb, mint a közölt számadat. Az elmondottak mérlegelésével készülékvásárlás előtt mérjük fel lakásunk adottságait, mert könnyebb a tv-t a lakáshoz igazítani, mint fordítva. A szupersarkított lapos képcső egyébként esztétikusabb, mint „őse” volt; „moziszerűbb” megjelenést biztosít a készüléknek és a képnek; a képcsőfelület domborulatcsökkenésével pedig minimalizálja a külső fények reflexióját (különösen, ha fényszűrő üvegelőtétet is alkalmaznak előtte). Ettől az előtéttől a kontrasztátfogás is jelentősen javul (nagyobb megvilágítás esetén is). Sajnálatos, hogy ezek az előnyök a készülékek áraiban is kontrasztosan jelennek meg, mert pár ezer forinttal drágábbak, mint hagyományos képcsöves társaik.

A távvezérlésről és teletextről szólva elmondhatjuk – teletextet csak a távvezérelhető készülékekbe lehet beépíteni (!) –, hogy korábban e két szolgáltatásnak nem tulajdonítottunk kellő jelentőséget, főleg kényelmi szolgáltatásnak tekintettük őket. Ma azonban már a távvezérelhetőség szinte alapkövetelménnyé vált, hiszen 8–10 program vétele esetén a gyors átpillantási lehetőség a másik csatornára természetes szükséglet. A teletext pedig egyre inkább kinövi kezdeti korlátait, és információi, híradásai, szolgáltatásai, valamint a közeljövőben megvalósításra kerülő műsortervei igen sokat nyújthatnak a tájékozódni kívánóknak. Igaz, nem kevés pénzért, mert az ITT készülékekhez utólag lehet megvásárolni a szükséges egységet 7650 forintos áron az Orion és a Videoton esetében pedig a TXT-s készülékek mintegy 5–6000 forinttal drágábbak, mint TXT-tlen társaik. (Az Orion készülékeknél egyébként a CTV 1256/K-nak és CTV 3167/K-nak, a Videoton készülékeknél pedig a TS 4329-nek, a TS 4350-nek és a TS 5350-nek lesz teletextes változata.)

Eddig a hagyományos – analóg – televíziócsaládokról beszéltünk. Ideje, hogy bemutatkozzon a legújabb technikát képviselő készülék is: a DIGIVISION. Az elmondott előnyökből minden érvényes rá, de még sok további újat is tud. Először egy kis száraz technikával kell kezdenünk: a készülék egy új, a „DIGIT 2000” elnevezésű integrált áramköri rendszer felhasználásával készült. Ezt az áramköri csoportot az ITT félvezető eszközöket előállító vállalata fejlesztette ki a 80-as évek elején. Az első digitális jelfeldolgozású készülékek már 1983-ban forgalomba kerültek az NSZK-ban. Az áramkörök alkalmazása jelentősen leegyszerűsíti a készülékek gyártását – igaz, nagy bonyolultságú, majdnem egy tucat integrált áramkört tartalmazó újabb szerelvény árán –, beállítását és üzembiztonságát. Nem beszélve azokról a beállításokról, amelyek programozva vannak, így az idők folyamán, a használatban sokkal kevésbé változnak, mint hagyományos analóg társaik. A rendszer további előnyei: képes a beérkező antennajel hibáit korrigálni, ezáltal a szellemképeket kiküszöbölni; villogásmentes képet ad a közbenső tárolás és kiolvasás által megnövelt függőleges eltérítési frekvencia által; képbeültetési lehetőséget teremt egyes típusok esetében (a 3878 H esetében nem, de 19 900 forintét megvásárolható külön az az egység, amit beépítve és egy második jelforrással, például videomagnóval rendelkezve a kép jobb felső sarkában kis kockában megjeleníthető egy másik műsor, vagy a videomagnó jele); a hang digitalizálása folytán jelentős zajcsökkenés érhető el, tehát jobb hangminőséget élvezhetünk.

Az eddig elmondottak a digitális tv-jelfeldolgozás általánosságai. Most nézzük részletesen, mit tud a „magyar”, DIGIVISION 3878 HI-FI H típusú készülék. Először is a típusjelet analizálva, a „DIGIVISION” jelenti a digitális technika minden előnyét, a „HIFI” a sztereo (vagy kétnyelvű) hi-fi hangot jelzi – sajnos hazai adásainkban ennek előnyeit nem lehet élvezni, legfeljebb a hi-fi sztereó videomagnóval rendelkezők tudják értékelni –, a „H” a magyar kivitelt mutatja. A típusjel nem utal rá, de a készülék teletextes kivitelű, egy olyan érdekességgel, hogy a képújság lehívásakor 8 oldal automatikusan tárolódik, tehát nem kell minden esetben végigvárni a lapozási időt. A hangbeállításokat (hangerő, balansz és hangszín), kívánságra grafikusan megjeleníti a képernyőn, tehát nemcsak hallhatjuk, hanem „láthatjuk” is őket. Rendelkezik a korábbiakban említett CTI áramkörrel, természetesen digitális megoldással. Beépített hangszóróival (2 × 3 darab) és 40 W zenei kimeneti teljesítményével kimondottan jó hangot produkál a megszokott tv-hangokhoz képest.

Összegezve: nagyon sokat tud ez a készülék, bár 80 000 forintos árával nem mondhatni, hogy olcsón. Tudjuk, csekély vigasz, de a digitális készülékek nyugati viszonylatban sem tartoznak a legolcsóbb kategóriába, és ha az árból elkezdünk visszaszámolni, levonva a teletextet, a hi-fi sztereó hangot, a sarkított képcsövet és újdonságértékét, oda juthatunk, hogy nem is annyival drágább, mint amennyivel többet tud.

Az előző oldalpáron két táblázatban mutatjuk be az eltérő szolgáltatású készülékeket, mert különben a leszűrhető vélemény igazságtalanul siralmas lenne az egyszerűbb kivitelűek rovására. Mindenkinek magának kell eldöntenie a készülék megvásárlásakor, hogy milyen igényeket támaszt leendő masinájával szemben, és hogy mennyire bírja ezt a pénztárcája. A szolgáltatási adatokkal kapcsolatosan sokat közölni nem lehet, azok saját magukért beszélnek. Részletesebben kell viszont foglalkozni az „értékelés” szakasszal. Televíziókészülékekről lévén szó, természetesen, hogy a legnagyobb súllyal a képjellemzőket vettük figyelembe a végminősítés kialakításánál – ahol tehát a kép 40%-os, a hang 25%-os, a szolgáltatások 25%-os és a teljesítményfelvételek 10%-os arányban szerepelnek. Az értékítélet objektivitása érdekében minden jellemzőnél lehetőség szerint megállapított, mérési eredmények útján kapott értékhatárok alapján átlagoltuk az „osztályzatokat”. Kivételt képez a „szubjektív vélemény” és a „kezelési útmutató” rovat, mert ott egyéni elbírálásunk volt döntő. Furcsának tűnhet a „képérzékenység” sorban a végig „kiváló” érték, azonban a következő osztályzat már 150 µV felett lenne, és ennél mindegyik készülék jobb. Az értékhatárral lejjebb menni pedig nincs értelme, mert jó minőségű képet távolsági vétellel úgysem lehet produkálni. A többi rovatnál az értékhatárok osztályzatokra gyakorolt hatása már magyarázat nélkül is látható.

KAMERASULI V.

Műfaji kalandozások

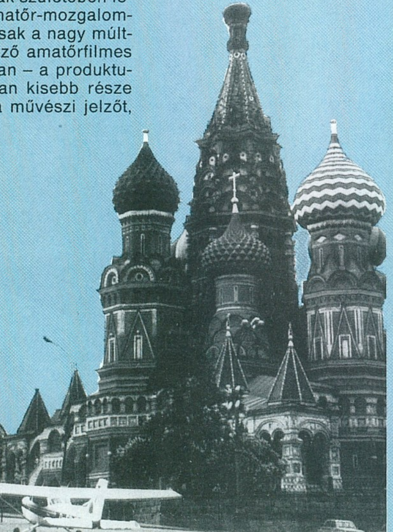

Az, aki vesz egy amatőr videokamerát, nem lesz feltétlenül videoamatőr, *csak kameratulajdonos.* Néhány próbafelvétel után sokan megfutamodnak, és ambíciójukat vesztve felhagynak a videózással. A drága felszerelés pedig megmarad valamiféle státusszimbólumnak.

Az igazi videoamatőrt – mint ahogy az igazi amatőrfilmest is – az önkifejezés vágya hajtja. Van mondanivalója környezete számára, és azt el is akarja mondani. A megvásárolt technika mellé megszerez bizonyos elméleti ismereteket is, hogy műve nézhető, hallgatható, élményadó legyen.

A még csak születőben lévő videoamatőr-mozgalomban – akárcsak a nagy múlttal rendelkező amatőrfilmes mozgalomban – a produktumok számban kisebb része érdemli ki a művészi jelzőt, de persze itt elsősorban nem is a „művészet termelése" a cél. Igen sok amatőr hoz létre jelentős értékeket, anélkül hogy művészi ambíciók fűtenék. Gondoljunk csak arra, hogy rengeteg népszokást, néprajzi jelenséget, tudományos kísérletet, történelmi eseményt éppen egy amatőrnek sikerült rögzítenie (pl. a Kennedy-gyilkosságot egy 8 mm-es amatőrfilmesnek, Mathias Rust landolását a Vörös téren egy videoamatőrnek).

Az amatőr lehetőségei talán éppen a dokumentumfilmezésben (ugye a „dokumentumvideózás" szóösszetétel fura lenne?) a legnagyobbak. A megfelelő érzékenységgel, megfigyelőképességgel rendelkező amatőr ismeri az életnek azt a területét, amelyben él. Könnyű kamerájával szinte állandóan és észrevétlenül a helyszínen lehet. Ha ehhez a kifejezés képessége is társul, megvan a lehetőség arra, hogy jó produktum születhessen.

Az amatőr szót a köztudat pejoratív tartalommal töltötte meg, pedig igazán nemes dolog, ha valaki azt csinálja, amihez kedve van, és ezzel egyúttal aktív formálója is környezetének. A videoamatőrködés egyre több ember életét teszi teljesebbé, és ezt a mozgalom (ma talán még nem igazán az) legfontosabb eredményei között tarthatjuk számon. Le kell szögeznünk, hogy nincs külön amatőrmozgókép-esztétika. A vizuális nyelv a maga törvényszerűségeivel ugyanúgy funkcionál mind a két területen, legyen az a legegyszerűbb családi film vagy egy nagyjátékfilm. A filmesztétika szempontjából nem is az az érdekes, hogy egy filmet profi vagy amatőr körülmények között készítettek el. A hivatásosok között sincs semmi biztosíték arra, hogy egy drágább kiállású szuperprodukció magasabb színvonalú lesz, mint az, amelyik kevesebb pénzből született. Arra is akad példa, hogy egy amatőr éppen az anyagi, technikai korlátok kényszerítő hatására erényt tudott teremteni a hiányosságokból.

A műfajok csoportosítását a különböző szerzők más-más szempontok figyelembevételével tartják helyesnek. Valójában a műfaji határok nem élesek, sőt átfedések vannak közöttük. Az egyes műfajok az újabb és újabb technikai lehetőségek és divatok hatására is változnak.

Felosztásunkban az *amatőrfilmes gyakorlatból* indulunk ki. Alapvetően kettő; a valóságfilm/video és a fikciósfilm/video területe különböztethető meg. Mindkettő ugyanabból a valóságból indul ki, azt ábrázolja, de lényegileg eltérő módon. A *dokumentarista* (valóság-) produkciók jobban igazodnak a körülményekhez, hogy a lehető legkisebb beavatkozással (zavarással) örökíthessék meg a valóság tényeit. Ez hitelességük alapja. A *fikció*filmek/videók pedig a rendező által teremtett világban születnek meg, az általa meghatározott módon. Hitelét a megvalósítás módja, minősége és a mondandó igazsága szabja meg.

Az itt következő felosztás az amatőrfilmes mozgalomban empirikusan alakult ki. Külön megemlítünk olyan csoportokat is, melyek sem- ▶

mi esetre sem nevezhetők önálló műfajúnak, de gyakori előfordulásuk miatt mégis külön jelentőséggel bírnak. Egyes filmtípusok akár mind a két nagy csoportba is tartozhatnának. Ilyenek például a reklám- és a filmvers, melyeknek akár dokumentumkép is lehet az alapjuk, a feldolgozás módja viszont a fikciós műfajok közé helyezheti őket.

I. A VALÓSÁGFILMEK/VIDEÓK FAJTÁI (non-fiction)
  a) családi
  b) útirajz
  c) néprajzi
  d) ismeretterjesztő (oktató, népszerű-tudományos)
  e) tudományos és kutató
  f) referencia és reklám
  g) híradó
  h) riport, portré és szociográfia (dokumentum)
  i) filmvers, etűd, zsáner
II. A FIKCIÓFILMEK/VIDEÓK FAJTÁI (fiction)
  a) animáció (trükk)
  b) kísérleti
  c) játékfilm, tv-játék

A *dokumentum* műfaj valós eseményeket, történéseket, jelenségeket rögzít. A dolog fényképszerűsége és konkrétsága miatt azt gondolhatnánk, hogy amit a kamera felvesz, az feltétlenül igaz is, hiszen csak azt vettük fel, ami a kamera előtt lejátszódott. Ha megfigyeljük a valóságot, és megvizsgáljuk azt, hogy mi jelenik meg abból a képernyőn, több különbözőséget is észre kell vennünk. A dokumentumfilm szereplőinek viselkedését általában jelentősen befolyásolja a kamera jelentéte; nem úgy mozognak és gesztikulálnak, mintha semmi sem zavarná őket. Ez a „zavar" érezhető a beszéd megváltozásában is. A kamera előtt az emberek többnyire *nem beszélgetnek,* hanem *nyilatkoznak.*

A rendező, az operatőr kiszakítja a valóságnak egy szűk részletét, amelyet a kép kerete közrefog. Az egyes beállítások (jelenetek) felvétele között idő telt el a valóságban, mely a kész produkcióból már hiányzik. A jelenetek a rendező által megszabott logikai rendben, az általa diktált ritmusban követik egymást a képernyőn. Meghatározó, hogy az alkotó mit lát meg, mit emel ki a valóságból, és mit hagy el belőle. Ezek fontos elemei az alkotó munkának, de ugyanakkor lehetőséget adnak a valóság meghamisítására is.

Az alkotó elsősorban érzékeny, jó megfigyelő kell hogy legyen. Ismernie kell a „filmes szabályokat", de mindig keresni kell az újat és a valóság felfedezett új összefüggéseit egyéni látásmóddal, új formában kell a néző elé tárnia. Nem kell például feltétlenül megtanulnia azt, hogy mi a „békaperspektíva", mert ha jó megfigyelő, hamar felismeri, hogy a személyeknek, tárgyaknak alulról nézve megváltozik a karakterük. Ez a torzulás (például) pedig a videofilm szövetébe ágyazva *jelentéshordozóvá* válik.

Talán a *családi videofilm*ből születik a legtöbb. Mégis csak néhány jut el szemlékre vagy más nyilvános bemutatókra. Az ilyen produkciók többsége ugyanis belső használatra készül. Ez rendben is van, bár a családi bemutatón is jobban tetszik egy szakmailag jól elkészített videofilm. Az meg az egész család dicsősége, ha a közreműködésükkel készült produkció eljut egy amatőrfesztivál közönsége, zsűrije elé, s a családi körön kívül is sikert arat. Sokan vesznek kamerát azért, hogy végigkísérhessék a család legifjabb tagjának első lépéseit, felcseperedését. Azt szokták mondani, hogy a gyermek mindig hálás téma. Persze ez önmagában még keveset jelent. Fontos, hogy van-e elképzelésünk arról, hogy milyen lesz a videofilm, legyen a téma a családi élet bármely jelensége. A minden előzetes elképzelés nélkül, vaktában felvett jelenetek utólag a legritkábban *szervezhetők* egységes művé.

Mit tehetünk?

Keressünk egy egyszerű, megvalósítható ötletet, amelyre „ráaggathatók" a családról készített felvételek. Íme két példa.

– Egy svéd amatőrfilmes 24 éven át mindig ugyanarról a helyről, azonos kompozícióban vette filmre gyermekét, aki – miközben lemegy egy hosszú lépcsőn –, fokozatosan felnő. Ami 24 év alatt történt, rövid idő alatt lepereg a vásznon. Az ötlet eredeti és kiváló, igaz a megvalósítás sok munkát és kitartást igényel.

Karinthy Frigyes egyik humoreszkjében – a beszélni még nem tudó gyermek szemszögéből – gügyögő, infantilis figuráknak látja a felnőtteket. Ha ezt akarnánk megvalósítani, önként adódik az ötlet: a kamera is mindent a gyermek szemszögéből, alulról lát.

Családi videózásról lévén szó, érdemes megismerkednünk a *szoktatott kamera* fogalmával. Különösen a gyermekek filmezésénél hasznos módszer, ha a felvevőkamerát hosszabb időn át a helyszínen „játszatjuk", hogy jelenléte megszokottá váljon; továbbá hogy a gyermek ne tudja, mikor készül a felvétel. Természetesen belső felvételek esetén ugyanez vonatkozik a lámpákra is, melyeknek ki- és bekapcsolása

zavart kelthet a természetes viselkedésben.

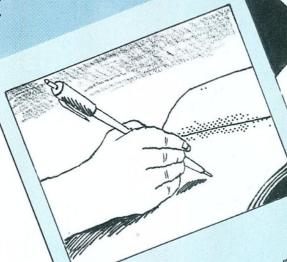
Sokan úgy vélekednek, hogy egy „kis családi video" elkészítéséhez nincs szükség szakmai felkészültségre. Talán éppen ezért nem eléggé megbecsült ez a műfaj az amatőrmozgalomban. Nem az, még akkor sem, ha így vagy úgy szinte mindenki műveli valamilyen formáját. A családi video készítője is *szerkeszt, színészt vezet, komponál, vág* (editál), *rendez;* vagyis ugyanazt a mozgóképnyelvet használja, mint bármelyik művészi dokumentumfilm vagy tv-játék rendezője. A családi video értékét is a vállalkozás igényessége és a megvalósítás színvonala határozza meg. Könnyen lehet, hogy az első családi videók készítése jelenti a mozgóképművészettel való barátkozás első fázisait.

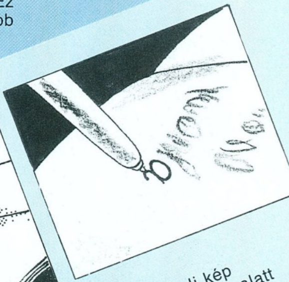
1. Totál kép
Az asztalnál a gyermek ül és ír, anyja az asztal végénél áll és nézi.

2. Közelkép
A gyermek arcát látjuk, amint erősen koncentrál az írásra.

3. Közelkép a füzetről és az író kézről.

4. Nagyon közeli kép – amint a tollhegy alatt „megszületik" a következő „a" betű.

A családi video közeli rokona az *útifilm* (maradjunk a film elnevezésnél, az „úti video" nagyon idegenül hangzik). Legtöbbször a család részese az utazásnak, így szereplője a filmnek is. Az útifilm ugyancsak igen népszerű amatőr műfaj. Készítője szinte mindig a közönségnek szánja művét, még abban a legegyszerűbb változatban is, amikor hangosítás, vágás és feliratozás nélkül élménybeszámolóját akarja illusztrálni vele. Az útifilm esetében a téma eleve adott. Az utazás eseményeinek jószemű, ám szimpla rögzítése már önmagában is biztosít bizonyos eredményt.

Az igazán jó útifilm mégis nagyon ritka. Talán ezért alakulhat ki a közvéleményben nem éppen hízelgő kép az útifilmező amatőrről: a produkció szinte minden képében unos-untalan feltűnik a család valamelyik tagja, jelenetenként más-más öltözékben mosolyogva a kamerába. A háttérben többnyire az adott hely nevezetességei.

Itt meg is állhatunk.

Az útirajznak ez a típusa minden előzetes elképzelés nélkül születik. Ahhoz, hogy a helyszínen improvizálva, élvezetes videofilm készüljön, már meglehetősen *nagy gyakorlat* szükséges; de itt is kell egy gondolat, egy szervező ötlet, mely lehetővé teszi, hogy a különböző felvételek „filmmé" állhassanak össze az editálás (vágás) során.

Mint a családi video esetében, itt is mindjárt az elején el kell döntenünk, hogy mi a célunk: csak a család számára készül-e filmünk, vagy szélesebb közönségnek. Persze egyik esetben sem árt, ha nemcsak a technikára ügyelünk. A jó útifilm egyszerre informatív és élményszerű. Az utazás leglényegesebb mozzanatait filmszerűen örökíti meg.

Nehéz előre elképzelni egy olyan „forgatást", ahol a helyszín számunkra ismeretlen. Miután útitervet mindenképpen készítünk, valamilyen terv a felvételekhez is elkészíthető. Előre el kell döntenünk, hogy mennyi nyersanyagra lesz szükség, mert ha Kelet felé indulunk, további kazetták beszerzése a gond, ha Nyugat felé, azt valutánk bánja. Az útikönyv alapján előre eldönthetjük, hogy mi érdekel bennünket, mi az, ami ebből felvételre kívánkozik. Ha nem is készíthetünk előre precíz forgatókönyvet, egy vázlatra mindenképpen szükség van. Ez a tervezés legfontosabb láncszeme. Jobb esetben vázlatunk már tartalmazza filmi elképzelésünk lényegét is.

Természetesen számítanunk kell arra, hogy a helyszínen megváltozott helyzetet találunk, zavaró körülmények jöhetnek közbe (időjárás, fényviszony, időhiány stb.). Ilyen esetben nem szabad görcsösen ragaszkodni az eredeti elképzeléshez. Ekkor jön jól a rutin, az *improvizatív készség.* Lehet, hogy az alapötletről is le kell mondanunk, de az is előfordulhat, hogy az eredetinél sokkal jobb ötletünk támad. Ebben az esetben is ajánlott végiggondolni, milyen lesz videofilmünk a változtatások után.

Van egy egyszerű módszer arra, hogy biztonsággal készítsük felvételeinket akkor is, ha nem sikerült pontosan tisztázni, milyen motívumnak milyen szerepet szánunk a filmben. Készítsünk ugyanarról a motívumról több, változatos felvételt. Legyen minden felvétel megfelelő hosszúságú, valamivel hosszabb annál, mint amire érzésünk szerint szükség van, mert a kép végleges időtartamát csak editáláskor, más képekhez való viszonyában lehet pontosan meghatározni. Egy kép hosszát a képen belüli mozgás, a kép belső tartalma, a felvevőgép mozgása és az imént említett viszony közösen határozza meg. Az egyes jelenetek (összefüggő képsorok) kapcsolódását is előre meg kell tervezni.

Példaként álljon itt egy családi video azon része, ahol elsős gyermekünk a leckéjét írja. A jelenetet négy beállításra bontottuk fel. (Természetesen ez csak egy megoldás a végtelen lehetőségek közül.)

Minden film – szóljon az bármiről is – direkt vagy indirekt formában tükrözi szerzője ízlését, látás- és gondolkodásmódját, tehetségét, véleményét a világról, kulturáltságát stb. És ez akkor is így van, ha objektivitásra törekszik. A fényképezést (operatőri munka) ilyenkor a távoltartó, leíró jellegű kistotál, totál képek szinte kizárólagos használata jellemzi. Holott a videotechnika erőssége éppen a közelképben van.

Rák József

Mosolyog-e a kamera?

Két fiatalember ül ƙisszékén a Halászbástyán. Kezükben horgászbot, amit egykedvűen lógatnak a mélybe, a csupán ezüstcsíknak látszó Duna irányába. A kamera egyszerre rögzíti az amatőr horgászok groteszk mutatványát s az arra sétáló emberek reagálását a szokatlan látványra.

Unottan néz ki az országúton haladó busz ablakából a film egyik szereplője. A távolban – talán Százhalombatta környékén járhatunk – hatalmas gázláng világít rikító sárgáspirosas fénnyel. A képen hősünket az ablak előtt profilból látjuk, amint szájába vesz egy szál cigarettát, s az ügyesen fotografált jelenetben úgy tűnik, fölösleges elővenni öngyújtót vagy gyufát, mert a gázláng éppen a cigaretta végéhez ér, s a néző már csak arra vár, hogy az meggyulladjon.

VAKABLAK. Két emlékezetes kép, amely bizonyára mindenkiben megmaradt, aki látta a *Mosolygó kamera* elnevezésű humoros amatőrfilm- és videoszemle alkotásait. Júliusban, a csongrádi művelődési központban immáron negyedik alkalommal rendezték meg ezt a fesztivált a Magyar Amatőrfilm és Video Szövetség (MAFVSZ), valamint a Csongrád Városi Tanács szervezésében. A video előretörését az amatőrfilm-mozgalomban mi sem bizonyítja jobban, mint az a tény, hogy míg 1982-ben, az első ilyen szemlén még egyetlenegy videoalkotás sem szerepelt, addig 1984-ben a harminchat nevezett műből egykét évvel később harminckettőből három, idén pedig huszonnyolcból már tizenkettő VHS rendszerre készült produkció volt.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy a humor műfaja egy kissé mostoha ága az amatőr film- és videoművészetnek, elsiklik a drámai művek mellett az országos fesztiválokon. Ki tudja, miért, ezeket az alkotásokat nem veszik komolyan. Talán mert jó humort roppant nehéz csinálni, művelni; talán mert az amatőrfilm-hagyományok miatt az alkotók úgy érzik, ez a művészeti ág a magvas, tömör, drámai erejű mondanivalót követeli meg. Lehet, hogy a profik olykor kiábrándító alkotásai, legalábbis a honi televízióban humorként eladott csacskaságok bátortalanítják el az amatőröket e hatásos, olykor mindennél többet tudó kifejezési módtól. Mint e csongrádi szemle is mutatta, bizony, meglehetős sikerrel. Akadtak jelentkezők, akiknek versenyvideójában csak a humor foszlányai voltak fellelhetők, s talán nagyobb eséllyel versenyezhettek volna a legszomorúbb (és legunalmasabb) filmek seregszemléjén. Voltak, akiknek munkái ugyan nem voltak szomorúak, de inkább érdekességükkel tűntek ki, semmint humorukkal. S végül, de sajnos utolsósorban, láthattunk néhány valódi poénokkal teli, az arcizmokat is megmozgató alkotást a tizenkét versenyműből.

Közülük is kiemelkedik *Csete Miklós* két munkája: az *Elhozza a szél* és a *Vakablak*. Az előbbi négy és fél perces videoklip a Modern Hungária Elfújja a szél című száma után, szabadon. A kis mű több, mint egyszerű paródia, a dal más szöveggel, hatásos képi ötletekkel új tartalmat kap, s humoros, mini környezetvédelmi kiáltvánnyá válik. (A szerző alkotását nevezte a Ki mit tud?-ra is, így a fesztivál óta bizonyára már képernyőn is látható volt néhányszor.) A tizenkét perces Vakablak lényegében a televízió Ablak című műsorának – és Déri Jánosnak – fergeteges paródiája. Profi képbeállítások, élvezhető minőség, de sok verbális, annál kevesebb képi humorral. A mezőnyből kimagaslottak Csete Miklós pályaművei – a programban egy Super 8-as technikával készült filmet is bemutatott –, így méltán érdemelte ki a zsűri hatezer forintos első díját, a MAFVSZ kétezer forintos különdíjával és a közönségdíjjal együtt. A harmincesztendős szolnoki alkotó kertész-üzemmérnök, s jelenleg egy állami gazdaságban munkavédelmi vezetőként dolgozik, s oszlopos tagja a város amatőr film- és videoklubjának. Saba kamerával dolgozik, s anyagait profi körülmények között, a városi tv stúdiójában vághatja. Szereplőit családtagjai és amatőr színjátszó barátai közül válogatja.

VIDEOPORÁMA. Érdekes módon ötvözte a fotót a videóval Tám László pécsi fotóművész, Bende Ákos segítségével. Videoporámának is lehetne nevezni azt a technikát, amellyel az alkotók a diaporámaszerűen vetített fényképfelvételeket videón rögzítik. *A magyarok nyilaitól* című műben a fotós a bennünket körülvevő, útbaigazító és olykor megtévesztő, nevetségessé váló nyilakat vetíti elénk sorjában a KRESZ-tábláktól a WC-t jelző vékonyodó vagy vastagodó jelekig. Hasonló technikával készült az *Arcok* is, mely hat és fél percben inkább érdekes látvány, mint humorforrás: egymásba olvadó karakteres arcok néznek a lencsébe, sajátos hangulatot árasztva. Ragyogó ötlet, kár hogy ezt néhány éve a nyugati féltekén már kitalálták a reklám- és klipgyártók. (A Sky Channelen még ma is gyakran feltűnik a Godley és Creme kettős Cry című számára készült szenzációs videoklip, amelyben semmi más nem látható, mint tucatnyi egymásból előbukkanó jellegzetes arc gyermekektől dús hajú és kopasz, fehér- és színesbőrű férfiakon át, szép lányokig, akik tökéletesen tátogják a dalt.) Az alkotópáros – mármint a magyar – mindenesetre élvezhető munkájáért a zsűritől különdíjat érdemelt.

A vetítésen üde színfolt és kellemes kikapcsolódás volt a *Makó az operatőr szemével* című, alig kétperces etűd, mely Csongrád Városi Tanács díját hozta alkotójának, *Szentpéteri Istvánnak*. Az első filmes szer-

számkészítő-rendező szülővárosa nevezetességeit úgy mutatja be a nézőknek, hogy kameráját a neves épületek helyett folyton a város csinos járókelő hölgyeire téved. A szó szerint formás képi látvánnyal humoros kísérőszöveg is párosul.

CSAPDA. Számtalan díjat osztott ki a Marton Frigyes vezette öttagú zsűri – a Super 8-as filmeket együtt értékelték a videókkal –, a zsűrielnök mégsem győzte eléggé hangsúlyozni a vetítéseket követő konzultáción, hogy a díjak mellett fontosabb, hogy a találkozó tapasztalatairól mi marad meg az alkotói fejekben. Ezen az éjszakai találkozón, melyen a filmkészítők és a zsűri tagjai kötetlenül beszélgethettek egymással, főleg a hiányosságokról esett szó, de emiatt nem sértődött meg senki. (Mint ahogy a türelmes közönség sem, amikor a vetítés során egy-egy jelenet sehogy sem tudta lekötni figyelmét, bárhogyan is erőltette meg magát.)

A bírálók elsősorban az időtényezőre és a hatáselemzés fontosságára hívták fel a figyelmet. Arra, mennyire lényeges a humor megjelenítésében az idő, a ritmus, mennyi időtartamot bír el a geg, a poén, ahhoz, hogy a legpontosabban hasson. Egy poént nem lehet zavaros képi miliőbe sem helyezni, hiszen az zavarja a megértést, a hatást. Az is lényeges szempont, hogy az alkotó a humort annak eredeti hangján „adja el". Egy idő után a film (video) készítőjén úrrá lesz az alkotói vakság – figyelmeztetett a zsűrielnök –; a munka során annyira belemerül az ötletek kitalálásába, a forgatókönyvírásba, a rendezésbe, hogy már nem tudja megítélni, valójában milyen is lesz műve. Ezért is javasolta a zsűri valamennyi résztvevőnek: a jövőben a leforgatott anyag kiválasztásakor („muszteroláskor") vagy a késznek tűnő produkció vetítésekor mindenki próbálja kívülről szemlélni munkáját, legalább úgy, mintha az legnagyobb ellenfeléé lenne. Így láthatóvá válnak azok a hiányosságok, amelyek a filmkészítés folyamatában a „vakság" miatt elkerülték figyelmét.

A versenyműveket látva érdemes volt azon is elgondolkodni, ki hogyan bánt a videotechnika nyújtotta lehetőségekkel. A fejüket forgatásra adó amatőrök bizony gyakran beleestek a video csapdájába. Mivel hosszú a kazetta időtartama, sokan pazarolják a szalagot. Az operatőrök élvezik a forgatás örömét, a hosszú snitteket, s eközben elfeledkeznek arról, mit is szeretnének kifejezni. Nem vágják meg kész anyagukat, s azt viszik kissé meggondolatlanul a szűkebb baráti közösség – de mint a fesztivál is bizonyította –, nagyobb, idegen közönség elé is. Mindennek azonban prózaibb oka is lehet. A húszas éveinek elején járó Sió László tanító például egy barátjától kölcsönkért kamerával forgatta a csaknem húszperces *Valamikor, valahol* címen benevezett alkotását (a korábban említett Halászbástya-jelenet az ő videójában látható), de a nyersanyagot jobb híján két, egymással összekötött asztali képmagnón vágta.

Szinte vágatlanul nyújtotta be művét a szemlére a békéscsabai Solaris amatőrfilm- és videoklub gárdája is. A *Road Movie*ban perceken át világoszöld, illetve rózsaszín negatívban látjuk a robogó autóból rögzített futó tájat. S a vetítéskor bármennyire is szeretnénk megfejteni, vajon mi lehetett ezzel az alkotók szándéka, a megfejtésre nem sikerül rájönnünk. Ebben azonban nem a néző a ludas. Nem véletlenül vált szállóigévé az amatőrfilmesek körében Dékány Istvánnak, a MAFVSZ főtitkárának egy korábbi szemlén elhangzott mondata: „ha az alkotók kifogytak mondanivalójukból, akkor átteszik a képet negatívba és színt tesznek rá". Ennek ellenére a Solaris alkotóközössége „a videotechnikával való formanyelvi kísérletekért" a Háziipari Szövetkezet különdíját vehette át.

Nem kapott viszont díjat a hajdúnánási Video Team három rövid gyurmafilmjéért, amely tanítani való technikai tévedés. A gyurmafigurák lényegében bábfilmfőszereplők, s minden egyes mozdulatukat video-„kockákon" rögzítik. Csakhogy itt nincs kocka, s az önálló videofényképek amatőr vágással csaknem mindig bevillannak, élvezhetetlenné válnak. A régi ötlet hagyományos, filmes technikáért kiált.

165 × 120-AS HIBÁK. Mind a szervezők, a zsűritagok, mind a részt vevő alkotók úgy érezték, a három napon át zajló szemle elérte célját. Az aktív videózók megismerték egymás munkáit, kicserélhették eddigi hosszabb, – de inkább – rövidebb alkotói tapasztalataikat. Sok pályaművön meglátszottak a technikai hiányosságok, annál is inkább, mert a vetítés egy Panasonic NV–430-as gépről nem monitorra, hanem ITT LV 203-as projektorral egy 165 × 120 centiméteres (!) óriásképernyőre történt. Viszont az is tény, hogy a jó minőségű felvételekkel így jóval nagyobb hatást lehetett elérni. Nem véletlenül osztotta ki a zsűri az összes felajánlott különdíjat, a kevésbé sikerült produkciók viszonylag nagy száma miatt is. Mint a zsűrielnök hangsúlyozta: az alkotókat ezel is szeretnék ösztönözni további próbálkozásokra, hiszen ha már megvan a berendezés, jóval olcsóbb videóval dolgozni, mint filmmel. A csapdákat azonban lehetőleg el kell kerülni.

A szemle meghirdetői szinte bizonyosak abban, hogy a videoművek két esztendő múlva már többségben lesznek az alkotások között. Addig mindenkinek van elegendő ideje tanulni, forgatókönyvet írni, forgatni, vágni – és nevezni. Nem úgy, mint annak a makói fiatalembernek, aki két nappal a versengés kezdete előtt egy napilapból értesült arról, hogy a hét végén humoros videoművek seregszemléje kezdődik. Hóna alá csapta egyetlen addigi munkáját tartalmazó kazettáját és elindult Csongrádra. Kései nevezését az engedékeny szervezők elfogadták, s az alkotásnak különdíj lett a jutalma.

Falus Tamás

„Altesti" poénok nélkül

A zsűri munkájában Szilágyi András, a Magyar Televízió szerkesztőrendezője, dr. Buglya Sándor, A MOVI stúdióvezető-helyettese, Virág Pál, a Szegedi Körzeti Stúdió operatőre, dr. Forgó Zsuzsa, a Csongrád Városi Tanács VB titkára vett részt Marton Frigyesnek, a Magyar Rádió nyugalmazott főrendezőjének vezetésével. A zsűrielnöktől rövid szemleértékelést kértünk:

– Először is annak örülök, hogy idén már egy egész esti programot meg tudtak tölteni a videoalkotások, sőt a legjobb mű is a videók közül került ki. Az is örömmel tölt el, hogy mind többen ismerkednek a videotechnikával.

A video a fiatalok számára még annyira új technika, hogy többnyire még csak most ismerkednek vele. A szemle vitathatatlan előnye, hogy az alkotóknak a korábbiakhoz képest sokkal nagyobb a közéleti érdeklődésük. Fontos számukra, hogy rólunk szóljanak a művek. Ezt próbálták humorral megtölteni, olykor sikerrel. Szerencsére nem találkoztunk olyan alpári, „altesti" poénokkal, amelyek miatt a nézőtéren szégyenkeznünk kellett volna.

A videotechnika lehetőségeit még messze nem használták ki az alkotók, ellenben a filmnek már annyira kidolgozott a technikája, hogy hosszasan lehetne sorolni a nagy példákat. A video eddig elsősorban a verbális humornak kedvezett, a technika egyelőre még nem állt igazán a humor szolgálatába. De ez a helyzet idővel bizonyára változni fog.

Szponzorhiány

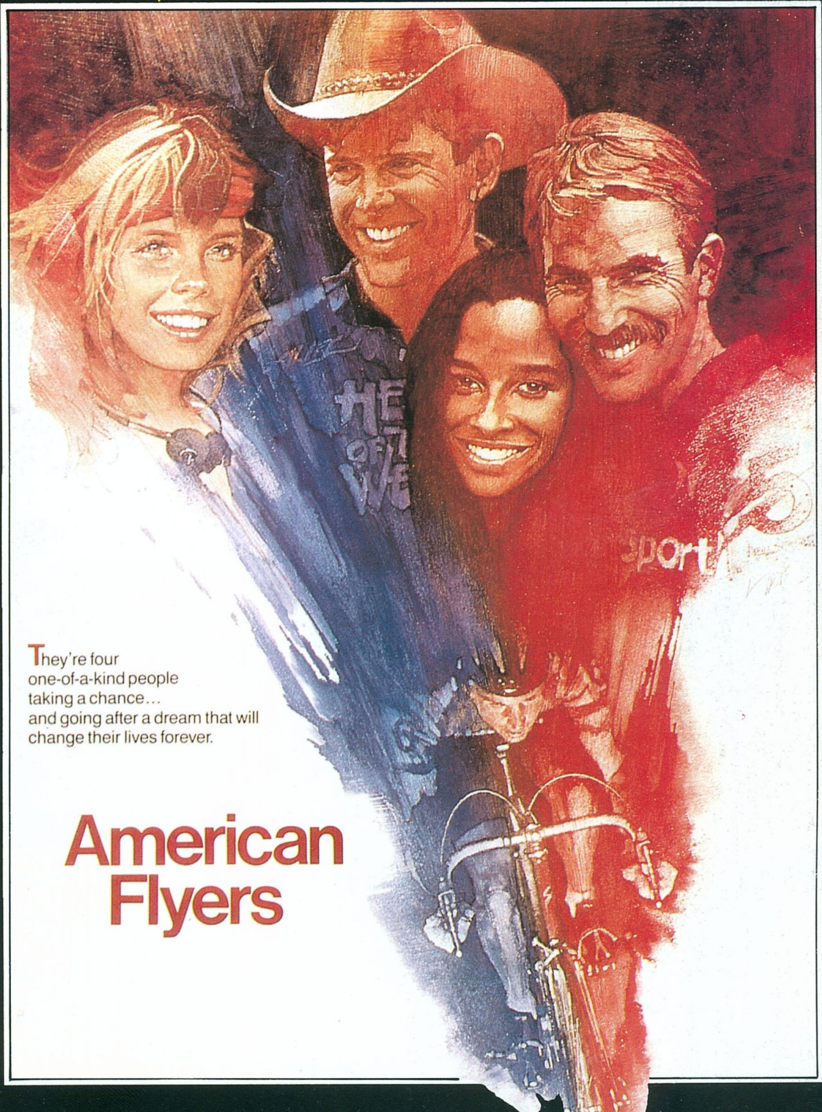
Dékány István, a MAFVSZ főtitkára vendégként vett részt a film- és videoszemlén:

– Eléggé szerteágazó a szemlerendszerünk, amelyben a drámai műfajok vannak előtérben. Sokan, tévedésből, úgy tartják, hogy a viccelődés hülyeség, ezért a humoros filmek a szemléken háttérbe szorulnak. Pedig lehet, hogy jó humort nehezebb csinálni. Ezért is hasznos, hogy van egy lelkes szervezőgárda, amely saját ötlete nyomán kétévente rendszeresen megrendezi ezt a találkozót.

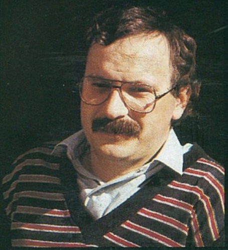
Nem vagyok elfogult egyetlen technika iránt sem, de azt gondolom, vannak bizonyos dolgok, amelyeket celluloidra lehet jobban elkészíteni, s akadnak, amelyeket videóra. Az a gond, hogy a szerzők ezeket a korlátokat és lehetőségeket nem mindig mérik fel helyesen. Sajnos, van egy nagy hiányérzetem is. Eddig egyik évben volt az alkotótábor, a másik évben a szemle. A táborban szakemberek adtak tanácsokat, Marton Frici megnézte a musztereket s tobábbi ötleteket. javasolt.

Mint minden művészeti mozgalomban, nálunk is oda vezettek a körülmények, hogy azt az összeget, amit az emberek a mozgalomba fektettek, most a kosztpénzbe teszik, illetve azt az időt, amit hobbijukra áldoztak, most munkával kell eltölteni. Emiatt hiába hirdettük meg a táborokat, azok jelentkezők híján sorra maradtak el, szponzorok pedig egyelőre nincsenek.

INTER VIDEO
filmmagazin

Tisztelt Olvasónk!

Az INTERVIDEO Nemzetközi Film-, Videogyártó és Forgalmazó Kft. nevében abban a reményben köszöntöm Önt, hogy hamarosan ügyfelünk és partnerünk lesz most induló videós vállalkozásunkban.
Örvendetes tény, hogy hazánkban is egyre többen rendelkeznek képmagnóval. De ez csak akkor öröm, ha jó filmeket is kap hozzá a boldog videomagnótulajdonos.
Cégünk megalakulásával e téren megnövekedtek a lehetőségek: több ezer filmből válogatva, három év alatt legkevesebb ezer filmet szeretnénk kínálni Önnek.
A mi vállalkozásunk teljes mértékben profitcentrikus, a nagy amerikai és angol filmvállalatok segítségével úgy akarunk működni, hogy az igényeket reális áron elégítsük ki.
Ehhez nélkülözhetetlen az Ön közreműködése, hiszen nekünk szükségünk van az Ön pénzére, Ön pedig a pénzéért jó filmeket és kellemes kiszolgálást akar cserébe. Ezért azt kérjük, hogy ne kíméljen bennünket, ne nézze el egy induló cég botlásait, bírálja elképzeléseinket, írja meg észrevételeit és azoknak a filmeknek a címét, amelyeket szívesen megnézne.
Ígérjük, leveleiket nem dobjuk félre, és a lehetőségeink szerint teljesítjük kívánságaikat.
A VIDEO MAGAZIN mellékleteként folyamatosan szeretnénk közzétenni a kölcsönözhető és megvásárolható filmjeink ismertetőit.
Azt szeretnénk, hogy Ön nyugodtan és kellemes környezetben válogathasson. A kölcsönző- és elárusítóhelyeken dolgozó munkatársaink részletes felvilágosítást adnak Önnek, hogy milyen is a film, amit a szórakozáshoz és nem a bosszantáshoz szeretnének kölcsönvenni.
Választékunk igazodik majd a többség igényeihez, de kielégíti az ínyencek kívánalmait is.
A videózás családi szórakozás. Ezért igyekszünk programot biztosítani délelőttre, estére, esetleg éjszakára, házibulira és magányos elmélyülésre egyaránt.
Ön most megkérdezhetné: az INTERVIDEO gazdagodni fog, de hogy gazdagodhatnék én?
A kikapcsolódás, a stressz elleni küzdelem egyik leghatékonyabb módja a videózás. Az élmény – amit a film ad –, a szórakozás egyedül vagy valakivel közösen – gazdagítja Önt.
Ha Önnek választania kellene valamilyen más családi szórakozás és a videonézés között, akkor – ha a videózás olcsóbb – nagy a valószínűsége, hogy ezt fogja választani. Kiszámolta? Akkor ezennel...

Kedves Ügyfelünk, jó szórakozást kívánunk!

dr. BARTHA FERENC
ügyvezető igazgató

Lekörözik a mozit?

Az európai premierrel egy időben – Magyarországon is...

Az INTERVIDEO vegyesvállalat elsősorban a Warner Home Video cég filmjeit forgalmazza budapesti és vidéki kölcsönzőboltjaiban. *Andrew Somper* urat, a Warner Home Video Europe kelet-európai ügyekkel foglalkozó igazgatóját a hollywoodi világcég londoni központjában kerestük fel.

– Anyacégünket, azt hiszem, nem kell bemutatnom a magyar olvasóknak, mozijáróknak, elvégre hat évtizede van filmjeivel jelen az egész világon. Az első stúdió – a kaliforniai Burbankben, ahol a cég központja ma is található – még a némafilmek korszakában, valamikor a húszas években kezdte el a filmgyártást. A növekedést illusztráló száraz adatsor helyett hadd említsek inkább néhány nevet az elmúlt évtizedek sztárlistájáról – Chaplin, Errol Flynn, Humphrey Bogart, James Dean, Jack Nicholson, Clint Eastwood, és még hosszan folytathatnám azok névsorát, akik a Warner-filmeket sikerre vitték.

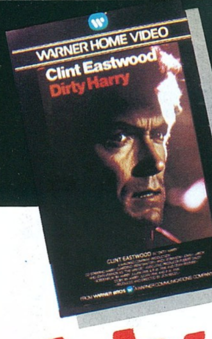
– Voltak-e váltások a Warner Bros. fejlődésében, és mikor kapcsolódott be a cég a videoüzletbe?

– A harmincas években a hangosfilm megjelenése valósággal forradalmasította az egész filmgyártást, így cégünk munkáját is. Ezt a váltást jól vette a cég, és azt hiszem, szerénytelenség nélkül mondhatom: jól (és időben) kapcsolt akkor is, amikor újabb kihívás érte a hagyományos filmgyártást. Ez a második világháború után volt, amikor a televízió megjelenése és tömeges elterjedése, az újfajta masszmédiához való alkalmazkodás teljesen átalakította a Warner Bros. stúdióit és azok életét; megjelentek a tévésorozatok, a tévéfilmek, amelyekkel a cég sikerrel vette az újfajta akadályt. A Warner nem konkurált, hanem összebékült a televíziózással. Ennek jegyében születtek az immár világhírűvé vált Superman sorozatfilmjei, vagy például az Alex Haley regényéből (Roots – Gyökerek) készült tévésorozat, amelyet – ha jól tudom – Magyarországon is vetítették.

Újabb korszakváltáshoz a videomagnók megjelenésekor jutottunk el. Ennek kezdetét valamikorra a hetvenes évek végére tenném, amikor alig néhány év alatt több százezer videomagnót adtak el világszerte. Az új tendenciát felismerve, először

(FOLYTATÁS A 40. OLDALON)

Ebben a filmben mutatkozott be Errol Flynn a Warner fivérek filmvállalatánál. Michael Curtiz rendező keze alá osztották be, és Michael Curtiz – azaz: Kertész Mihály – egymáshoz „szabta" a figurát és alakítóját, és már első filmfőszerepében kitalálta azt az Errol Flynnt, aki meghódította egész Hollywoodot – és a női szíveket.

A történet egyébként ismert, méghozzá nemcsak Rafael Sabatini regényéből, hanem a filmvászonról is; a több mint fél évszázados filmet immáron több nemzedék képviselői izgulták végig. De úgy látszik, nem akar elkopni, mert újabb és újabb korosztályokat vonz a romantikusan feldolgozott kalandtörténet.

Egy börtönlázadás után dr. Peter Blood orvos *(Errol Flynn)* társaival együtt megszerez egy hajót, s attól kezdve a kalózok életét élik. „Akikre vadásztak, azok fognak vadászni" – jelenti ki az immáron kapitánnyá választott Blood doktor, aki kalóztársaival az oldalán többet tesz az igazságért, mint azok, akik hivatalból védik a mundér becsületét.

És – talán mondani sem kell – a romantikus történelmi kalandot egy romantikus szerelmi történet is fűszerezi.

"CAPTAIN BLOOD"

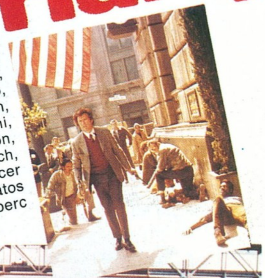
BLOOD KAPITÁNY

1935, USA
Rendező: Kertész Mihály
Főszereplők: Errol Flynn, Olivia de Havilland, valamint Lionel Atwill, Basil Rathnone, Ross Alexander, Robert Barrat, Henry Stephenson
fekete-fehér, feliratos
95 perc

Dirty Harry

PISZKOS HARRY

1971, USA
Rendező: Don Siegel
Főszereplők:
Clint Eastwood,
Harry Guardino,
John Mitchum,
Reni Santoni,
Andy Robinson,
John Larch,
Mae Mercer
színes, feliratos
102 perc

A film kezdetén lelőnek egy békésen úszó lányt, egy levélben pedig üzenetet találnak, San Francisco városának címezve. Ez áll benne:

„San Francisco városának. Mindennap – nem kis élvezettel – megölök egy embert, mindaddig, amíg nem fizetnek nekem százezer dollárt. Ha egyetértenek a pénzzel, válaszoljanak már holnap. Ha nem..."

Aláírás: „Skorpió".

Hogy ki ez a Skorpió? Ugyan ki tudná? Mindenesetre beváltja ígéretét. Mert amikor San Francisco polgármestere az újságok hasábjain azt válaszolja neki, hogy időre van szükségük, amíg a pénzt összeszedik, haladéktalanul nekilát, hogy valóra váltsa fenyegetéseit.

Háztetős gyilkosságok, egy fiatal, 14 éves lány elrablása kavarják fel a kedélyeket – és közben a zsaroló tömeggyilkos kétszázezerre emeli fel a „kollektív váltságdíjat".

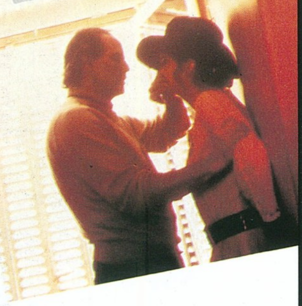
A rendőrség pedig tehetetlen. Ekkor Harry Callahanre, a kemény, utcai zsarura osztják ki az ügyet *(Clint Eastwood)*, aki hallgatag rendőr, ám helyette is beszél 44-es Magnumja.

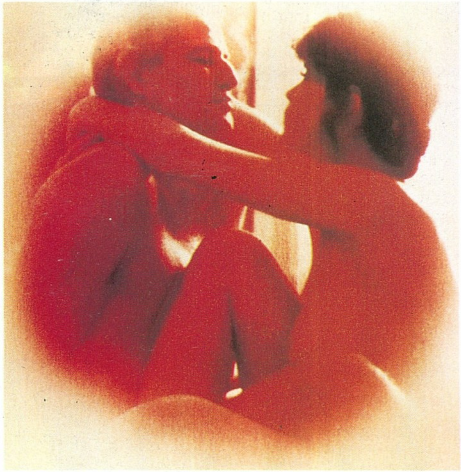
Ám azzal, amit mond – azaz nyomozói módszereivel –, nemegyszer a felettesei sem értenek egyet...

AZ UTOLSÓ TANGÓ PÁRIZSBAN

1971, olasz–francia
Rendező: Bernardo Bertolucci
Főszereplők: Marlon Brando és Maria Schneider, valamint Jean-Pierre Leaud, Massimo Girotti

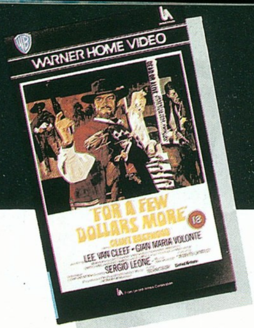

BOTRÁNYFILM. Szélsőséges indulatok, érvek és ellenérvek ütköztek össze a film megítélésével kapcsolatban – több helyen per is indult és elmarasztaló ítélet is született.

– „Botrány!" – kiabálták a filmre egyesek, persze a művészet és az erkölcs nevében, és „Botrány!" – kiabálták a filmet elmarasztalókra mások, persze szintén a művészet és az erkölcs nevében.

Hozzánk – mint azt megszokhattuk – hamarabb jutott el a film jó és rossz híre, mint maga a film – végül is botrány nélkül... Mert ma már nemcsak a szexuális ösztönök leplezetlen kiélését és kendőzetlen bemutatását látjuk a filmben, hanem egy mélyen emberi történetet, egy haláltánc-szerelmet is.

Egy különös hangulatú (és sejtelmesen fényképezett) kiadó párizsi lakásban találkozik össze két ember, a francia Jeanne és az amerikai Paul (*Maria Schneider* és *Marlon Brando*). A két eltérő jellemű és eltérő indíttatású ember egyszerre ismer rá „önmagára" a különös vonzású lakásban, és egyszerre érez hirtelen, szenvedélyes vonzalmat a másik iránt. Ám csak a szexualitásban találnak igazán egymásra, mert egyébként jellemükben, életfelfogásukban véglegesen különböznek egymástól.

A Vadnyugaton már nem bírnak a bűnözőkkel. A seriffek egyszerűen tehetetlenek.

Fejvadászok erednek hát – tisztes vérdíjért – a gyilkosok, banditák és bankrablók nyomába. Hőseink, Douglas Mortimer *(Lee Van Cleef)* és Monco is *(Clint Eastwood)* efféle fejvadászok.

Ezúttal a rettegett bandita, Indio bandáját üldözik. A banda nemrég rabolta ki az El Paso-i bankot, így aztán nem csoda, hogy mesés vérdíjat tűztek ki a bandafőnök fejére: negyvenezer dollárt.

Ám fejvadászaink egyike nem pusztán a pénzért ered a veszélyes banda nyomába. Egyikük zsebében ott ketyeg egy óra, egy zenélő óra, amelynek fura melódiája régi történetről, régvolt szerelemről mesél.

Arról, hogy volt egyszer egy lány, akinek ugyanilyen zenélő órája volt, és ezt a lányt annak idején Indio kegyetlenül megölte – a szerelmesével együtt...

Vagy mégis van, aki emlékszik a régi gyilkosságra?

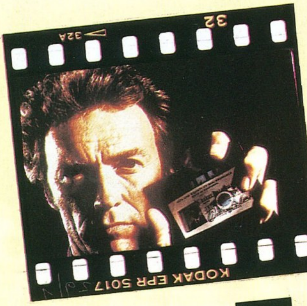
EGY MARÉKNYI DOLLÁRÉRT

"FOR A FEW DOLLARS MORE"

1965, USA
Rendező: Sergio Leone

Főszereplők:
Clint Eastwood, Lee Van Cleef, Gian Maria Volonte, Klaus Kinski, Mara Krup
Zene:
Ennio Morricone
színes, feliratos
128 perc

Clint Eastwood

„HOLLYWOOD ELSŐ SZÁMÚ GYILKOSA..."

Mi csak viszonylag későn ismerkedtünk meg a nevével és alakításaival. Amikor az *Egy maréknyi dollárért* és *A Jó, a Rossz és a Csúf* szuper-Joe-jaként feszes-délceg tartással belovagolt mozivásznainkra, már közel félszáz filmet forgatott. Addig, a hazai forgalmazásnak hála, ha más forrásból nem tudtuk meg, aligha figyelhettünk fel arra, hogy azt a játékstílust és azt a Vadnyugat-szemléletet, amelyet mi a *Volt egyszer egy Vadnyugat* sajátjának véltünk, valójában Clint Eastwood (és persze Sergio Leone rendezői felfogása) honosította meg, jó pár évvel a *Volt egyszer*... előtt.

Ám nemcsak a mi megkésett forgalmazáshoz szokott közönségünk nem ismeri igazán Eastwood valódi arcát – alighanem a hollywoodi sem. Talán azért, mert eddig kényszerskatulyákból kikacsintva kellett sejtetnie legigazibb énjét, stílusát... Miközben persze óriási sikerei vannak, és teljesítményét az amerikai mozisajtó egyik kritikusa nem kisebb dicsérettel érzékeltette, mint azzal, hogy kijelentette: Clint Eastwood *„Hollywood első számú sztárja és első számú gyilkosa."*

Az „első számú gyilkos" 1930. május 31-én született San Franciscóban. Iskolái befejezése után először egy erdőgazdaságban dolgozott, majd hivatásos életmentő volt egy strandon. Ezután a katonaság következett. A filmezéssel a hadsereg stúdiójában ismerkedett meg – és katonáskodása idején ismerkedett meg Maggie Johnsonnal, későbbi feleségével is. Mindkettőt megszerette. Nem sokkal leszerelése után megnősült, és azonnal Hollywoodba ment. Első szerződését – egy benzinkutastól kapta. Nála dolgozott, amíg barátai, akik már a Universalnál dolgoztak, filmes szerződéshez nem segítették.

Hogy micsoda nagy szerep volt ez az első, arról Eastwood így beszél: *„Egy laboratóriumi asszisztenst játszottam. Fehér egerek voltak a zsebemben, és volt vagy háromsornyi szövegem, de már egyetlen szóra sem emlékszem belőle."* Mindenesetre utána újabb megbízatásokat kapott – 19 hónapon át. Aztán már nem újították meg a szerződését a Universalnál.

Rövid átmeneti idő után sikerült az RKO Radio Pictureshöz leszerződnie, ahol 1958 és 1964 között 250 tévéfilmben kapott kisebb-nagyobb szerepet. De már 1959-től jobbára nagyobbakat. Ekkor volt a *Rawhide* című sorozat premierje. Ebben alkalmazási feltételként szabták, hogy növessze meg a haját. Hosszú szőke sörényével nemcsak hogy sikert aratott, és sztárként kezdték jegyezni, de – a népszerűség jeleként – becenevet is kapott a nézőktől: Oroszlánfej.

Az újabb váltást 1964 hozta. Ügynöke telefont kapott Rómából, Sergio Leone invitálta főszerepre Eastwoodot Spanyolországban forgatandó filmjébe, az *Egy maréknyi dollárért*ba. A makaróni-westernek rendező-atyja oldalán különös, új Vadnyugat-szemlélet kialakításában vett részt: sajátos komoly-komolytalansággal szinte csontvázára vetkőztették le az eredeti western műfajt, hogy egy újat, korszerűbbet, a 20. század második felében is fogyaszthatót teremtsenek a helyére. A Vadnyugat meséi helyébe Eastwood figurája lépett: a félig bűnöző, félig bűnüldöző „kemény fiú" sajátos elegye.

A nézők annyira megszerették ezt az Eastwood-arcot, hogy a későbbiekben hiába próbált váltani és átfazonírozni, hiába forgatott musicalban, háborús filmben, mindig és mindenhol ezt az oldalát akarták viszontlátni. A Don Siegel forgatta *The Beguiled* is azért lett egyes kritikusok szerint nagy siker, mert ebben a háborús filmben is remekül érvényesült Eastwood keménysége és „fekete humora".

A 70-es évek elején új Eastwood-figura született, a *Dirty Harry*, azaz a „piszkos", „mocskos", vagyis eszközeiben nemigen válogatós városi rendőr alakja. Nem egy bírálója túlzottnak ítéli benne Eastwood keménységét, ám a közönség szavazott – megszerette a „mocskos" zsarut, és újabb akcióit is látni kívánta.

Aztán persze ne feledjük el azt sem, hogy Eastwood rendezni is kezdett. Saját vállalatot is alapított: forgatókönyveket ír (és olvas), filmeket pénzel. Ha már a vásznon kénytelen megmaradni „kemény fiúnak", legalább rendezőként-producerként megpróbál kimászni a bizonyára szívesen vállalt, de mégiscsak muszáj skatulyából.

És persze polgármesterként is. 1986-ban ugyanis őt választották polgármesterükké a kaliforniai Carmel városka lakói. A népszerű filmszínész nem politikai pályafutását akarta ily módon elkezdeni, hanem öregségére Carmelben kíván letelepedni. Eredetileg ugyan csak egy kétszintes házat akart építtetni az ötezres városkában, ám tervét a szigorú polgármesternő meghiúsította. Eastwood polgármester lett. Ő havi kétszáz dollár jövedelmet nyert ezáltal, a városka minden bizonnyal többet: Eastwood a saját zsebéből finanszíroz turistacsalogató építkezéseket. És népszerű intézkedése az is, hogy „Hollywood első számú gyilkosa" megengedte: Carmelben ezentúl az utcán is szabad fagylaltozni... Eddig ugyanis tilos volt.

Egy füstös mulató, egy különös nő és egy végzetes szerelmi történet. „Mindössze" ennyi az egész.

A kék angyal énekesnőjével, Lola Lolával *(Marlene Dietrich)* azonban megszületett a film történetének egyik leghatalmasabb mítosza: a keserű, passzív, érzékiségében is végzetes és távoli nőiessége.

A barokkosan túldíszített háttér is a végzetes nőalak kiemelésére szolgál, s ez a nő mintha csak arra született volna, hogy fátumszerű természetével tönkretegyen egy köztiszteletben álló, idős tanárt *(Emil Jannings)*.

A film egyik dala akár az egész alkotás – és Marlene egész egyéniségének is – mottója lehetne: „Ich bin von Kopf bis Fuss auf Liebe eingestellt – denn das ist meine Welt, ung sonst garnichts..." (Tetőtől talpig betölt a szerelem, mert ez az én világom, semmi más...)

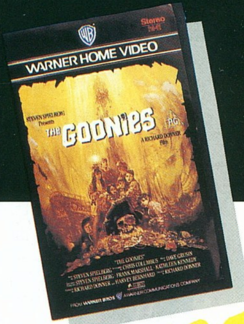
Marlene Lola Lolája ma is a régi erővel hat. Élő mítoszként.

A KÉK ANGYAL

1930, Németország
Rendező: Josef von Sternberg
Főszereplők: Marlene Dietrich, Emil Jannings
fekete-fehér, feliratos
kb. 80 perc

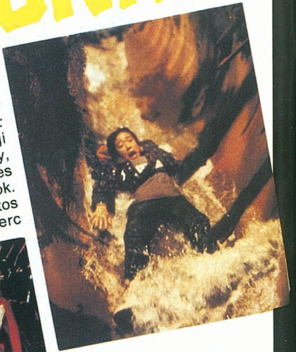
Der blaue Engel

THE GOONIES

CSIBÉSZEK

1986, USA
Rendező: Richard Donner
Főszereplők: a kalóztérkép, az alvilági kormányzó, a szörny, a remény, a csoda... és a tökfilkók.
színes, feliratos
110 perc

A film sztorija *Steven Spielberg*től, a film producerétől származik, és a Spielberg–Donner páros az Indiana Jones-, a Gremlin- és a Superman-filmek után ismét bebizonyította: értenek a gyerekek nyelvén.

Spielberg azt nyilatkozta magáról, hogy ő is, még mint kis Steven, gyermekkorában, akárcsak minden tökmag, arról álmodott, hogy egyszer kincskeresésre indul. Miután felnőttként Hollywoodban valóságos aranybányába botlott, neki is látott megvalósítani a maga „gyermek- és a kincskeresésfilmjét".

Ez a Csibészek, hét 10 és 18 év közti fiú és lány kalandos története. A gyerekek megsárgult kalóztérképre bukkannak, igazi „kincskereső mappára", és annak birtokában neki is vágnak a föld alatti birodalomnak, hogy felkutassák a hajdan volt, mesés kincseket.

Nagyjából ennyi a történet. A többi már csak ötlet, geg és technika, de ezek olyan tempóban robbannak, az effekthatásokat olyan magas színvonalon valósítják meg, az egész olyan feszültséggel vibrál és mégis olyan sebességgel rohan, hogy az egyszerűen csodálatos.

Így aztán a film – jóllehet a gyermekfilmek kategóriájába soroltuk – joggal számíthat mindazok érdeklődésére, akik idősebbek, mint a film legfiatalabb szereplője. És azokéra is, akik átmenetileg még fiatalabbak...

Ez a film a hajdani beatnemzedéknek állít kései emléket. Alapanyagául Carolyn Cassady azonos című önéletrajzi regénye szolgált. Hősei pedig Jack Kerouac, a beatnemzedék legjelentősebb prózaírója *(John Heard)*; Neal Cassady, akit Kerouac annak idején még átkeresztelt Dean Moriarityre, s e néven tette meg világhírű, mozgalomteremtő regénye, az *Úton* főszereplőjévé *(Nick Nolte)*; valamint Carolyn, kettejük közös kedvese, Neal felesége *(Sissy Spacek)*.

A cselekmény 1947-ben kezdődik, Denverben. Neal éppen most szabadul a börtönből. Pár percen belül kocsit lop magának, felcsíp egy csinos iskoláslányt, Stevie-t *(Anne Dusenberry)*, és máris elindul Keletnek, New York felé.

Az önéletrajzi ihletésű film lelkiismeretes alapossággal mutatja meg a 40-es évek végének, 50-es évek elejének beatéletformáját... Hogy azóta különbeket is megéltünk már? Ne feledjük: minden az *Úton*nal kezdődött.

És ezúttal ezt a kezdetet olyan népszerű sztárok elevenítik fel, mint *Sissy Spacek, Nick Nolte* és *John Heard.*

Heart Beat

A BEATNEMZEDÉK

1980, USA
Rendező: John Byrum
Főszereplők:
Nick Nolte, Sissy Spacek,
John Heard,
Ray Sharkey, Anne Dusenberry
színes, feliratos
109 perc

Louie Buchalter, más néven Lepke, a magyar származású amerikai gengsztervezér (Tony Curtis alakítja) Brooklynban nőtt fel a század első évtizedeiben. Már gyerekkorában többször összeütközésbe került a törvénnyel. A film elején is a börtönből tér vissza New Yorkba, ahol egy barátja beszervezi Augie Orgen bandájába. A kisstílű Orgent, aki útjában áll a feltörekvő Lepkének és Lucky Lucianónak, megölik, csakúgy, mint a gyilkosság összes tanúját.

Hősünk a gengszterszindikátus főnöke lesz. Régi barátja, Robert Kane ügyvéd próbálja „tisztába tenni" ügyeit, az ő révén ismerkedik meg a tisztességes polgári családból származó Bernice Meyerrel, aki a felesége lesz.

A „korszerűbb", kábítószer-csempészésre áttért szindikátuson belül hamarosan rivalizálni kezdenek egymással Lepke brooklyni zsidó követői és Luciano olasz maffiózói. Eközben Dewey, New York-i államügyész és az időközben szövetségi szolgálatba állt Kane felveszi a küzdelmet a szervezett bűnözéssel. Lepke bujkálni kényszerül. Ezt kihasználva Luciano átveszi a szindikátus irányítását...

"LEPKE"

1975, USA
Rendezte: Menahem Golan
Főszereplők: Tony Curtis,
Anjanette Comer,
Michael Callan
színes, feliratos
110 perc

Az idegenlégió szökött katonáját, Jeant *(Jean Gabin)* és a kéjsóvár, öreg gyámjától menekülő árvalányt, Nellyt *(Michèle Morgan)*, valamint az élete reménytelenségétől szenvedő festőt és a lét perifériáján tengődő többi számkivetettet a véletlen sodorja össze a korabeli Le Havre ködös külvárosában.

Sorsuk pár nap alatt végzetesen összefonódik. Jeant és Nellyt kiégett, közönyös, cinikus embernek ismerjük meg, de hamarosan kiderül: mély érzések, lobogó szenvedélyek élnek bennük.

Ám a társadalom perifériáján, az alvilág határán sorsuk eleve csak a lecsúszás, a bukás lehet.

Ha a 30-as évek francia filmművészetéről beszélünk, emlékezetünkben azonnal a *Ködös utak* ködös-szomorú poézisa elevenedik fel.

1938, Franciaország
Rendező: Marcel Carné
Főszereplők:
Jean Gabin,
Michèle Morgan,
Michel Simon,
Pierre Brasseur
fekete-fehér,
feliratos
kb. 80 perc

KÖDÖS UTAK

Quai des brumes

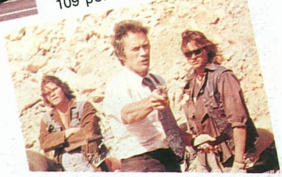

The Gauntlet

VESSZŐFUTÁS

1977, USA
Rendező: Clint Eastwood
Főszereplők: Clint Eastwood,
Sondra Locke, Pat Hingle,
William Prince,
Bill McKinney,
Michael Cavanaugh
színes, feliratos
109 perc

A film 106 perc tömény izgalom. Azért csak 106, mert a 109 perces tiszta filmidőből körülbelül hármat igénybe vesz a cím- és stáblista. De egyébként...

Az izgalmakra persze garancia a főszereplő *Clint Eastwood* személye is, aki ezúttal maga rendezte meg magának az izgalmakat – ő ugyanis a film rendezője is.

Egyébként egy részeges, ám meglehetősen szófukar rendőrtisztet alakít, Ben Shockleyt, akit azzal a feladattal küldenek Las Vegasba, hogy a helyi börtönből „gyűjtse" be Gus Mally prostituáltat *(Sondra Locke)*, és szállítsa Phoenixbe, ahol ő lesz a koronatanú egy tárgyaláson.

A lány azonban hisztériás rohamokat kap, amikor megtudja, hova kell mennie, és miért. Retteg, hogy el kell hagynia „biztonságos" celláját, és azt állítja, mihelyt kiteszi onnan a lábát, megölik – és megölik a férfit is, ha mellette van...

Valamit visz a víz

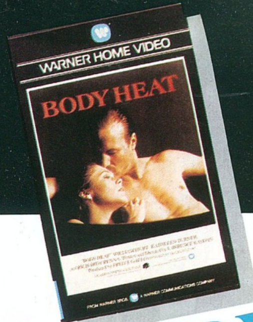
1943, Magyarország
Rendező: Oláh Gusztáv
Főszereplők: Karády Katalin, Jávor Pál, Pápay Klára, Koltay Gyula, Alszegi Lajos
fekete-fehér
96 perc

A cselekmény tetszőleges időben és egy tetszőleges országban játszódik. A család megszokott esti életét éli: az anya gyermekének mesél, a férfiak malmoznak.

Kiáltásokat hallani: „Valamit visz a víz!" A folyóból egy fiatal, ismeretlen nőt húznak ki: Anadát *(Karády Katalin)*. Megjelenése felbolygatja az őt befogadó házaspár, János *(Jávor Pál)* és Zsuzsánna *(Pápay Klára)* életét.

Féltékenység. Halálos méreg. Bonyodalmak. Elfojtott és felszakadó érzelmek.

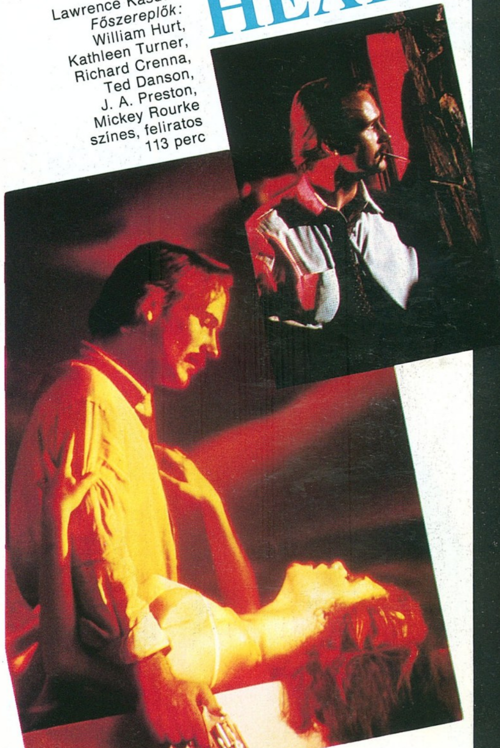
A Zilahy Lajos regényéből készített film annak idején – a regényhez hasonlóan – nagy sikert aratott. Sztárjait ma is szívesen nézi a mozikedvelő közönség.

BODY HEAT

A TEST MELEGE

1981, USA
Rendező:
Lawrence Kasdan
Főszereplők:
William Hurt,
Kathleen Turner,
Richard Crenna,
Ted Danson,
J. A. Preston,
Mickey Rourke
színes, feliratos
113 perc

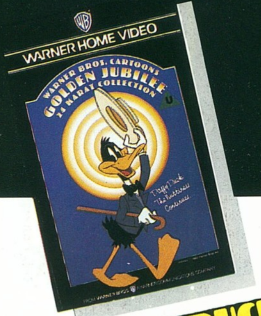

„A nő tanított meg mindenre, ő ismertetett meg a szenvedéllyel és a gyilkolással" – mondja a film főhőse, Ned Racine *(William Hurt)*.

Ned Racine józan életű, megfontolt floridai ügyvéd, aki azonban megismerkedik végzete asszonyával, Matty Walkerral *(Kathleen Turner)*. Egymásba szeretnek, de szerelmük kiteljesülésének útjában áll az asszony dúsgazdag üzletember férje.

Ned és Matty elhatározzák: végeznek a férjjel. A gyilkosságot aprólékosan kitervelik.

Lehet-e tökéletesebb bűntényt elkövetni, mint amit egy szerelemittas, de a bűnüldözésben és a jogban mégiscsak jártas ügyvéd követ el – szerelmével egyetértésben, a legapróbb részletekig kidolgozva?

DAFFY DUCK: THE NUTTINESS CONTINUES...

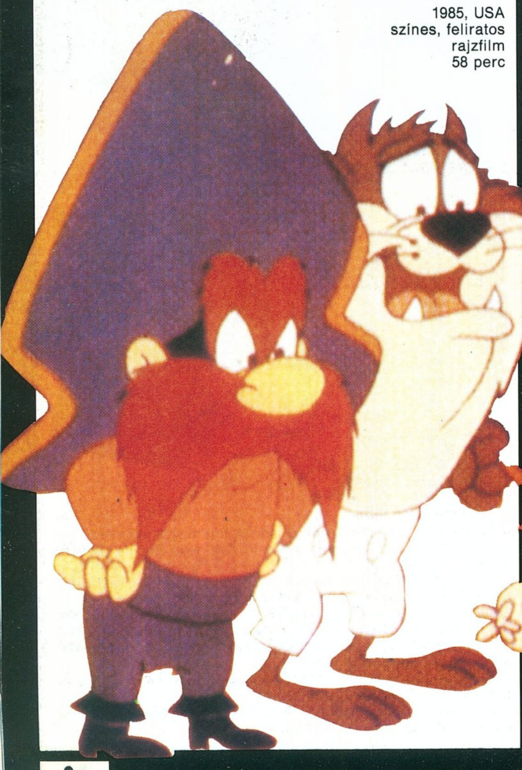
KERGE KACSA KALANDJAI: A MÓKA MEGY TOVÁBB

„Én csak egy bohókás kacsa vagyok!" – ezzel a felkiáltással mutatkozott be a nézőknek Daffy kacsa 1937-ben. És valóban, amikor a *Porky kacsavadászata* című filmben először megjelent a vásznon, nem volt más, mint egy izgága, enyhén hibbant figura. A nézők mégis azonnal a szívükbe fogadták.

Egy évvel később – a *Daffy doki (Daffy Doc)* című epizódban – már fergeteges humorát csillogtatta meg; a *Vörös Pumpernikelben (The Scarlet Pumpernikel)* hetvenkedéseivel kacagtatott; később feltűnt cowboyként és szuperdetektívként is...

Karrierje során Daffy kacsa igen sokféle figurát alakított már – s minden „szerepkörében" elsőrendű komédiásnak bizonyult... Most – hála a videónak – egész pályafutását megismerhetjük és nyomon követhetjük, epizódról epizódra, a kezdetektől napjainkig.

1985, USA
színes, feliratos
rajzfilm
58 perc

Lila ákác

Játszódik 1914-ben. Az utolsó békeévben. Palinak, a pesti bankhivatalnoknak *(Nagy György)* Lili, a méltóságos asszony a nagy szerelme. Órá vár a ligeti padon, amikor összeismerkedik Mancival *(Ágai Irén)*, a kis pesti lánnyal, aki táncról, sikerről, hírnévről ábrándozik – és a nagy-nagy szerelemről. Pali egy fürt lila ákácot ad a lánynak, de egyébként fel sem figyel rá. Manci viszont ettől kezdve mély és igaz érzelemmel gondol a fiatalemberre.

A történetről meg csak annyit, hogy Manci sikeres művésznő lesz, és egyre szerelmesebb. De mivel érzelmeit Pali nem viszonozza – egyre szerencsétlenebb is...

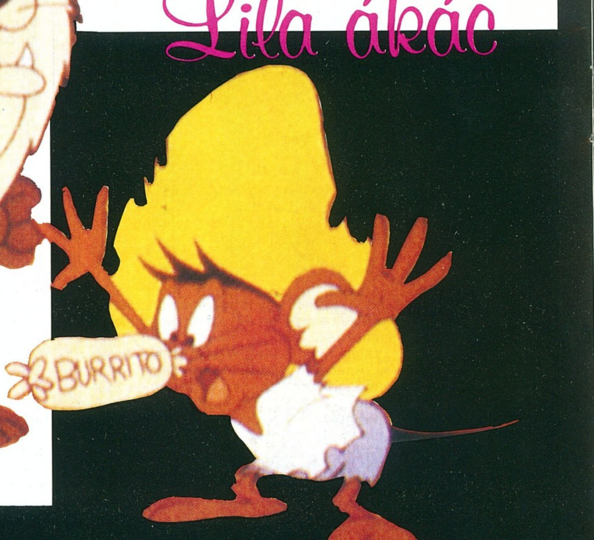
A történetből pedig ugorjunk át a „filozófiába". *Kabos Gyula* alakítja a filmben Angelusz Angélát, a világhírű nőimitátort. Élettapasztalatait a mulatók világában szerezte – és alighanem többször érte bánat, mint öröm. Mégsem lett keserű ember. Bölcs megnyugvással, melankolikus rezignációval fogalmazza meg véleményét életről, művészetről, szerelemről.

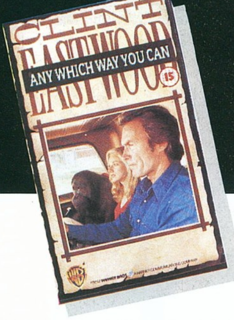
Például így: „Hangod nincs, de táncolni se tudsz... – így legalább egyik dolog sem üti majd a másikat..." Vagy: „A szerelem szép attrakció. Csak éppen a belépti díjat a szereplőknek kell megfizetni..."

A romantikus történetnek Angelusz Angéla irodalmi értékkel megrajzolt alakja – Kabos megformálásában – ad olyan értéket, amilyenre igen ritkán akad példa a filmművészetben.

1934,
Magyarország
Rendező:
Székely István
Főszereplők:
Ágai Irén,
Biller Irén,
Nagy György,
Kabos Gyula,
Gózon Gyula
Zene:
Ábrahám Pál
fekete-fehér
kb. 80 perc

Lila ákác

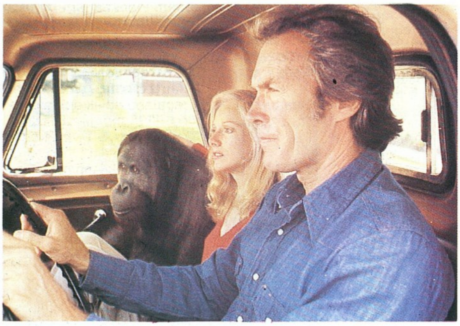
Ezt a filmet leginkább ugyan vígjátéknak minősítik, de épp ilyen joggal nevezhetjük kalandfilmnek is. Mert akad benne kaland, bonyodalom és verekedés éppen elég.

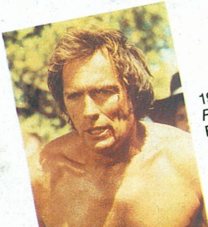
A film címe egyébként arra utal, hogy a mű az *Every Which Way But Loose (Mindenképpen vesztes leszel)* című film folytatása; s ebből a tényből is kikövetkeztethető, hogy alkotói az újabb mozidarabbal az előző sikerét szerették volna megismételni.

Jelen is van a siker legfontosabb záloga: a főszereplő személye – *Clint Eastwood.* Kemény öklű, bátor kamionsofőrt játszik, Philo Beddoe-t, akinek öklét és kellemetlen harcmodorát nemcsak ellenfelei ismerhetik meg, hanem mi, nézők is, már a film első perceiben.

Ám a kemény ököl nem mindig előny. Egy rettegett alvilági vagány, Wilson éppen megfelelő ellenfelet keres, hogy életre-halálra menő bokszmeccsre hívja ki. Pénzért, tétre – természetesen.

Szerepel még a filmben egy megszöktetett countryénekes lány, egy jópofa Mama, egy vidám jóbarát – és Clyde, az orangután, Philo legfőbb segítője. Az ő jobbegyeneseit akár külön iskolában is lehetne tanítani!

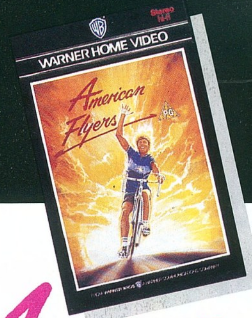

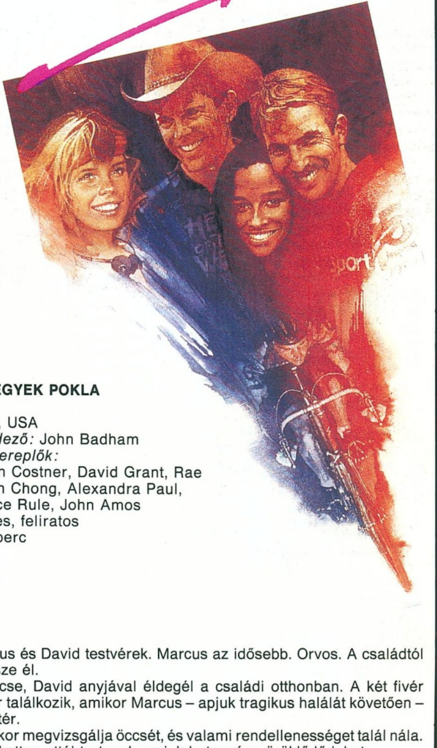
1987, amerikai
Rendező:
Buddy Van Horn
Főszereplők:
Clint Eastwood, Sondra Locke, Geoffrey Lewis, William Smith, Ruth Gordon
színes, feliratos
116 perc

ANY WHICH WAY YOU CAN

BÁRMI ÁRON

American Flyers

A HEGYEK POKLA

1985, USA
Rendező: John Badham
Főszereplők:
Kevin Costner, David Grant, Rae Dawn Chong, Alexandra Paul, Janice Rule, John Amos
színes, feliratos
113 perc

Marcus és David testvérek. Marcus az idősebb. Orvos. A családtól messze él.

Öccse, David anyjával éldegél a családi otthonban. A két fivér akkor találkozik, amikor Marcus – apjuk tragikus halálát követően – hazatér.

Ekkor megvizsgálja öccsét, és valami rendellenességet talál nála. Mindketten attól tartanak: apjuk betegsége öröklődő lehet.

Eközben együtt edzenek, hogy utolsó lehetőségükként elinduljanak a Hell of the West (a Nyugat Pokla) elnevezésű kerékpárversenyen. Marcus valaha kerékpárversenyző volt, és most bizonyítani akar – Davidnek akkor is csak álmai, ábrándjai voltak.

A verseny, igen veszélyes szakaszokkal tűzdelve, a Hegyek Poklán át vezet. Az első nap végén Marcus ér elsőnek a célba, David csak a negyvennyolcadik... A második napon David már a harmadik helyet szerzi meg, Marcus viszont rosszul lesz menet közben...

Hogyan alakul a harmadik nap? És hogyan alakul a verseny? És hogyan alakul a testvérpár élete?

A film remek példája annak: nemcsak bűnügyi és kalandtörténetekkel lehet izgalmat, feszültséget kelteni.

A bogarti arc titka...

Humphrey Bogart 1899-ben vagy 1900-ban született. 1957-ben halt meg, nyelőcsőrákban. Felesége, Lauren Bacall, aki sok filmjében partnere, élete utolsó 12 évében pedig a társa is volt, ezt mondta róla: „Egyszerűen ember volt, és ez minden..."

A hangzatos címre több magyarázat is akad. Az egyik igen egyszerű: amikor az Egyesült Államok belépett az első világháborúba, Bogart a haditengerészethez került és ott a Leviathan nevű hajó kormányosa lett. Egy itt szerzett sebesülése megbénította a felső ajkát; a későbbi barázdák mellett ez vált a bogarti arc titkává, egyik leglényegesebb elemévé.

Persze egy furcsa szájállástól még nem lesz valaki bálvány, színészsztár, ettől egy arc még nem férkőzik be milliók és milliók szívébe. Ahhoz még kell más titkának is lennie.

Hogy mi ez a titok? Ehhez röviden meg kell ismernünk művészi pályafutását.

New York Cityben született, január 23-án. (A hó és a nap biztos, az év kérdéses: életrajzírói az 1899-es és az 1900-as esztendőt felváltva adják meg.) Sikeres polgárcsalád sarja. Apja sebész, anyja folyóirat-illusztrátor, reklámgrafikus. Szülei orvosnak szánják, de a fiút már az előkészítő akadémiáról eltanácsolják.

Jön a világháború, a sebesülés. Hazatérve pedig elhatározza: önállósítja magát, a maga útját járja. Ügyelő lesz egy színházban. Először megbetegedés miatt, másodszor fogadásból (!) lép a színpadra; aztán mind többet szerepel, eleinte vidéken, azután már a Broadwayn.

1929-ben a színészhiánnyal küszködő hangosfilmesek lasszóval fogják a jól beszélő, kellemes küllemű színészeket. Bogartot a Fox szerződteti, heti négyszáz dollár fixért. Aztán a Fox átadja a Universalnak, a Universal a Columbiának – amelynek főnöke atyaian azt tanácsolja neki: térjen vissza inkább a színházhoz –, míg végül a Warner Brothers filmvállalatánál köt ki. (1936 és 1941 között 29 Warner-filmet forgattak le Humphrey Bogart áldásos közreműködésével.)

A világháború utáni években, a gazdasági válságok éveiben, az amerikai szesztilalom és az elharapózó bűnözés esztendeiben vagyunk. Amerikában zsinórban készülnek az ún. „fekete filmek", amelyekben mindig egy-egy „kemény fickó" áll a középpontban. Bogart illik a skatulyába, vagy a skatulya illik őrá, mindegy: ő a kemény öklű és kemény akaratú, de mégis érző szívű ponyvahős, a nagy igazságtevő – Sam Spade magánnyomozó a *Máltai sólyomban*, Philippe Marlowe *A nagy álomban*, aranyásó hős *A Sierra Madre kincsében*, a rettenthetetlen Rick a *Casablancában*, kifürkészhetetlen figura a *Martinique*-ban, megalkuvást nem ismerő újságíró az *Amerikai határidőben*, iszákos és modortalan tengerész az *Afrikai királynőben*, pszichopata kapitány a *A Caine lázadóiban*.

Skatulyába szorított ponyvahős – akiért mégis mindenki bolondult, aki példakép volt, nemcsak a férfiszépség, hanem a férfierkölcs bálványa is.

Sablonfigurákat játszott, és nemcsak hogy megkapaszkodott a pályán, hanem ő lett a *férfi* prototípusa.

Hogy mi volt a titka? A bogarti arc titka? Talán az, hogy mégsem illett rá egészen a skatulya. Ő már nem az Errol Flynn-féle lelkes-mosolygós-csudaszép fiú volt; szemében és a szája körül mindig ott bujkált a csömör és az illúziótlanság, a magány és a dac, a lázadás és az elutasítás.

Volt az arcán valami, ami azt sugározta: ez az ember nem azonosul, talán még önmagával sem.

Ő már nem az elesettek és szegények kiscserkészes gyámolítóját alakította szerepeiben, aki kemény öklével vagy edzett kardjával egykettőre igazságot oszt – ő maga is kívülrekedt volt, aki úgy képviselte az erkölcsi törvényt egy törvénytelenné lett világban, hogy szemében és a szája szegletében egy fanyar vonás erejéig mindig ott bujkált a fájdalmas felismerés: nincs remény rá, hogy ez a világ valaha is megváltozik... Hiába edzett kard és kemény ököl...

Más sztárokról sokat mond el, hogy hogyan éltek, hány feleségük volt és hány gyerekük, hányas cipőt hordtak, mit ittak és mit reggeliztek, és mit mondtak a halálos ágyukon. Róla a legtöbbet kifürkészhetetlen, értelmezhetetlen arca árulja el még ma is. Hemingway azt mondta róla: nem ismer érdekesebb arcú embert, mint ő. Nem csoda – úgy mosolygott, mintha sírna.

Humphrey Bogart már a filmtörténet első nagy hőskora után lett filmsztár, amikor már a vásznon is kezdett hiteltelenné kopni a csupa-móka-kacagás-verekedés-igazságtevés. Ő úgy tett igazságot, hogy közben érezhetően nem hitt a társadalmi igazságtevés lehetségességében. Nem hitt, de megpróbálta.

És ha győzött is – a vesztesekhez tartozott. A perifériákra szorultakhoz, akik vállalják a húsosfazék őrzőinek erkölcsi játékszabályait.

Ez volt a titka – és bár sosem mondta ki, a titok mindig ott bujkált, mint fura fintor, a szája szögletén.

Humphrey Bogart filmjei

1930 Felfelé a folyón
Megrontott asszonyok
1931 Londoni kémnő
Rossz nővér
A garnizon ördöge
A gyilkos nyomában
1932 Szerelmi viszony
Nagyvárosi blues
Hárman egy házasságról
1934 Éjfél
1935 Az elvarázsolt erdő
1936 Ketten a világgal szemben
Golyók vagy szavazócédulák
Kína clipper
Harc a tenger alatt
1937 A nagy O'Malley
Fekete légió
San Quentin
Megbélyegzett asszony
Kid Galahad
Zsákutca
Dublőz
1938 Forgasd meg a hölgyedet
Azok az őrült férfiak
A bűn iskolája
A bámulatos Clitterhouse doktor
Panamapusztítók
A villamosszék felé
1939 Az alvilág királya
Nem úszod meg szárazon a gyilkosságot
Judit
Az oklahomai kölyök
Dr. X visszatérése
Az alvilág alkonya
Láthatatlan csíkok
1940 Aranyváros
Gaucso szerenád
Orchidea testvér
Éjjel vezetnek
1941 Magas Sierra
A kocsik gördülnek az éjszakában
Máltai sólyom
1942 Egész éjjel
A nagy kutya
Túl a csendes tengeren
1943 Casablanca
Az óceán hősei
Szahara
1944 Átkelés Marseille-be
1945 Konfliktus
Martinique
1946 A nagy álom
1947 Halálos leszámolás
A két Mrs. Carroll
Sötét átjáró
1948 A Sierra Madre kincse
Key Largo
1949 Kopogj bármelyik ajtón
Tokyo Joe
1950 Villámlás
Egy magányos helyen
1951 Az erőszakos
Sirokkó
1952 Afrikai királynő
Lapzárta – USA
1953 Háborús cirkusz
1954 Üsd az ördögöt!
A Caine lázadói
Sabrina
A mezítlábas grófnő
1955 Nem vagyunk angyalok
A félelem órái
Az isten balkeze
1956 Annál súlyosabb a bukásuk

THE GETAWAY

A SZÖKÉS

1972, USA
Rendező: Sam Peckinpah
Főszereplők: Steve McQueen, All MacGraw, Ben Johnson
színes, feliratos
123 perc

Kertész Mihály, aki a 20-as évek végétől a Warner fivérek filmvállalatának megbecsült és sokat foglalkoztatott rendezője, a második világháború idején két antifasiszta filmet forgatott: a *Moszkvai küldetést* és a *Humphrey Bogart* és *Ingrid Bergman* főszereplésével készült *Casablancát*.

A film kifejezetten propagandafilmnek készült: és nemcsak korabeli műfaji meghatározása szerint volt kalandfilm, hanem okkal-joggal nevezhetjük „kalandosnak" azokat a körülményeket is, amelyek között megszületett. Jelenetről jelenetre írták, és az utolsó pillanatig tétováztak a befejezésén. Forgatására a Warner Bros. egyik eldugott zugában, stúdiódíszletek között került sor; a repülőtéri jelenetben – hogy a stúdióban megépített repülőtér nagyobbnak látszódjék – törpék voltak a statiszták.

A forgatókönyv olyannyira nem volt kész, hogy *Ingrid Bergman* nem is volt tisztában, hogy a két férfihős közül melyiket is kell a filmen szeretnie, a komor Ricket *(Humphrey Bogart)* vagy az idealista ellenállót, Victort (Paul Reinheid).

(Érdekességként megemlítendő, hogy Victor szerepét – akivel a film végén Ingrid Bergman végül is az USA-ba menekül – eredetileg *Ronald Reagan*re osztották ki.)

Amikor Bergman megkérdezte az akkor már 126. filmjét forgató, tehát igazán nem rutintalan rendezőt, Kertész Mihályt, hogy akkor most melyiket is szeresse, Kertész sem tudott bölcsebb tanáccsal szolgálni, mint hogy: „Játsszék a kettő közé..." Az eredetileg aktuális propagandafilmnek készült mű mára a filmtörténet egyik legnagyobb klasszikus filmje: 3 Oscar-díjjal kitüntetett, örökzöld mítoszfilm.

CASABLANCA

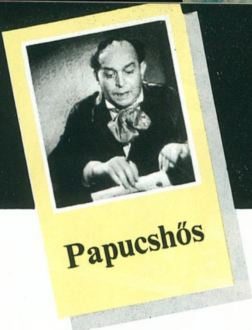
1943, USA
Rendezte: Kertész Mihály
Főszereplők: Humphrey Bogart, Ingrid Bergman, Paul Reinheid, valamint Claude Rains, Conrad Veidt, Sydney Greenstreet, Peter Lorre
99 perc

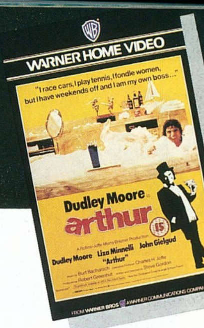
Doc McCoy *(Steve McQueen)* – egy korrupt politikus, Jack Beynon *(Ben Johnson)* segítségével – idő előtt szabadul a börtönből. Ennek azonban ára van. Segítője egy elkövetendő bankrablás „bevételének" a felét követeli ellenszolgáltatásként. Doc nyomban el is kezdi az előkészületeket.

Mindenekelőtt társakat keres; aztán társai – egy hidegvérű gyilkos és egy igazi amatőr – segítségével végre is hajtja az akciót... Sikeresen? Az akciónak áldozatai is vannak, aztán nézeteltérések támadnak az osztozkodásnál, a végén pedig az is kiderül, hogy Beynon nemcsak a pénzre tette rá a kezét, de elcsábította Doc feleségét is *(All McGraw)*.

Az asszony ekkor fegyvert ránt...

Ebben a filmben felhangzik több örökzöld sláger. Talán a legismertebb közülük Zerkovitz Béla szerzeménye – *Hulló falevél, suttogva beszél*... –, amelyik mindjárt a film elején csendül fel.

A filmről és benne Kabos Gyula alakításáról – aki egyetlen címszerepét játssza ebben a már-már tragikomikus jellemvígjátékban – ezekkel a szavakkal írt Nemeskürty István: *„A tréfálkozás mindvégig mértéktartó, ízléses, nem szokványos és nem szertelen. Kabos Gyula azért kiváló, mert nem ő csinálja a vicceket, hanem vele viccel az élet, a társadalom; ezért ő mindig szomorú, mint a nagy bohócok, csak mi vagyunk vidámak, akiket megnevettet. Méltó partnere Erdélyi Mici és Bilicsi Tivadar, akinek ez első nagy filmalakítása."*

1913-at írunk. Rácék budai villájában kislányuk, Nelli (Erdélyi Mici) születésnapját ünneplik. Rengeteg vőlegényjelöltje van Nellikének – köztük Kovács Gyula kishivatalnok *(Kabos Gyula)*, Rác úr beosztottja is.

Kovács úr nemigen forgolódik jobb körökben; most is otthon, a vicéné segítségével próbálgatja a lánykérést... Váratlanul beállít a vice: a komikus helyzet keserves magyarázkodásokba torkollik...

Keserves csalódás éri Kovács urat Rácék villájában is: kiderül, hiába támogatná őt Rác papa – Rácné asszony és lánya, Nellike leginkább Balogh Mihályt tünteti ki figyelmével.

Kovács úr egy kiskocsmába megy vigasztalódni. Azt kérdezi a cigánytól, tudna-e neki megfelelő halálnemet ajánlani erre a nagy megaláztatásra. A cigány azonban azt javasolja: „Tessék inkább megmaradni ebbe a piszkos életbe, legalább mi is keresünk."

Papucshős

1938, Magyarország
Rendező: Vaszary János
Főszereplők: Kabos Gyula, Erdélyi Mici, Orsolya Erzsébet, Szaplonczay Éva, Libertiny Éva, Lányi Marika, Berczy Géza, Szabó Dezső
Zene: Kálmán Tibor (Zerkovitz Béla, Pataky Mária)
fekete-fehér
kb. 80 perc

arthur

1982, USA
Rendező:
Steve Gordon
Zene: Burt Bacharach
Főszereplők: Dudley Moore, Liza Minnelli, Stephen Elliott, John Gielgud, Geraldine Fitzgerald
színes, feliratos
97 perc

Nem véletlenül áll az *Arthur* első betűje a film kazettaborítóján – a film főszereplője, Arthur *(Dudley Moore)* valóban ilyen: egy kicsit mindig feldobott, mint pezsgőben a buborék. Úgy érzi, az élet nem más, mint egy éveken át tartó, hosszú mulatozás.

Valószínűleg ő a világ legbájosabb részege – és minden bizonnyal a leggazdagabb is. Ám a milliomos playboyt családja erőszakkal jobb belátásra akarja bírni. Úgy gondolják, ha elveszi Susant, végre benő a feje lágya. És hogy meghozzák a fiatalúr kedvét a házassághoz, ezt kötik feltételéül, hogy megkaphassa 750 milliós örökségét.

Nagy úr a pénz, még akkor is, ha vagyon – így hát Arthur barátja és nevelője, idősödő mindenese, Hobson úr *(John Gielgud)* is azt ajánlja – keserű gúnnyal bár, de tiszta szívből –, hogy háromnegyed billiócskáért igazán elveheti Susant.

Arthur talán hajlana is, hogy egy sok-sok éjszakába nyúló legénybúcsú után beadja a derekát, ám a Fifth Avenue-n, romantikusnak igazán nem nevezhető körülmények között, megismerkedik Lindával *(Liza Minnelli)*. A finom áruházban éppen lopáson érték a lányt.

Talán mondani sem kell: Arthur menten beleszeret. De hát ott van előtte a dilemma: mi kell neki jobban, Linda és a szegénység, avagy Susan és a 750 millió. Az alaphelyzetből pedig fergeteges filmvígjáték kerekedik.

A MANÓARCÚ SZUPERSZTÁR

Dudley Moore

Senki sem gondolta volna, hogy a kis Moore gyerekből valaha is filmszínész lesz. Nemcsak azért, mert igen szegény családba született London Dagenham nevű negyedében, hanem azért sem, mivel alacsony termettel s ráadásul dongalábbal verte meg a sors.

A magányos kisfiú a zenében keresett menedéket társai állandó csúfolódásai elől, s mivel megszállottan – és nagyon szépen – zongorázott, végül zenei ösztöndíjat kapott Oxfordba. Az egyetemet el is végezte annak rendje s módja szerint, de aztán ahelyett, hogy zenei pályát választott volna, barátaival egy egész estét betöltő kabaréműsort írt és szerkesztett. Ők maguk is adták elő, és a műsor több éven át sikerrel ment a londoni West Enden, majd később a New York-i Broadwayn.

A 60-as évek közepén kezdett el filmezni is, de mindaddig, amíg csak Angliában forgatott, igazán nem kapta föl a fejét senki sem a neve hallatára. Az amerikai filmpiacra való betörést, ha áttételesen is, voltaképpen dongalábának köszönheti. Még diák korában megműttette ugyan a lábát, de ezt követően kerek 17 évig pszichiátriai kezelésre járt, hogy kibeszélje-kibeszéltesse magából a gyermekkori megaláztatások gyötrelmes emlékét.

Egy pszichiátriai kezelésen, csoportterápia keretében, találkozott össze és ismerkedett meg Blake Edwards rendezővel, akinek szintén lelki bánatát kellett pszichiátriai úton kibeszélnie: George Segall éppen akkor utasította vissza, hogy szerepet vállaljon Edwards készülő filmjében, a *Bombanőben*.

Dudley és Edwards esetében jegyzett sikerrel járt a csoportterápia: Dudley sikerre vitte Edwardsnak a *Bombanőt* – Edwards révén pedig Dudley hamarosan az Egyesült Államok egyik legkeresettebb filmsztárja lett. Ma Dudley Moore 2–2,5 millió dollárt kap egy-egy filmjéért, és bizony van esztendő, amikor három film is megjelenik a piacon az alacsony, manóarcú főhőssel a férfi főszerepben.

Hiába no, nevére – és látására – árad a közönség a moziba; egyrészt mert remek filmkomikus, másrészt mert apró termete és furcsa arca ellenére el tudja hitetni magáról – zabálják a nők (akik rendre egy fejjel magasodnak fölé).

Legutóbb a *Maradok hűtlen hívében* láthattuk – s bizony elhittük, hogy a világszép Nastassja Kinski bolondul bolondos karmester-férje után.

A magánéletben is bolondulnak érte a nők. Magánéletéről egyébként sokat cikkeznek a lapok. A Playboyban is megjelent vele egy terjedelmes interjú.

Csak egyvalamiben különbözik minden más sztártól: otthonában nem tart más luxustárgyat, mint néhány hangversenyzongorát. Ma is gyakran játszik rajtuk. S ilyenkor minden bizonnyal arra a kis dagenhami fiúra emlékszik, aki dongalábával nyomta a pedált, és barokk zenét tanult.

AZ ALMA MEG A FÁJA

Liza Minnelli

Liza Minnellinek igazán nem kellett sokáig várnia rá, hogy felfedezzék. Már a játszótere is Hollywood volt, a stúdiók világa – naphosszat ott csetlett-botlott a többi művészgyerekkel. És már hároméves korában felfedezték; észrevették, hogy szinte tökéletesen utánozza mindazt, amit a filmgyári mozgáspróbákon lát. Fölfedezője pedig nem kisebb nevű rendező volt, mint a tavaly elhunyt Vincent Minnelli.

Vagyis az édesapja, akit elsősorban zenés filmek jeles rendezőjeként tart számon a filmtörténet. Ő rendezte például a *Ziegfield Folliest* (1945), az *Egy amerikai Párizsbant* (1951), a *Gigit* (1958) – a zenés filmek kategóriáján kívülről pedig *Az Apokalipszis négy lovasát* vagy *A nap szerelmesét* hozhatjuk példaként életművéből.

De nem kell arra gondolni, hogy Liza Minnelli az apjától örökölte a tehetségét – örökölhette az édesanyjától is. A mamát ugyanis Judy Garlandnak hívták (*Óz, a csodák csodája* – 1939, *Csillag született* – 1954). Igaz, Judy Garland pályája derékba tört, karrierjén még a rendező férj sem tudott segíteni, s később az asszony élete tragikus fordulatot vett (a végén 1969-ben hunyt el drogtúladagolásban), azt senki sem vitathatja: remek táncos-énekes színésznő volt.

Liza Minnelli hétéves korában lépett először a színpadra – s jóllehet fiatal kora óta játszott filmen is, elsősorban színpadi szerepléseivel alapozta meg a karrierjét.

Aztán 1972-ben a *Kabaré* főszerepével a mozivásznon is csillag lett. Alakítására azon nyomban Oscar-díjat kapott. Ám további filmszerepeivel már nem tudta megközelíteni ezt a sikert. A *Lucky Lady* (1975), a *Silent Movie* (1976) után a Vincent Minnelli rendezte *A Matter of Time* és az 1977-ben forgatott *New York, New York* sikere sem volt olyan igazán átütő, amilyenre a *Kabaré* után a szakma és ő maga is számított.

Pedig egyszemélyes show-műsoraival, televíziós szerepléseivel annál inkább aratott... De hát, úgy látszik, aki megkóstolta a filmezés örömeit, mindig vágyik azok után.

Ezért is volt remek lehetőség a számára ismét sikert aratni – Dudley Moore oldalán az *Arthurban*.

Legutóbb arról értesült a világ, hogy több jeles pályatársnőjéhez hasonlóan ő is bevonult a egyik sztárszanatóriumba, amelyiknek specialitásai közé a drog- és italelvonó, valamint a fogyókúra tartozik. Gyógyultan távozott. Egészségesen és mosolyogva, rajongói nem kis örömére. Hiszen eddig is nem egy remek filmmel és nem egy nagyszerű hanglemezzel örvendeztette meg már őket. A közönség pedig hálás – és türelmesen vár...

(FOLYTATÁS A 26. OLDALRÓL)

1980-ban az Egyesült Államokban, majd egy évvel később Angliában alakult meg a cég videoforgalmazással foglalkozó leányvállalata, a Warner Home Video. Ez utóbbi az első évben már 3 millió dolláros forgalmat bonyolított le, idén pedig – a tervek szerint – már túlhaladjuk a 40 milliót is.

– Hogy épül fel a Warner videoforgalmazó hálózata? Minden országban külön leányvállalat foglalkozik ezzel az ágazattal?

– Cégünk néhány év alatt szinte az egész világon kiépítette forgalmazó rendszerét. A kivétel egyedül a Közel-Kelet, ahol különféle copyright jogok – pontosabban azok hiánya – miatt eddig még nem léptünk piacra. Egyébként alapvetően kétféle üzleti lehetőséggel éltünk: vagy önálló vállalatot alakítottunk, vagy pedig egy helyi vállalatnak adjuk el a licencjogainkat. Az előző megoldásra példa Franciaország, az NSZK, Spanyolország, Belgium, Hollandia vagy Svédország, ahol önálló vállalatunk működik, egyenként 20–30 alkalmazottal. A másik lehetőséget alkalmaztuk Görögország, Portugália, Norvégia, Dánia, Finnország, Izrael és Izland esetében, azaz itt licencszerződéseket kötöttünk.

– És mi a helyzet Kelet-Európával? Ebben a térségben Magyarország lesz az első partnerük?

– Nem, hiszen Lengyelországgal és Jugoszláviával is kötöttünk már üzletet. Az előbbi esetben a Polonia cég (külföldi tőkével működő lengyel vállalat – *A szerk.*) vásárolta meg filmjeik licencjogát; Jugoszláviában pedig a legnagyobb ottani filmgyártó cég, a Jadranfilm a partnerünk. Az utóbbival való üzletkötést jelentős mértékben megkönnyítette, hogy a Jadranfilm tekintélyes mennyiségű nyugati bérmunkát végez – többek között a Warner Bros.-nak is –, és így a licencdíjak ellentételezése nem jelentett gondot.

Üzleti megfontolásunk Kelet-Európával kapcsolatban egyébként az volt, hogy figyelembe vettük: filmjeink így is, úgy is ott vannak ezekben az országokban. Főleg Lengyelországban és Magyarországon, ahol – mivel ezekben működik a legtöbb videomagnó – tudomásunk szerint jókora feketepiacuk is kialakult az átmásolt filmeknek. Célunk tehát az, hogy az illegális, rossz minőségű másolatokat eredeti, jó minőségű kópiákkal szorítsuk vissza a piacról. Terveink között szerepel a csehszlovák és a bolgár piac meghódítása is, és az 1990-es években be szeretnénk törni a szovjet piacra is.

– Hogyan működik majd a magyar kölcsönzőhálózat? Milyen filmeket kölcsönözhetünk majd az INTERVIDEO boltjaiban?

– A Warner Home Video elsősorban a Warner-filmeket forgalmazza, de ezeken kívül bizonyos országokban – így Angliában, Japánban, Ausztráliában – mi forgalmazzuk a Cannon cég filmjeit is. Továbbá kínálatunkban szerepel még a United Artists és a Lorimar cég teljes katalógusa is. Mindez több ezer címet jelent, hiszen csupán a United Artists katalógusa háromezernél több címet tartalmaz. Ebből a kínálatból válogathat, a helyi igényeket szem előtt tartva, a velünk szerződésben álló cég – Magyarország esetében az INTERVIDEO.

– Ez azt is jelenti, hogy a filmek a kölcsönzés mellett meg is vásárolhatók?

– Elméletileg igen. Az elmúlt két évben kezdtünk el a kölcsönzés mellett eladással is foglalkozni. Tapasztalataim szerint a nyugat-európai videósok elsősorban a klasszikus filmeket, a zenés összeállításokat és a speciális videofilmeket (pl. aerobic-tanfolyam) keresik. Tavaly a brit piacon bevételeink egynegyede már az eladásból származott, és forgalmunk háromnegyedét adta ki a hagyományos kölcsönzés. Egyébként Magyarországon is lesz majd mód a kazettavételre, de az első időkben minden valószínűség szerint még csak a kölcsönzéssel fogunk tudni foglalkozni.

– A hírek szerint az INTERVIDEO hálózatában megjelennek majd a legfrissebb filmek is. Mit értsünk ezen?

– Ha egy film például januárban kerül az Egyesült Államok mozijaiba, akkor a premiert követő három-hat hónap elteltével, tehát áprilisban–júliusban indul be a videoforgalmazása. Ezt követi az európai filmpremier, amelyet újabb két-három hónap múltán követ az európai videoforgalmazás. A videomásolatok először Nagy-Britanniában kerülnek ki a boltokba, és ezzel egy időben jutnak el az INTERVIDEO hálózatába is.

– Ez igen tetszetősen hangzik. Kérdés azonban, hogy nem okoz-e majd feszültséget ugyanezeknek a filmeknek a moziforgalmazásában. Abban, hogy a magyar mozisok mikor – és milyen feltételekkel – vásárolják meg az adott film moziforgalmazásának a jogát...

– Ez valóban igen kényes kérdés. A külföldi filmek magyar importőre, a Hungarofilm eddig azt a taktikát követte, hogy a nagy sikerű filmeket nem vette meg azonnal, hanem árcsökkenésre várt. Így jó néhány film csak éves-évtizedes késéssel jutott el Magyarországra. Anélkül, hogy alá akarnánk ásni a filmforgalmazás jelenlegi rendszerét, úgy döntöttünk, hogy ha a világbemutatót követő hat hónapon belül nem veszik át magyar forgalmazásra az adott filmet, mi, az előbb említett sorrendet betartva, megkezdjük annak videoforgalmazását – Magyarországon is!

Szakonyi Péter

Elsősorban amerikai és angol filmeket, magyar felirattal az Intervideo következő üzleteiben lehet kölcsönözni Budapesten: A cég központi videoháza: VII., Lenin krt. 22., további üzletek: II., Mártírok útja 35–37., V., Váci u. 34. Egy-egy műsoros kazetta naponta 80–120 forintért (+ ÁFA) kölcsönözhető.

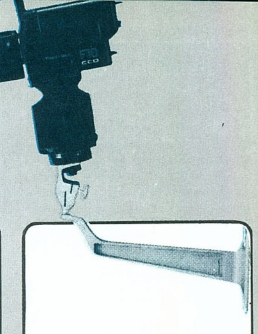
Az INTERVIDEO Nemzetközi Film- és Vido Gyártó és Forgalmazó Kft. Tizenhat oldalas melléklete.

A vegyesvállalat 51 százalékban magyar tulajdonú, 49 százalékban külföldi érdekeltségű.
A magyar alapítók: KERAVILL Kereskedelmi Vállalat, ARTEX

Külkereskedelmi Vállalat, Magyar Filmintézet, Művelt Nép Könyvterjesztő Vállalat, Magyar Hitel Bank Rt.
A külföldi alapítók: IBB ART COLLECTIONS Limited (London) NEW VID New Videos and Publishing International Co. Ltd (London)
NEW VID New Videos and Publishing International Co. Ltd (London).
A két angol cég a WARNER HOME VIDEO Inc. céggel, a WARNER BROTHERS egyesült államokbeli filmvállalat európai érdekeltségével áll szerződéses kapcsolatban.

kis-Lexikon

A magazin műszaki szakkifejezéseihez

APC
(Automatic Phase Control): automatikus fázisszabályzó áramkör; ez biztosítja a képmagnóban, hogy visszajátszáskor a fej-szalag sebesség apró ingadozásai ellenére a kimenő színjel frekvenciája és fázisa stabil legyen, azaz színhelyes képet kapjunk.

AUDIO
(hang): hangra vonatkozó, hanggal kapcsolatos; a hangcsatorna és a hangbemenet és -kimenet stb. jelzése.

AUSGANG:
kimenet.

AUTO
önműködő, kézi beavatkozás nélküli.

AUTOFÓKUSZ
videokamerákon, kamkordereken stb. alkalmazott szerkezet az élességállítás automatikus és folyamatos biztosítására. Többféle megoldása használatos; mindig kikapcsolható annak érdekében, hogy sajátos körülmények között kézzel is lehessen az élességet állítani.

AUTO REVERSE
olyan megoldás hangmagnóknál, amikor a szalag végére érve a szalagtovábbítás ellenkező irányba vált, és a fej a másik sávra (sávokra) kapcsol át; általában csak lejátszás üzemmódban használatos.

AUTO TRACKING
olyan áramkör képmagnókban, amely lejátszáskor automatikusan biztosítja, hogy a videofej mindig a videosáv közepén haladjon, azaz a lejátszás optimális legyen.

BÁZISTÁVOLSÁG
az objektív hátsó síkja és a képérzékelő (fényérzékeny réteg) közötti távolság; amennyiben helytelen beállítás vagy elmozdulás miatt megváltozik, a varió nem lesz éles az egész tartományban.

BLACK LEVEL
(fekete szint): a videojel legkisebb értéke; l. *fekete szint.*

CATV
1. Common Access TV: bárki által szabadon használható csatorna egy kábeltévérendszerben saját üzenetei vagy programjai közvetítésére. *2. Cable TV:* kábeltévé.

CHANNEL SEPARATION
(csatornaelválasztás): sztereó hangrendszerekben a két csatorna közötti csillapítás, illetve áthallás mértéke.

COLOR LOCK
(színrögzítés): régebbi képmagnókon az APC-áramkör kézi vezérlése, illetve vezérlőszerve, melynek segítségével a színhelyes visszaadást biztosítani lehetett.

COLOR PURITY
színtisztaság; konvergenciahiba-mentes képcsőbeállítás.

COMPACT DISC
(kompakt lemez): l. *CD-lemez.*

CSILLAPÍTÁS
elektronikus jel csökkenésének vagy a zajok és zavarok elnyomásának mértéke az átviteli csatornában; dB-ben szokták megadni.

DIM
(diminution): l. *csillapítás.*

DIMENSION
geometriai méret.

DISC
(lemez): információhordozó lemez (hanglemez, képlemez, mágneslemez, optikai lemez stb.) általános megnevezése.

DISTORTION
l. *torzítás.*

D2MAC
a műholdas műsorközlés megvalósítására kifejlesztett optimális képátviteli rendszer.

EDTV
(Extended Definition TV): kiterjesztett felbontású tévé; olyan képátviteli rendszer, amely a jelenlegivel kompatibilis megoldás révén kíván jobb minőségű képet átvinni.

EFFECT
videoeffektus; elektronikus videotrükkök összefoglaló neve.

EINGANG:
bemenet.

ELLENFÉNY
a kamerával nagyjából szemköztes irányból jövő megvilágítás.

EP
(Extended Play): harmadrészére csökkentett szalagsebesség, amely háromszoros játékidőt biztosít; NTSC-rendszerű képmagnókban és kamkorderekben található meg. L. még *SLP.*

ERASE
(törlés): az információ eltüntetése a hordozóról.

EUROSCART
L. *EURO-AV csatlakozó.*

EXTENDED DEFINITION
megnövelt felbontás (képmagnó, kamkorder, monitor).

EXTENDED PLAY
l. *EP.*

HIGH GRADE:
emelt fokozatú (minőségű); l. *HG*

HIGH QUALITY:
jó minőségű; l. *HQ*

HOME VIDEO
(otthoni video): kommersz igények kielégítésére szánt videokészülékek és megoldások összefoglaló neve; l. még *amatőr, otthoni video.*

LCD-KÉPERNYŐ
folyadékkristály elvén működő képvisszaadó eszköz; l. *LCD-TV.*

PLAY *(lejátszás)*
az információ visszaolvasása a hordozóról.

STORE
(tár): általában az elektronikus képek tárolására szolgáló memóriafelület neve; l. framestore.

TBC
(Time Base Corrector): L. *időalap-korrektor.*

TIME CODE
L. időkód.

TRACKING
sávkövetés; az az állapot képmagnóban, amikor lejátszáskor a videofej pontosan az előzőleg felvett sávokon fut.

VARIÓ:
változtatható gyújtótávolságú (képkivágású) objektív (gumiobjektív, zoom)

A nagy televíziós riadalom

Televíziós szex Tuniszban: a tévéjátékbeli *rossz lány* fésülködőköpenye úgy derékig nincs összehúzva, látszik tehát a fekete csipkekombiné, ami a nyakánál némileg nagyobb részt hagy fedetlenül. Mindezt tükörben nézi a főhős, a *rossz fiú*. Videós *szuper*szex ugyanott: két remegő száj lassan összeér. Ez utóbbi látvány a négycsillagos szálloda lakóinak külön szolgáltatásként kínált videoprogramban volt megcsodálható. (Arabul nem tudok ugyan, de a tuniszi produkció jobban érdekelt, mint a másik videocsatornán futó amerikai akciófilm, hiszen olyat itthon is láthatok). E *tömény erotika* láttán eszembe jutott, hogy már 1982-ben olyan 70–80 százalékosra becsülték a video elterjedtségét Kuvaitban, amit nem csupán az ottani jövedelemszint magyaráz meg, hanem a televíziós erkölcsösség legalább ugyanolyan magas színvonala is. Videokazettát a Perzsa-(Arab)-öböl tájékán is szoktak csempészni.

Tuniszba úgy jutottam el, hogy meghívtak, tartsak előadást egy konferencián arab televíziósoknak a tömegkommunikáció és a *kulturális azonosságtudat* (identitás) összefüggéseiről. Magyarként – a Mauritániától Szíriáig, Dél-Jementől Marokkóig terjedő térségből összegyűlt hallgatóságnak. Persze én csak egy voltam a tucatnyi – túlnyomórészt arab – előadó közül, s igazán nem csoda, hogy a hallgatóság rájuk volt inkább kíváncsi. Már csak azért is, mert olyan hideglelősen ijesztgetős szövegeket mondtak, amire én igazán képtelen voltam.

A kultúra végnapjairól volt szó, az arab azonosságtudat hanyatlásáról, amit semmi más, mint a külföldi tévéprodukciók gáttalan beözönlése idéz – állítólag – elő. Olyan katasztrófahangulat áradt az ottani előadásokból, mint amikor nálunk volt aktuális a nagy televíziós riadalom vagy húsz évvel ezelőtt. Pedig hát mennyi is özönlik be hozzájuk? Egy 1983-ban végzett nemzetközi felmérés szerint a arab országok televízióiban 58 százalékot tesz ki a hazai gyártású műsor, 13 százalékot a más arab országokból származó, s 29 százalékot az egyéb import. (Ugyanakkor a magyarországi importhányad 27 százalékot tett ki a sugárzott tévéprogramokból.)

S miért érdekes ez? Számunkra, önmagában véve, semmiért sem. Csakhogy nem pusztán valami arab sajátosságról van szó. Néhány héttel a tuniszi konferencia előtt a tömegkommunikáció-kutatók nemzetközi szövetségének (IAMCR) kongresszusán vettem részt, ahol a központi téma a „kommunikáció és kulturális identitás" volt. A háttérben itt is a beözönléstől való félelem húzódott meg, legfeljebb kevésbé szenvedélyesen beszéltek róla, mint a Tuniszban fellépő arab előadók.

Vagy ez is kevés? Akkor hadd említsem meg, hogy a Nyugat-Európát jelentő Európa Tanács – akárcsak a Közös Piac tagországai is – évek óta töpreng azon, mit lehetne tenni *a műholdtévé nyitott égboltja alatt* a nemzeti televíziók, a nemzeti kultúra védelméért.

De hát miről is van szó tulajdonképpen? Az értelmiség szorongásáról, különösképp a hivatásos *kommunikátorok* aggodalmáról, hogy otthon, hazai pályán is elveszíthetik a mérkőzést a nemzetközi televíziós kommerszkultúrával szemben, amin főképp az amerikai szórakoztató műsorokat kell érteni. Az USA televíziói milliárdos nagyságrendű dollárösszegeket költenek évente műsortermelésre, s a hatalmas otthoni piacon többnyire csak a ráfordításaik térülnek meg. Nyereséget az export hoz, tehát amolyan amerikaias rámenősséggel és dömpingárakkal immár évtizedek óta elérik, hogy a televíziós műsorok világpiacán az Egyesült Államokban készült produkciók kivitele, külföldi eladása teszi ki a legjelentősebb tételt. A szórakoztató műsorokat mindenütt sokkalta drágábban tudják előállítani, mint amennyiért ugyanannyi amerikai sorozatot, játékfilmet meg lehet kapni. S minél több tévécsatornán sugároznak, minél több kábelprogramban továbbítanak műsort, annál nagyobb a szükség az amerikai importra. Egyszerűen nincs más, amivel az adásidőket – *közönséget is vonzóan* – ki lehetne tölteni. Az amerikai műsoriparral szemben – nyelvi különbségek, politikai megfontolások, hagyományok stb. ellenére – alig-alig akad életképes versenytárs. A braziloknak, mexikóiaknak, japánoknak sikerült ugyan kiépíteni olyan televíziós műsor-termelést, ami legalább az otthoni piacot meg tudja tartani magának, de az ilyesmi mégiscsak kivétel. A többiek importálnak – vagy amerikait, vagy *mást*, ami viszont gyakorta az amerikai mintákat követi.

S a nagyközönség (hát nem borzasztó?) igenis jobban szereti nézni *általában* a külföldi szórakoztató műsorokat, mint *általában* a hazaiakat. Egyszerűen (hát nem borzasztó?) jobbnak találja a külföldit. Különösen, ha arra szokik rá, mert a hazai produkciók mennyisége kevés, a külföldi kínálatnak pedig a java jut el hozzá. (Már amikor!) S a tuniszi szuperszexre, a magyar krimikre, a bolgár popzenére gondolva, bizony nem sok csodálkozni való akad.

S akkor mi a baj? S hogy jön ide a kulturális azonosságtudat?

Egy társadalom nemigen engedheti meg magának, hogy ne beszéljen önmagához. Nem engedheti meg magának, hogy ne foglalkozzon a múltjával, különösen a sikereivel, nem engedheti meg, hogy ne törődjön a saját jövőjével, közös céljaival és reményeivel. Ilyesmikről lehet ugyan szó emelkedett hangvételű, igényes ismeretterjesztő műsorokban, tájékoztató adásokban, iskolatelevízióban is. Mindezekből az országok többsége elég jól el tudja látni magát. Csak éppen a nézők többsége kerüli ki nagy ívben ezeket az adásokat. A televízió alapjában véve szórakoztató médium, kábeles és műholdas változataiban még inkább. Ha egy nemzet nem tudja ellátni magát elegendő saját televíziós történettel, szórakoztató sztorikkal, akkor nem is tudhat eleget beszélni önmagához. Az ő múltjáról nem szólnak, az ő jövője másokat nem foglalkoztat. A nemzet értékeit, hagyományait, új sikereit és vágyait önmagának kell megfogalmaznia, felmutatnia. S legszélesebb körben ez a szórakoztatással lehet – a leginkább hatásosan – elérni.

A társadalom abba is belebetegszik, ha elzárkózik a külvilágtól, s attól is rosszul érzi magát, ha nem tart tükröt önmagának. Az egyik esetben előbb-utóbb túlértékeli önmagát, és el is szegényíti, hiszen hiányoznak a sokféleség ösztönzései. A másik esetben, a tükör hiányában, az emberek nem tudják megválaszolni a kérdést: „Ki vagyok én?" Ha nem tudnak válaszolni arra, miért fontos épp ahhoz a nemzethez tartozni, amelyikhez tartoznak, máris gyengébbé vált a csoportot összekötő, egységbe fogó tudat. S ha úgy érzem, hogy mindegy, hova tartozom, akkor tulajdonképp nem tartozom sehova.

A nagy televíziós riadalomnak ilyesfajta értelme van. Igen sok a drámai „szöveg", a rémisztgetés elég gyakran esik túlzásokba. Az elektronikus képek beözönlése azonban mégsem problémátlan.

Az elektronikus kép az egyik legfontosabb tapasztalatszerzési lehetőség. Az elektronikus tapasztalás egyformasága, homogenitása bizonyos mértékig homogenizálja az embereket. Csökkenti azt a különbözőséget, ▶

Ne aludj a tévé előtt!

A japán Sanyo újabban olyan televíziókat hoz piacra, amelyekbe beépítették a *sleep mode* szolgáltatást. A készülékek 30, 60 vagy 90 perc után automatikusan kikapcsolnak ha gazdájuk nem lép közbe, mivel elszundított a képernyő előtt.

Egyes felmérések szerint a nézők 40 százaléka alszik el a tévé előtt, ám azonnal fel is ébred, ha hirtelen csönd áll be.

► másságot, amitől „én én vagyok, és nem valaki más”.

Az amerikai társadalomkutatók azt mondják, hogy a westernfilmek teremtették meg az USA lakóinak történelmi tudatát, a Ford autó legendás T-modellje, a Coca-Cola és a mindenütt egyforma McDonald's éttermek pedig az aktuális „otthon vagyok” érzését alakították ki a világ minden tájáról érkező bevándorlókban. Manapság – kábeltévé, video ide vagy oda – az amerikaiak közös élményvilágát még mindig a három nagy országos tévéhálózat műsorai jelentik, s elsősorban a sorozatok.

Minálunk másféle okok, körülmények alakítják ki, ha „félszavakból is megértjük egymást”. Ezek között *valahol* (csak tudnám, hogy hol) ott van a közös tömegkommunikációs élmény is, amit évtizedek alatt megszerzünk. Aligha hinném, hogy ez ugyanolyan erős kötelék lenne, mint az amerikaiak esetében. Ez persze nem baj, de azt nem feledheti el az ember, hogy az idő múlásával a televízió mind fontosabbá válik a közös élményvilág alakításában. S aligha hinném, hogy mindegy, ha csak Isaura kiszabadítására akarnak az emberek maguktól pénzt adományozni, vagy ha a nálunk menedéket keresők javára is. Aligha mindegy, hogy dúdolós kedvében az embernek a *Hello, Dolly* vagy az *István, a király* valamelyik motívuma jön a szájára. Pontosabban, ha csak az egyik jön, a másik meg soha, akkor talán nincs minden rendjén.

A műholdtévés égbolt műsoráradata nem baj. A baj az, ha képtelenek leszünk eközben olyasmiket produkálni – televízióban is és egyébként is –, ami *nekünk* ér annyit, mint az amerikaiaknak a McDonald's.

Jakab Zoltán

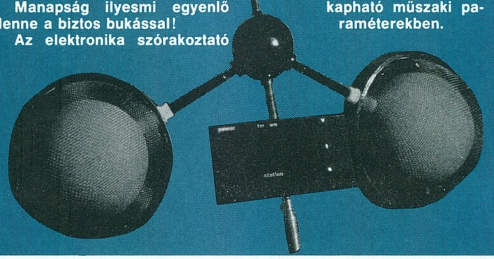
A forma fontos, nem a „zaj”

A Grundig cég legelső televíziójának *kinézetét* annak idején maga a főnök, Max Grundig vázolta fel. Úgy mellékesen, félkézzel, az íróasztal sarkán.

Manapság ilyesmi egyenlő lenne a biztos bukással!

Az elektronika szórakoztató ágazata igazán nyereséges üzlet, de meg is kell dolgozni érte. Nagyon ritka eset, hogy egy készülékgyártónak sikerül igazi műszaki előnyt szereznie a versenytársakhoz képest, s ha mégis megtörténik, alig tart néhány hónapnál tovább. A konkurensek ugyanis rendszerint ugyanabban az irányban kutatnak, fejlesztenek. S az egyes árkategóriákban sincsenek nagy minőségi különbségek az egyes márkák között. Ha egy modell érezhetően olcsóbbá válik, a többi gyártó termékeinek is esni kezd az ára abban a csoportban.

Így aztán egyre inkább a forma, a *dizájn* válik a rádiók, tévék, videók, CD-lejátszók stb. megvásárlásának fő indítékává. Hiszen körülbelül ugyanannyiért körülbelül ugyanaz kapható műszaki paraméterekben.

A sajátos kinézet viszont igen-is könnyen észlelhető. A piaci verseny a formatervezői teamek küzdelmévé vált, a szórakoztató elektronika pedig egyre inkább dísztárgyakkal, ékszerekkel *is* szolgál a fogyasztóknak.

A Sony vagy a Panasonic több száz formatervezőt foglalkoztat. A Philips még a mértéktartók közé tartozik a maga 110 grafikusával, formatervezőjével. A holland felségjelű (valójában multinacionális) cég túlnyomórészt 20 és 30 év közöttieket alkalmaz formatervezőként, mert ebben a korban kreatívak igazán az emberek. A munkaszerződés többnyire 1-2 évre szól, mert ennyi idő után csak a legtehetségesebbektől lehet még mindig új ötleteket várni.

A Philips 110 említett dizájnerje, természetesen, csak a hangberendezések tervezésével foglalkozik. (A Philips sok ezernyi más termékét ki tudja hány további formatervező alakítja.) A legfontosabb munkaeszköz a CAD (számítógépes tervezési) rendszerek szoftverjeivel feltöltött professzionális PC; s ami a display-n kialakul, *szigorúan titkossá* válik. Azonnal!

A jövő lehetséges formáiról így csak a kis dizájner cégek *még eladatlan* modelljei alapján lehet – szó szerint – képet kapni.

Márkás minőség, méret és marhaság

A miniatürizálás szinte havonta pottyant a piacra (már ahol!) újabb és egyre kisebb elektronikai apróságokat – profiknak és gyügyéknek egyaránt. Íme, néhány borsos árú példa a *márkás* nyugatnémet piac kínálatából.

A Sony Video 8 rendszerű kamkordere, a Handycam PRO CCD-V90E szemmel láthatólag elfér az ember tenyerében. S igazán nemcsak a *kutyaütők* igényeit elégíti ki a megvilágítási idő kétezred másodperces alsó határa és a 7 luxnál kezdődő fényérzékenység.

Határozottan profi minőségben lehet helyszíni koncertfelvételeket készíteni a Sony *hordozható* DAT-magnójával. A TCD-D10 mérete: 28 × 18 × 5 cm. Az ára is profi szintű: 4500 márka.

A Panasonic kihozott egy újabb zsebtévét. A folyadékkristályos képernyőjű „Minivision” akkora, mint két doboz cigaretta. Az ára „alig” 998 márka.

A Walkmant annak idején a Sony dobta piacra, s mostanában ugyanezt teszi a kompakt lemezjátszó zsebkiadásával. A Discman D-88 mérete kisebb, mint egy kompakt lemezé, amelynek jó egyharmada kilóg a lejátszóból. A hordozható CD-„gép” 748 márkába kerül.

A Sharp mások kedvét keresi. Döntse el az olvasó, kik ezek! A VCT-410 G termékjelű videotávirányítóba beszédszintetizátort építettek, amely azonnal közbeszól, ha a használó rosszul próbálja programozni képmagnóját. Elmondja, hogy a benyomott gombok helyett melyiket kell használnia.

A Sharp másik *találmánya* a távirányítású walkman. Ezen azt kell érteni, hogy a 498 márkás szerkentyűnek hála, nem kell kezünket leereszteni az *ott ahol éppen lóg* zenedarálóig. Akár 40-50 centiméterrel messzebbről is „távirányíthatjuk” a muzsikáló füldugót egy dróttal hozzákötött nyomógombbal. Akinek ez nem ér meg vagy 200-250 márka árkülönbözetet egy (ugyanolyan hangminőséget produkáló) gombnyomogatós masinához képest, az máris kezdheti a röstelkedést. Mert, ugye, minek is él az olyan, aki még 200 márkát sem tud kidobni az ablakon!?

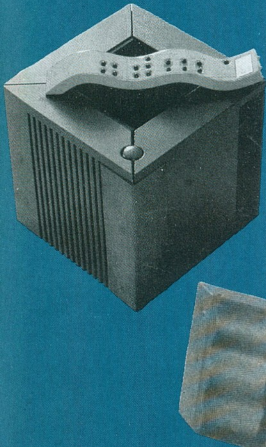
Heidelbergben (NSZK) fejlesztette ki két fiatal iparművész ezt a „Video Magic" elnevezésű elektronikus kamerát. A jobb szem előtt a kereső, a bal fül mellett az objektív, a bal fülben a hangszóró. Mindez alig nehezebb, mint egy walkman fejpántja.

Ugyancsak nyugatnémet modell a hordozható rádió működő modellje, amely inkább egy űrállomásra emlékeztet. Kétoldalt a félgömb alakú hangszórók, középütt a vevőegység gömbje, alatta a kereső és display négyszöge.

Ez a kocka pedig a „Manipulator". Hullám alakú fogója a távirányító egység, a kocka négy oldala pedig szétnyitható. Középütt egy CD-lejátszó és egy kis képernyős tévé helyezkedik el, kétoldalt pedig a két hangszóró csatlakozik.

A Philips formatervező részlegének vezetője szerint a jövő televíziója inkább emlékeztet majd absztrakt szoborra vagy falra akasztott képre, mint a mai katódsugárcsöves monstrumok bútordarabjára. A néhány centiméternyi vastagságú, „lapos" (folyadékkristályos képernyőjű) tévé már teljesen készen van, már ami a fejlesztőlaboratóriumokat illeti, s a sorozatgyártás nem is annyira technikai, mint piacstratégiai (marketing) okok miatt halasztódik még egy jó ideig. (Magyarul: előbb a korábban kifejlesztett szerkentyűket adják el a vásárlóknak, s csak aztán következik majd a piacon a falra akasztható tévé.)

A formatervezők ezt a közbülső időszakot is segítenek áthidalni. A chipek, a digitalizálás nyomán tulajdonképp azt csinálnak majd, amit akarnak, hiszen szólni fog az – így is, úgy is.

Meddig él egy CD?

Lehet, hogy szokatlanul hangzik, de a kérdés azért még nem értelmetlen. Már csak azért sem, mert az elmúlt fél évben igen sokszor feltették, s nem a vásárlók, hanem a gyártók. S a válasz attól függ, melyik céget kérdezik meg, és melyik fajta kompakt lemezről.

A CD kitalálójánál, a Philipsnél magabiztos a válasz. „A mi kompakt lemezeinken *mindörökre* minőségben konzerválódott a zene." Mások ezt másképp látják.

A legnagyobb angol CD-gyártó vállalat, a „Mobile Fidelity" azt állítja, hogy az alumínium fémréteggel készített CD-k akár 3 év alatt is tönkremehetnek. Különösen azért, mert a kompakt lemezek feliratozásához manapság használt festékek kimarják a műanyag védőbevonatot, s a digitális rendszerű információkat hordozó alumíniumréteg eloxidálódik. (A „Mobile Fidelity" már gyártja is a hosszabb élettartamú aranyréteges CD-ket.)

A Sony szerint az oxidálódás 100 kompakt lemezből általában legfeljebb egyet tesz használhatatlanná, s ezt is körülbelül 8 év alatt. A Matsushita ennél rövidebbre becsüli a CD-k élettartamát, mármint akkor, ha alumíniummal készülnek. (A japán cég ezüstréteges kompakt lemezeket gyárt.)

Az angol British Library szervezet szerint a jó minőségben gyártott kompakt lemezek legalább 30–50 évig kifogástalan hangot és képet tárolnak.

S ha valakit mindez még mindig nem nyugtat meg, figyeljen oda a francia „Digipress" bejelentésére. A cég *garantálja* az általa készített CD *apalemezek* (master discs) 100 éves élettartamát. Magyarán, a „Digipress" olyan alaplemezt csinál, amelyről a jövő évszázad végéig változatlan minőségben lehet másolatokat készíteni. (Arról nem szólnak a hírek, hogy a másolt CD-k a francia vállalat szerint meddig lennének használhatók.)

A sokféle szám, az élettartamtesztekre való hangos hivatkozások alighanem csak amolyan *piaci lármának* tekinthetők. Az egyik „kofa" becsmérli a másik áruját – ennyi az egész. Mert ugyan mit számít, vajon 3 vagy 8 vagy 50 évig hallgatható CD-ről az a sláger, nézhető CD-videóról az a klip, amelyikre jövő ilyenkor már az alkotóik sem fognak emlékezni!?

Tudnak ám Angliában is törvénykezni!

Az angol kormány a parlament elé terjesztette a szerzői jogról szóló törvény módosítási javaslatát. Ennek értelmében tilos lesz a televízió műsorából felvett videoanyagokat 4 hétnél hosszabb ideig megőrizni.

Az illetékes miniszter elismerte, hogy az efféle előírásokat *semmiképp* sem lehet majd a gyakorlatban érvényesíteni. Ámde mégis csak kell tenni valamit – így a miniszter – a szerzői jogok videós megsértése ellen.

S mit is mondhatnának erre a műsorok szerzői? „Nesze semmi, fogd meg jól!"

Interjú Korill Ferenccel, a Film-főigazgatóság főigazgató-helyettesével

Szex, horror, erőszak

– Ön honnan került a Művelődési Minisztérium Film-főigazgatóságára?

– Talán meglepően hangzik, de a filmszakmából. Ha jól számolom, huszönöt éve foglalkozom filmmel. A Televízióban kezdtem segédoperatőrként, majd mozisként folytattam. A Nógrád Megyei Moziüzemi Vállalatnál jártam be ama bizonyos létra minden fokát, végül az igazgatói székből hívtak ide 1987-ben.

– Akkor alkalma volt tapasztalni, hogy az elmúlt években valami alaposan megváltozott a magyar mozikban: olyan filmek is felbukkantak, amelyek korábban tiltottnak számítottak!

– Ez így igaz, a filmkínálat valóban sokat változott. De nem vadonatúj jelenségről van szó, hanem folyamatról. Hiszen az 50-es évek végén jelennek meg a mozikban az első nyugati vígjátékok, majd történelmi kalandfilmek. A 60-as évek elejétől pedig a krimik, a westernek, sci-fik – és végül a katasztrófa-, a karate- és a horrorfilmek képviselői is. Ezt a nyitást természetesnek tartom, mert a társadalom – és ezen belül a film és közönsége – valóságos változásait tükrözik.

A tiltások következményei

– De azt talán elismeri, hogy a nyitás sebessége mindig elmaradt a változásoké mögött, és változatlanul korlátozásokkal próbáltunk védekezni a videós információrobbanás idején is.

– Igen, ezt el kell ismernem: a filmszakma mind ez idáig késve és részlegesen válaszolt a tartalmi és technikai kihívásra. Ennek egyik oka valóban az, hogy sokan még ma is a tiltásban hisznek, illetve abban, hogy amiről „hivatalosan" nem veszünk tudomást, az nincs is. Ennek a rossz beidegződésnek estek és esnek ma is áldozatul filmműfajok és egyes művek.

– Milyen indoklással?

– Értelmes, védhető magyarázatot nem tudok. Eltúlzott és eltorzított ideológiai és politikai szempontok alapján például sokáig a western volt a „fő veszély". Ennek az lett az „eredménye", hogy a magyar közönség történetiségéből kiszakítva, késve és nem a legjobb, illetve legjellemzőbb alkotásain keresztül ismerkedett meg azzal a műfajjal, amelyben számos filmtörténeti érték született. Így történhetett meg többek között, hogy az európai westernben iskolát teremtő Winnetou-filmekkel nem találkozhattak a hazai mozinézők. De említhetem e sorban a „világnézeti küzdelem" jegyében távoltartott, ma már szintén alapfilmeknek számító bibliai történeteket (Tízparancsolat, Biblia stb.) is. Sajnos frissebb példa is akad, történetesen az erotikus filmek esetében. A tiltásoknak itt egyenes következménye számos értékes film. (Az utolsó tangó Párizsban, A nagy zabálás, a Magánbűnök, közerkölcsök vagy a Pasolini-filmek) hazai vesszőfutása.

– De egészen friss példa az Érzékek birodalma című Oshima-film, amely még alig fél esztendeje is dobozban pihent.

– Ennek a filmnek a bemutatását a Magyar Filmintézet 1987 novemberében kérte, és az engedélyt meg is kapta. A mű azóta látható, igaz, úgynevezett speciális forgalmazásban. Ennek oka elsősorban az, hogy a film kereskedelmi jogait az Intézet nem vette meg. A film tehát nemzetközi szerzői jogi előírások, nem pedig hazai akadékoskodás miatt nincs a moziműsorban. Másodsorban a korhatárra és az éjszakai előadásokra vonatkozó megkötés – ami elismerem, hosszú távon nem eredményes „másodfokú szűrés" – a filmet és értő közönségét, nyitási törekvéseinket védi az intoleráns, régi reflexek alapján működő magatartástól. Ma így ütnek vissza a korábbi módszerekkel, az erőltetett szervezéssel és tiltással elért látszateredmények. Meggyőződésem szerint ez az egyik fő oka az értékek elutasításának és a kommersz kritikátlan elfogadásának.

Folyamatos nyitás

– Ez annál is inkább figyelemre méltó, mivel nem a művész-, hanem a kommerszfilmek piacán következett be robbanásszerű tematikai változás, és úgy érzem, a hivatalos koncepcióban is ezen a téren legtöbb a bizonytalankodás.

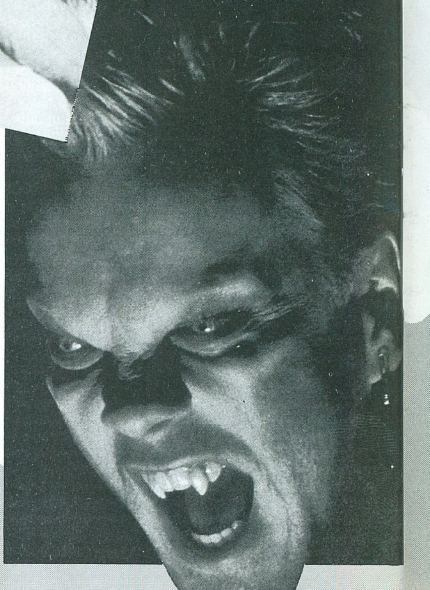
– Előrebocsátom, hogy a nyitás, bár kevésbé látványosan, és hasonló hibákkal, de az értékes filmek esetében is folyamatosan végbemegy. A változás és az ezzel járó bizonytalanság lényege, hogy a társadalom – és ezen belül a technikai fejlődés – áttörte a korábbi intézményes szűrőket a mozgókép-közvetítésben is. Ennek következtében működésképtelenné vált a korábbi műsorpolitikai gyakorlat, amely a közönséget kiskorúnak kezelve, atyáskodva írta elő, hogy mit, hol és hogyan nézhet vagy nézzen meg. Minőségileg új helyzet állt elő, amelyhez még nem tudunk kellőképpen alkalmazkodni.

– Különösen a házi videózás ütött nagy sebet rajta.

– A videózás valóban jelentős tényező, de nem az egyetlen, hiszen egyre többen veszik a műholdas adásokat is. Ha tetszik, ha nem, az emberek már maguk választják meg, hogy mit néznek, és így a korábbi tiltások egyre értelmetlenebbé válnak, a filmátvétel és a bemutatás természetesen továbbra is szabályozott. A változás lényege, hogy a korábbi voluntarisztikus nézőszám-előírások és az ennek megfelelő filmválaszték helyébe a valós társadalmi és közönségigényekre építő kínálati műsorpolitika kerül. A kínálatban, az állami támogatás révén, biztosítjuk a magyar filmek, az egyetemes filmművészet klasszikus és kortárs értékeinek meghatározó jelenlétét. Köve-

– hol a határ?

telmény a kínálat változatossága és – az előbbivel egyenrangú módon – a színvonalas tömegszórakoztatás. Sokszínű és igazi választási lehetőséget adó kínálatot kell teremtenünk, amelyben azonban továbbra sem lesznek jelen az „ember alatti" produkciók.

Jön James Bond!

– Beszéljünk akkor konkrétumokról is! Mi az, ami mondjuk a Kobrában vagy a Terminátorban elfogadható, de a Texasi körfűrészes gyilkosban nem?

– A választ messzebbről kell kezdenem. Az erőszak sajnos életünk része, és mondanom sem kell, hogy ezért nem az erőszakot ábrázoló filmek a felelősek. E filmeket éppen azért kell bemutatni, hogy a társadalom, a mozgókép révén is, szembenézhessen ezzel a problémával. A kérdés – s ez éppúgy vonatkozik a szexre is – tehát nem az, hogy bemutassunk-e ilyen filmeket, hanem az, hogy mit és mennyit! A bemutatásuk általános követelménye egyrészt, hogy az adott műfaj legjobb és/vagy legtipikusabb darabjai legyenek jelen. Másrészt az, hogy sem a tömegigény, sem a korábbi kirekesztés nem eredményezheti a dömpinget, a más típusú filmek kiszorítását. Ami a kérdezett filmeket illeti, a Texasi körfűrészes gyilkost meg kell néznem, mert látatlanban – és talán ez is tanulság – nem lehet ítéletet mondani. A Halálosztót, már csak a Schwarzenegger-jelenség miatt is, előbb kellett volna bemutatnunk. Így talán elkerülhettük volna a Kobrát, amelyben az erőszak teljesen öncélú, „főhősei" egyaránt bárgyú és zavaros életfelfogás alapján kaszabolnak mindent és mindenkit.

– Mi a helyzet a több díjat nyert Szarvasvadásszal?

– Ugyanaz, ami a Rambókkal, bár kétségtelen, hogy ez a film több művészi kvalitással rendelkezik.

– Kérem, mondjon néhány példát ismert, de Magyarországon eddig tiltott mozi- vagy videofilmekre!

– Két közismert szériát említek, a James Bond-filmeket és az Emmanuelle-sorozatot. James Bondot eddig, úgy, ahogy volt, elutasítottuk a sorozat néhány szovjetellenes darabja miatt. Közben a sorozat sokat változott, és készült jó néhány vegytiszta kalandfilmje is. Most – a korábbi általános elutasítást felülbírálva – egyenként vizsgáltuk a sorozat filmjeit, és a jövő évben már a nézők elé is kerülhet a Holdkomp és A kém, aki szeretett engem. Hasonlóan gondolkodunk a Sylvia Kristel fémjelezte Emmanuelle-filmekről, de itt még nem született döntés.

Új jogszabályokat!

– Tulajdonképpen újra ugyanoda tértünk vissza; néhány éve ugyanúgy a szocialista közerkölcs és közszermérem nevében nyilvánították tiltottá filmeket, amelyek ma ugyanezen fogalmak szerint már elfogadhatóak!

– Ahogyan korábban értelmeztük és használtuk a szocialista tudat, közerkölcs és közízlés tartalmát és állapotát, úgy a valóságban sohasem létezett, és nem is létezik ma sem. Most egy árnyaltabb társadalomkép alapján, a kötelező szemellenzők nélkül alakíthatjuk ki véleményünket. Ennek lényege, hogy a műfajok vagy egyes élettények filmbéli ábrázolásának „kiátkozása" helyett az egyes produkciókra vonatkozó igényesebb és felelősségteljesebb válogatás kerül előtérbe.

– Igen ám, de a határra érve a vámosok esetleg ugyanezekre a bizonytalan tartalmú fogalmakra hivatkozva kobozzák el tőlünk a műsoros videokazettákat!

– Igen, mert még érvényben van egy rendelet, miszerint a „horrorfilmek" és a „pornográf anyagok" nem vámkezelhetők. A helyzet így enyhén szólva ellentmondásos, hiszen a hazai forgalmazásra átvett A légy című filmet a rendelet szó szerinti alkalmazása esetén ma még el kellene kobozni. Ezért úgy gondolom, kezdeményeznünk kell a jogszabályi rendezést, illetve korszerűsítést. Ez, felfogásom szerint, nem új tiltó paragrafusokat jelent, mert az Alkotmány, a sajtótörvény és a szerzői jogok megfelelő keretet és biztosítékot adnak már ma is. Persze ezek törvényes előírásait a mainál következetesebben kell számonkérni.

– Létezik valamilyen tilalmi lista, amit a határon használnak?

– Tilalmi lista nem létezik, hiszen ilyet gyakorlatilag lehetetlen lenne elkészíteni. Az viszont igaz, hogy az illetékes vámszervek korábban tájékoztató jelleggel kézhez kapták az elutasított, illetve az átvételből kizárt filmek listáját. De mint említettem, ez naprakész listával együtt sem lenne megoldás!

– Ön mit jósol a következő évekre?

– Egy olyan demokratikus filmterjesztési rendszert képzelek el, amelyet az életidegen előírások helyett a film és a közönség érdekei és valóságos viszonya alakítanak. Ebben a „mindent szabad, amit a törvény nem tilt" elv jegyében, remélem, megvalósul a gazdagabb és frissebb filmválaszték, valamint a mozi, a televízió, a kábeltelevízió és a video rendszerszerű együttműködése.

Torma Tamás

SIKERLISTA

A MOKÉP Videotéka legsikeresebb filmjei

Ász (olasz filmvígjáték) R.: Castellano és Pipolo
Asterix és Cleopatra (francia film) R.: Albert Uderzo és René Goscinny
Diploma előtt (amerikai filmkomédia) R.: Mike Nichols
Éjszakai jövevények (angol film) R.: Michael Winner
Tiszta Amerika (magyar film) R.: Gothár Péter
Halálos erő (amerikai krimi) R.: Paul Aaron
Infraember (hongkongi sci-fi) R.: Hua Shan
Gyilkosság rendeletre (angol-kanadai bűnügyi film) R.: Bob Clark
Hintőpor (olasz filmvígjáték) R.: Carlo Verdone
Kihajolni veszélyes (magyar filmvígjáték) R.: Zsombolyai János
Az oroszlán télen (angol történelmi film) R.: Anthony Harvey
Mennykő ököl (hongkongi akciófilm) R.: Chang I Hu
Könyörtelenek (olasz kalandfilm) R.: Sergio Corbucci
Producerek (amerikai filmszatíra) R.: Mel Brooks
Rablás (amerikai krimi) R.: Peter Yates
Shaolin két bajnoka (hongkongi akciófilm) R.: Chan Chen
Kaszkadőrök (amerikai bűnügyi film) R.: Mark L. Lester
Piedone Egyiptomban (olasz kalandfilm) R.: Steno
A majomember (hongkongi sci-fi) R.: Ho Meng-Hwa
A törvény nevében (svéd bűnügyi film) R.: Kjell Sundvall

Szegedi színek

Nem volt irigylésre méltó helyzetben két évvel ezelőtt Pavlovits Miklós, a Szegedi Városi Televízió frissen megbízott stúdióvezetője. Leültették a tanács egyik csupasz irodahelyiségébe, és azt mondták neki: no, innen csináld meg a városi tévét. Helyzetét inkább nehezítette, semmint könnyítette az a tény, hogy korábban nyolc éven át az MTV Szegedi Körzeti Stúdiójában dolgozott. Igaz, nagy szakmai tapasztalata révén tudta, miként lásson a feladatokhoz, de azzal is tisztában volt, hogy amíg egy kisvárosban csaknem amatőr berendezésekkel is el lehet indulni a helyi televíziózással („Mindegy, hogy időnként szétesik a kép, de a mi tévénk!"), addig Szegeden csak profi módon lehet helyi műsort sugározni a városlakóknak. Részben, mert 1977 óta, a körzeti stúdió programjait is nézve, hozzászokhattak egyfajta technikai színvonalhoz, de részben azért is, mert a 150 ezer itt élő viszonylag sok helyről szerezheti be a helyi információkat: a megyei és városi napilapokból, a körzeti rádióból, televízióból – s még az országos TV-híradónak is dolgozik stábja Szegeden.

Mindezt szem előtt tartva látott munkához a stúdióvezető, s ma már a helyi televíziós csapat – a megyei és a városi tanács segítségével – 12 millió forintos eszközparkkal büszkélkedhet. A Tanácsháza mögött, a Bajcsy-Zsilinszky út 11. számú épületében, 230 négyzetméteren terül el a főhadiszállás: légkondicionált tágas stúdióval, műszaki vezérlő-, adáslebonyolító és technikai helyiségekkel, klímagépházzal. A berendezések U-Matic Low Band technikára épülnek. Hála a megyei tanács tavaly felajánlott 53 ezer nyugatnémet márkás importkeretének, elegendő készülék áll rendelkezésre a folyamatos munkához. Így két Sony kamera: Egy DXC–3000P és egy DXC–M3AP; egy hordozható Sony VO 6800–PS magnó, két Sony VO 5800 és egy VO 5850 P lejátszó és editáló egység. A pultot egy JVC KM–2000-es keverő és egy FORA FA–400 PS Time Base Corrector egészíti ki. A parkot hat színes, 36 centiméter képátlójú JVC, két 51 centiméteres ITT és három HTS fekete-fehér kameramonitor teszi teljessé.

Sibalin Endre műszaki vezető szintén a körzeti stúdióból érkezett. Mivel – mint meséli – profi rendszerben nőtt fel, természetesen profi szellemben kívánta megépíteni a stúdiót, a Videosound Gmk segítségével. A nehézséget egyrészt az jelentette, hogy a stúdióépítésnek nincs szakirodalma, de gond volt a meglévő berendezések egymáshoz illesztése is. Az elért színvonallal – a hasonló városi televíziókhoz képest – nagyjából elégedett, elvileg bármikor bejátszó stúdiója tud lenni az országos tv-adásoknak is. A műszaki vezető azonban fájlalja, hogy a vezérlő még nem légkondicionált, így néhány óra elteltével ahány monitor, annyiféle szín, s szinte lehetetlen a korrekció. (A stúdióvezető ígérete szerint ez a gond hamarosan megoldódik.)

A hétfő esténként a C–5-ös csatornán jelentkező heti műsorok mind élő adások. A hatvan-hetven percből többnyire fél- háromnegyed órát az előre elkészített riportok bejátszása tesz ki, de a műsorvezetés mindig egyenes adásban történik, s gyakoriak az élő stúdióbeszélgetések is a város vezetőivel, neves személyiségekkel.

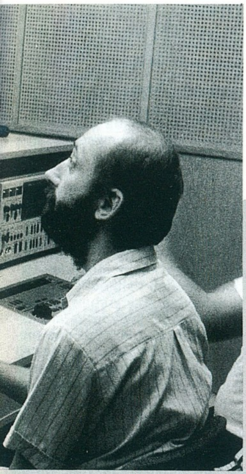
A városi televízió kilenc belső munkatárssal s körülbelül húsz külsőssel dolgozik. Pavlovits Miklós alapelve: olyan embereket kell a városban felkutatni, akiknek van mondanivalójuk a közösség számára, s akik ezt ki is tudják fejezni. Állandó rovata van a szegedi irodalomnak, színháznak, sportnak, a szabadidős testkultúrának, a várospolitikai és gazdaságpolitikai eseményeknek, s a kollektíva önálló ifjúságpolitikai szerkesztőséget is működtet. A televíziósok programjukkal érthetően szeretnének eltérni a körzeti tv műsoraitól. Ez olykor nem is olyan könnyű, mert hiába tartozik Kecskemét, Békéscsaba, sőt Szolnok egy része is a „körzethez", ha a legkönnyebb helyben, Szegeden témát találni. Míg azonban a körzeti adásban egy-egy színházi bemutató előtt három perc jut a mű, az előadás, a rendező bemutatására, addig a városi tv akár negyedórás riportban is feldolgozhatja a város számára fontos eseményt.

A szerkesztést befolyásolja az is, kikhez jut el a műsor. Öt esztendővel ezelőtt a városban még nem az volt a kérdés, legyen-e városi televízióadás, hanem az, miként épüljön ki Szegeden – különösen az új, lakótelepi városrészeken – egy korszerű kábelhálózat. A városi tanács ennek megvalósítására 1985-ben tervpályázatot írt ki, amelyet a Gelka antennaszerelő egysége nyert meg. Ennek alapján Hirschmann fejállomással 9 millió forintért készült el egy húszcsatornás átviteli rendszer. A magyar kábelekkel és törzserősítőkkel felmerült nehézségek miatt, többszöri határidőmódosítás után, a Gelka csak ez év júniusában fejezte be a munkát.

Jelenleg az Északi városrész – Makkosház és Rókus – 10 ezer lakótelepi otthona van kábelre fűzve, ezekben a tavaly augusztusi első adást már lehetett fogni. Az

elképzelések szerint három éven belül 36 ezer szegedi lakásban lesz látható a városi tévé műsora, de a legfőbb cél, hogy idővel az egész várost bekábelezzék. Így érthető, ha a riportokban gyakran esik szó a lakótelepi közérzetről, gondokról. A városi telvíziósok azonban tisztában vannak vele, hogy Szeged egyúttal egyetemi város is, ahol jelentős számú tudományos kutató, értelmiségi réteg él, s az ő igényeiket sem szabad figyelmen kívül hagyni. (Mindez persze nem jelenti, hogy ne érdekelhetné őket is például a lakótelepi életsors.) Vida Mihály szerkesztő-rendező például büszke arra a riportjára, amely a Rókus lakótelep közelében a lakók közreműködésével kialakított, de idővel bebüdösödött tó történetét dolgozta fel – több heti nyomozás során jött rá, hogy az elszennyeződött tó olyan vízművekhez tartozik, amely nem is tudott róla.

A városlakók közül sokan szeretik a helyi adást, de még többen egyelőre csak ismerkednek vele. A műsor készítői sem tudják még pontosan, hányan nézik rendszeresen vagy alkalmanként programjukat, s milyen azok fogadtatása. Eddig csupán egy biztos támpontjuk akad: amikor tavasszal az egyik adásnapon a kábelrendszer meghibásodása miatt fél órán át nem volt látható a műsor, ideges, reklamáló emberek tucatjai telefonáltak a stúdióba. Ez a televíziósokat némi örömmel töltötte el, bár bosszúsággal is, hiszen az esetleges kábelzavarokhoz – melyek olykor akadályozzák a tökéletes vételt – a stúdióban dolgozóknak semmi közük sincsen.

A Szegedi Városi Televízió tavaly a tanács 1,3 millió forintos támogatását élvezhette, de emellett vállalati referenciafilmek készítéséből, reklámbevételekből 1,7 millió forintos bevételre is szert tett. (Egy hirdetésperc 3 ezer forintba kerül, elkészítésének ára pedig percenként 10–12 ezer forint.) A 3 millió forintos kiadásból több mint másfél millió forint jutott fejlesztésre. A tervek – vagy inkább az álmok – között szerepel az interaktív kábel-összeköttetés a stúdió és a Kulturális-sportcentum között, amellyel lehetőség nyílna helyszíni közvetítésre is. Eddig három alkalommal sikerült „csúsztatott" élő közvetítést adni: egy tanácsülésről, egy vízilabda- és egy kézilabda-mérkőzésről rögzítettek felvételt két kamerával és egy keverővel, amely – miután a stáb berohant a stúdióba – máris adásba ment. Reálisabb terv a mozicsatorna, a műholdas programok vételének megvalósítása, s egy Commodore számítógép segítségével a központi teletext továbbítása mellett a városi Képújság beindítása. Lelkes csapat dolgozik Szegeden, s mindannyian remélik – nem hiába.

Falus Tamás

Nyissunk videomozit!

Fél tucat fővárosi filmszínház bérbeadása – kvázi magánmozivá alakulása – után érdemes megvizsgálni, hogy magánszemély vagy magánszemélyek társasága milyen feltételekkel hozhat létre videomozit, azaz melyek az engedély kiadásának és a magán-videomozi jogszerű működésének az alapkövetelményei.

A jogszabályok értelmében nyilvános videoközvetítéssel magánszemélyek is foglalkozhatnak; az engedélyező hatóság a megyei (fővárosi) tanács művelődési osztálya. A videomozi a videovetítések egyik fajtája, de formájában inkább a moziüzemeltetéshez hasonlít, ezért létesítésére, működésére is a mozikra vonatkozó szabályokat lehet értelemszerűen alkalmazni. A művelődési osztály – a területileg illetékes tanács és rendőrkapitányság véleménye alapján – az esetek túlnyomó többségében kiadja a működési engedélyt. Amennyiben a vetítőhelynek használt termet ilyen célokra korábban nem vették igénybe, be kell szerezni a tűzrendészeti szakvéleményt is.

Lényeges könnyítés a moziüzemeltetéshez képest, hogy itt nincs különösebb szakmai, szakképesítési előírás (hagyományos mozinál alkalmazási feltétel a mozigép-kezelői, illetőleg a moziüzem-vezetői szaktanfolyam elvégzését igazoló bizonyítvány), a Filmfőigazgatóság körlevelében csak ajánlási szinten jelölte meg a kérelmezőknél a középiskolai végzettséget.

Egy videomozi mindazonáltal nagyfokú önállósággal működhet: 1988. január 1-jétől a helyár-megállapítás is üzemeltetői jogkör lett, tehát a magánmozisoknak csak a tisztességes gazdálkodás követelményeit kell szem előtt tartaniuk. Ez azt jelenti, hogy áraik nem térhetnek el túlságosan az állami videomozik helyáraitól.

Alapvető kérdés a videomozi műsorellátása. Lényeges és minden körülmények között kötelező érvényű szabály, hogy csak olyan művek vetíthetők, amelyek rendelkeznek a nyilvános bemutatás jogával. Elvileg ilyenek a hazai gyártású, engedélyeztetett videofelvételek, valamint a Videotéka filmjei közül azok, amelyekhez a MOKÉP videomozijogot is vásárolt. Tehát továbbra sem mutathatók be nyilvánosan a külföldről behozott és magáncélra vámkezelt műsoros videokazetták, valamint a különféle eredetű magánmásolatok. Ezek jogosulatlan vetítése szerzői jogi és sajtórendészeti szabályszegés, nem beszélve az esetleges nemzetközi jogi bonyodalmakról.

Természetesen videomozi esetében is be kell tartani a filmszínházak működésére vonatkozó szabályokat: előre meghirdetett műsor, játékrend, adatszolgáltatási kötelezettség stb.

A videomozik ilyenképpen egyfajta alternatív közösségi mozgókép-fogyasztási élményt nyújtanak, és két évvel ezelőtt, beindulásuk időszakában még úgy tűnt: sok helyen – elsősorban az aprófalvakban – helyettesíthetik a gazdaságtalanul működő 16 mm-es hagyományos mozikat. Az 1988-as adatok viszont azt mutatják, hogy országosan visszaesett a videomozik látogatottsága: 1987-hez képest közel 50 százalékkal csökkent a néző- és az előadásszám. Ennek oka elsősorban a legális műsorkínálat szűkössége – bár azt sem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a tévéképernyő (monitor) sem minőségben, sem méretben nem tudja felvenni a versenyt a mozivászonnal. Jellemző módon a videomozik a korszerűbb filmszínházakkal és más kulturális létesítményekkel kevésbé ellátott vidéki városokban és nagyközségekben szerveződtek, míg Budapesten inkább a vendéglátóipari videózás különböző formái (videodiszkó, videopresszó) és a zártkörű videoklubok terjedtek el. A fővárosi filmszínházakat bérbe vevő magánvállalkozások célul tűzték ki, hogy ahol lehetséges, ott többtermes, több vetítőhellyel is rendelkező mozikomplexumot hoznak létre, amelyben a videomozi is helyet kapna.

Kiss Zoltán

Alábbi terjedelmes cikkünkben a kiutazókra érvényes 1988-as rendeleteket ismertetjük, s egyben igyekszünk néhány praktikus tanáccsal, hasznos információval, is szolgálni. Igyekezetünkre azonban némi árnyékot vet az a szomorú tény, hogy lapunk nyomdába kerülésekor még a hivatalos fórumokon sem született végső döntés a legeslegújabb vámrendelkezésekről, vagy legalábbis azok lényegi vonásairól. Így előfordulhat, hogy pont azokban a napokban látnak napvilágot a legújabb vámmódosítások, amikor az Olvasó kezébe veszi a magazin decemberi számát. Mindössze annyit tehetünk, hogy reménykedünk; a változások tükrében is megállja helyét információink egy része, továbbá megígérjük: magazinunk következő számában bekezdésről bekezdésre „helyreigazítjuk" jelenlegi anyagunknak azon kitételeit, melyek időközben érvényüket vesztették.

Utazás gépkocsival

Azok számára természetesen nincsen külön utazási keret, akik szocialista országokba tartanak személygépkocsin, hiszen ezekbe az országokba az igények szerinti pénzmennyiséget lehet kiváltani.

A Nyugatra utazók turistaellátmányukon kívül három évenként összesen 6400 forint értékben válthatnak valutát az üzemanyagköltségek fedezésére. Ez az összeg személyére szól, nem kell hozzá külön igazolás. Hasonló módon váltható ki, mint a turistaellátmány. Abban az esetben viszont, hogyha valaki felhasználta a 13 800 forintos menetjegy-vásárlási valutakeretet, például repülőjegy-vásárlásra, 3 éven belül már nem jogosult a gépkocsiüzemanyag-keretre. Mindkét összeg esetében érvényes, hogy csak egyéni turistautazás alkalmával lehet igénybe venni. Ha valaki saját devizaszámlájáról fedezi a kiutazás költségeit, az üzemanyagkeret nem jár neki.

Felkészülés

Az útlevél és a valutakiviteli engedély mellett a utazás fontos feltétele egy statisztikai adatlap, egy vámárunyilatkozat és egy devizaérték-nyilatkozat. A statisztikai adatlap a postahivatalokban szerezhető be 2 forintért, a devizaérték-nyilatkozathoz és a vámárunyilatkozathoz pedig utazási irodákban és vámhivatalokban lehet hozzájutni. A nyomtatványok ingyenesek, a devizaérték-nyilatkozathoz azonban 100 forintos okmánybélyeget is kell vásárolni (ezt azonban csak hazafelé, a kitöltött nyomtatványra ajánlatos felragasztani).

A határon

Kiutazáskor a határállomáson az útlevél felmutatását követően le kell adni a statisztikai adatlap első példányát – természetesen kitöltve. A korábbi gyakorlattól eltérően az útlevélhatóság már nem vizsgálja, hogy rendelkezik-e a turista a kiutazáshoz szükséges valutával, kilépéskor azonban a Vám- és Pénzügyőrség ellenőrzi azt. Hazautazáskor minden olyan intézkedés, ami a behozott áruk vámkezeléséhez szükséges – az eddig megszokottól eltérően – egy helyen történik; személygépkocsival utazóknál például a belépés helyén, az autónál. Az útlevél felmutatását követően kell leadni a statisztikai adatlap második példányát, a vámáru-nyilatkozatot és a devizaérték-nyilatkozatot. Az átkelést jelentősen meggyorsítja, ha ezeket már előre kitöltik az utasok. „Végszükség" esetén, ha például valaki elveszíti vagy utazás előtt elfelejti beszerezni ezeket a nyomtatványokat, a határállomáson pótolják számára.

A valutaellátmány

Az utazáshoz szükséges valuta kiváltásához az érvényes útlevél bemutatása szükséges.

Az európai szocialista országok valutáiból korlátlan mennyiségben vásárolhatnak a turisták.

Az európai tőkésországokba, illetve a tengerentúlra utazók háromévenként 20 200 forintos valutakeretre jogosultak. Ezt több részletben is fel lehet használni, ám minden egyes kiutazás alkalmával legalább 3000 forint értékű valutával kell rendelkezni. (Nem vehetik igénybe a keretet azok, akik 1986-ban vagy 87-ben már felhasználták. Ők 1988-ban és 89-ben egyszeri alkalommal részesülhetnek 3000 forintnyi ellátmányban.)

Másféle rendelkezések érvényesek a 14 éven aluliakra. Ők évente egyszer vásárolhatnak valutát, 3000 forint értékben. Ez az összeg nem használható fel részletekben, és nem is vonható össze három évenként. A 14 éven aluliak viszont akár deviza nélkül is átléphetik a határt, s számukra sincsen korlátozva a kiutazások száma.

Az utazási keret még családon belül sem ruházható át. Ez alól a jogszabályok semmiféle kivételt nem nyújtanak. Magyarországról csak hivatalos eredetű valutát lehet kivinni, vagyis olyat, amelyekhez turistaellátmány keretében jutnak az utazók, illetve amelyek BC-számláról, devizaszámláról vagy külön utazási számláról származnak.

Ezenkívül ki lehet vinni még az országból 2000 forint értékű, engedély nélkül birtokban tartott valutát, ám ez az összeg nem számítható be például az utazási feltételként előírt minimálisan 3000 forint értékű valutába. Az alsó értékhatár eléréséhez a különböző számlákon lévő hivatalos eredetű pénzösszegek összevonhatók. A valutakiviteli engedély 30 napra szól. (Az Ausztriába utazóknak jó tudni, hogy az osztrák rendelkezések értelmében a bevitt fizetőeszközök mennyisége nincsen korlátozva, osztrák schillingből azonban legfeljebb 15 ezret lehet kivinni az országból. A nyugatnémet jogszabályok szerint az NSZK-ba korlátozás nélkül lehet bevinni, illetve onnan kihozni fizetőeszközöket.)

Menetjegyvásárlás

A rubelelszámolású országokba utazók forintért vehetnek menetjegyet, ha rubelelszámolású ország közlekedési vállalatai által üzemeltetett közlekedési eszközöket vesznek igénybe.

A konvertibilis elszámolású országba utazók csak a határig vásárolhatnak menetjegyet forintért. Természetesen kivételt jelent ez alól, ha utazásukhoz magyar közlekedési vállalat eszközét veszik igénybe vagy ha szocialista országokon keresztül közelítik meg utazásuk célpontját. A tőkésországokba 13 800 forint értékű külön valutakeretet biztosít az állam menetjegyvásárláshoz.

Valuta visszavásárlása

Ha az utas nem használta fel külföldön rubelelszámolású fizetőeszközét, akkor azt hazaérkezése után 8 napon belül visszaválthatja. Ezt – akárcsak a pénz kiváltását – az utazási irodákban, az OTP-nél és a Magyar Nemzeti Bankban lehet megtenni, s szükséges hozzá a kiviteli engedély bemutatása is. (Egyes országokban kiviteli tilalom alá esnek bizonyos nagyobb címletű bankjegyek; ezeket, illetve a pénzérméket nem váltják vissza az utazási irodák és a hivatalok.)

Hasonlóképpen – 8 napon belül – a megmaradó nyugati valutát is vissza lehet váltani, ha az utazás során nem használták fel teljes egészében. Ebben az esetben is szükséges a kiviteli engedély bemutatása. Ha a pénz a turistaellátmányból származik, a visszaváltott összeg visszakerül a turistakeretre. A visszaváltható összeg nagyságának határt szab, hogy a kötelezően kiváltott 3000 forintnyi valutát nem fogadják el a hivatalok. Ha az utazás során megmaradt devizát a devizaszámláról vették fel, akkor az ere – ugyancsak a kiviteli engedély bemutatásával – visszahelyezhető a számlára.

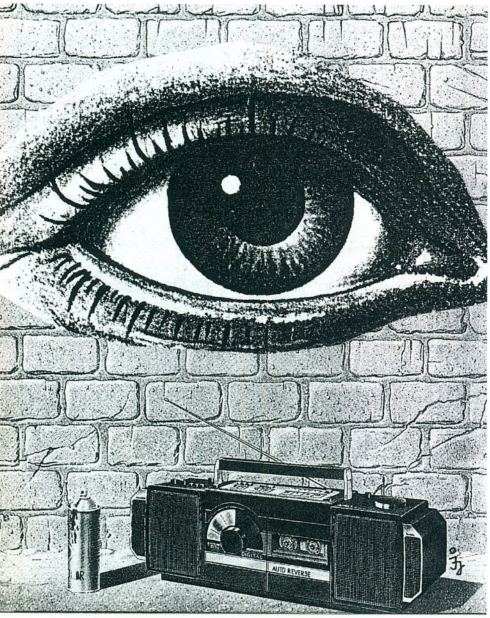
Érdemes vigyázni a valutavásárlást és -visszaváltást nyilvántartó úgynevezett valutalapra, mert ha elvész, nagyon körülményes a pótlása. Erre egyébként mindössze egy alkalommal van lehetőség a 3 év alatt, és a Magyar Nemzeti Bank központjának, illetve megyei igazgatóságainak külön engedélye szükséges hozzá. Ilyen esetben csak konkrétan a megállapítható ke-

retmaradványra jogosultak az utazni vágyók. A valutalapot tehát nem csupán szükségtelen, de nem is tanácsos elvinni az útra.

A valuta kiváltását követő 30 napon belül meg kell kezdeni az utazást. Ám azoknak, akik csak halasztani akarják az indulás időpontját, nem kell visszaváltaniuk pénzüket. Ők – a kiváltás helyén – az útlevél és a valutalap bemutatásával egy hónappal meghosszabbíthatják az eredetileg 30 napra szóló kiviteli engedélyt.

Mit lehet kivinni?

Minden engedély nélkül viheti magával azokat a személyes használati tárgyait, amelyek megfelelnek az utazás céljának, időtartamának és az időjárásnak. Ugyancsak engedély nélkül lehet kivinni saját ékszereket, 2 darab fényképezőgépet 10 tekercs filmmel, 1 darab keskenyfilm-felvevőt 10 tekercs filmmel, 1 darab látcsövet, 1 darab hordozható zenegépet, 1 darab hordozható lemezjátszót 10 darab hanglemezzel, 1 darab hordozható televíziót, 1 darab gyermekkocsit, 1 darab hordozható írógépet, 1 darab sátrat és egyéb kempingfelszerelést, 1 darab kerékpárt, 2 pár sílécet, 2 darab teniszütőt, 2 darab sportfegyvert 100-100 darab lőszerrel (az illetékes belügyi szervek által kiállított „Fegyver- és lőszerkísérő igazolványt" azonban fel kell mutatni), 1 darab hordozható videomagnót és felvevőkamerát.

Ha a kivihető tárgyak között nagyobb értékű használati cikk szerepel, azt ajánlatos feltüntetni a vámárunyilatkozat e célra szolgáló rovatában és kiutazáskor kérni a vámhivatalnál a kivitel igazolását. Így garantált, hogy a kérdéses tárgyat vámmentesen vissza lehet hozni.

A kiutazó belföldiek a devizajogszabály értelmében személyenként 3000 forint összértékben vihetnek ki az országból ajándéktárgyakat. Ezek között azonban nem szerepelhetnek arany-, platina-, ezüst-, valamint muzeális tárgyak, babaápolási termékek, papírzsebkendő, egészségügyi papír, kötött alsóruházati cikk, szőnyeg (kivéve a Lakástextil Vállalat és a Soproni Szőnyeggyár termékeit), barkácsgépek, autószifon, habszifon.

Az ajándék címén kivitt élelmiszerek összértéke nem haladhatja meg az 500 forintot, de külön engedély nélkül e kereten belül sem lehet kivinni a kávét, teát, kakaót, csokoládét, déligyümölcsöt, importból származó italokat és fűszereket.

Saját fogyasztásra 5 kilogramm élelmiszer kivitelét engedélyezi a jogszabály, ebben 2 kilogramm hús, továbbá 200 gramm kávé és kakaó lehet. Cigarettából maximum 400 darabot, szivarból 50-et, dohányból 200 grammot szabad magunkkal vinni, égetett szeszes italból 2 litert, borból viszont korlátlan mennyiséget.

Egyéb termékekhez külön kiviteli engedély szükséges. Így például az amatőr felvételt tartalmazó videokazettákhoz a Hungarofilm Vállalat engedélyét kell kérni. Csak az originál csomagolású kazetták és a Televideo, valamint az IPV által forgalmazott műsoros kazetták vihetők ki szabadon.

A behozott áruk vámkezelése

A hazaérkező utas szóban kérheti azoknak a külföldön vásárolt vagy ajándékba kapott áruknak a vámkezelését, amelyek együttes belföldi értéke nem haladja meg a 10 000 forintot, nem minősülnek kereskedelmi jellegű termékeknek, és vámkezelésükhöz nem szükséges államigazgatási szerv engedélye. Minden egyéb esetben írásban – a vámárunyilatkozat kitöltésével – kell a vámkezelést kezdeményezni.

Amennyiben a behozott áruk belföldi forgalmi értéke meghaladja a 25 000 forintot, a vámkezelésben külön vámkezelési engedély szükséges. Ehhez a devizaérték-nyilatkozatot is ki kell tölteni. Fel kell tüntetni rajta az áruk megnevezését, vételárát és a kifizetett valuta nemét. Összevontan kell felírni azokat a tárgyakat, amelyeknek értéke 5000 forint alatt van, tételesen kell felsorolni azokat, amelyeknek értéke meghaladja az 5000 forintot. Ez utóbbiaknál számlával is kell igazolni a vételárat, számla híján pedig szóbeli bejelentést kell tenni az árról.

A vámkezelési engedélyhez igazolni kell a behozott áruk valutafedezetét. Ezt a valuták hivatalos eredetének dokumentumai és/vagy ajándékozási okirat biztosítják. Az okiratnak tartalmaznia kell az ajándékozó és a megajándékozott nevét és címét, az ajándék megnevezését, vagy az ajándékba adott pénz összegét, az ajándékozó aláírását és az illetékes külföldi szerv hitelesítési záradékát.

A behozott áruk anyagi fedezetének számba vételekor szükség esetén figyelembe veszik az engedély nélkül birtokolható 2000 forintnyi valutát, a gépjármű üzemeltetéséhez biztosított pénzösszeget azonban nem.

Együtt utazó családtagok hivatalos eredetű valutája összevonható egy áru fedezetének igazolásához. A rendelkezések nem korlátozzák a figyelembe vehető személyek számát.

Amennyiben a hazatérő utasok igazolni tudják az általuk behozott termékek pénzügyi fedezetét, megtörténhet a vámkezelés. Ha a hivatalos eredetű valuta nem fedezi a vásárolt termékek árát, vagy hiányosak az utas okmányai, a vámhivatal nem végzi el helyben az áruk vámkezelését, hanem azokat az utas területileg illetékes vámhivatalába továbbítja. A területi vámhivatal ismételten megvizsgálja, hogy megvannak-e a vámkezelés feltételei, s ha igen, elvégzi a vámkezelést. E lehetőségnek például abban az esetben lehet jelentősége, ha valaki elveszti az ajándékozási okiratot, és meghatározott időn belül postán keresztül ismét beszerezheti azt.

Ha viszont a vámkezelés ismételten nem végezhető el, akkor a Magyar Nemzeti Bankhoz lehet benyújtani felülvizsgálati kérelmet. Ha az utasnak ezt a kérelmét is elutasítják, felajánlhatja, hogy áruját állami vállalat értékesítse. Ebben az esetben a befolyt összeg 80 százalékát vám címén kell elszámolni.

Vámfizetés

Vámmentesek azok a külföldön vásárolt vagy ajándékba kapott áruk, amelyeknek egyedi vagy összértéke nem haladja meg a 10 000 forintot. A vámkiszabások alkalmával egyébként mindig a belföldi forgalmi értéket kell figyelembe venni, ezt a vámhivataloknál megtalálható hivatalos katalógus tartalmazza. Egyéb esetekben pedig szakértők állapítják meg a termékek belföldi forgalmi értékét. A személyre szóló 10 000 forintos vámkedvezmény együtt utazó család legfeljebb 3 tagjánál összevonható

Ez a 10 000 forintnyi összeg egyéb kedvezménnyel is összevonható. Fialat házasok például további 6000 forintos vámkedvezményben részesülnek házasságkötésüktől számított 1 éven belül. Ennek feltétele, hogy bemutassák az eredeti házassági anyakönyvi kivonatot.

A 14 éven aluliak évente egyszer, az első beutazás alkalmával kaphatnak 10 000 forintos vámkedvezményt. Minden további kiutazás során 1000 forint értékű árut hozhatnak be Magyarországra vámmentesen.

Ha a vásárolt vagy ajándékba kapott áruk egyedi vagy összértéke meghaladja a 10 000 forintot, behozatalkor vámot kell érte fizetni. A vásárolt áruk vámtarifája általában 30 százalék, az ajándékoké pedig 45 százalék.

Abban az esetben, ha az utas jótállási vagy szavatossági igénye alapján olyan áru helyett hoz csereterméket, amelyet már vámkezeltek Magyarországon, csak a két termék értékkülönbözete alapján kell vámot fizetnie. Ha az utas igazolni tudja, hogy az eredeti és a cseretermék értéke azonos, nem fizet vámot. A vámmentes vámkezelésnek ilyenkor az is előfeltétele, hogy a külföldre szállított áru után nem részesült az utas vámvisszatérítésben. Az utas a befizetendő vámról úgynevezett befizetési lapot kap a vámhivatalnál. Ezt a közléstől számított 30 napon belül kell befizetni bármelyik postahivatalnál. Késedelmes befizetés esetén a késés minden egyes napjára a vám 1 százalékát kitevő késedelmi kamatot kell fizetni. Ennek az összege azonban nem haladhat- ▶

ja meg a vám 50 százalékát. A vámot kiszabó hivatalnál a vám összege ellen fellebbezéssel lehet élni. A kérelmet 15 napon belül be kell nyújtani, és az adott vámhivatal felügyeletét ellátó megyei, illetve fővárosi parancsnoksághoz kell címezni.

Ajándékkedvezmény

Amennyiben valaki ajándékcsomagot kap külföldről, nem kell vámot fizetnie abban az esetben, ha a küldemény értéke nem haladja meg a 3000 forintot. A vámhatóságok nem korlátozzák, hogy egy személy évente hányszor kaphat ajándékküldeményt. Ha külföldi utazása során valaki megbízásból, harmadik személy részére hoz ajándékot, a vámkezelés során tanácsos ezt az írásbeli árunyilatkozatban bejelentenie. Ekkor ugyanis a címzett részére történik a vámkezelés – az Ajándék Vámtarifa alapján.

Vámkezelési korlátok

Az Utas Vámtarifa nem kereskedelmi célt szolgáló, vámkezelhető árunak tekint gépjárműből fajtánként 1 darabot, gyógyszerekből az illetékes kezelőorvos által előírt mennyiséget, továbbá egyéb árufeléségekből 100 forintnál nem nagyobb egyedi érték esetén maximálisan 500 forint értékű terméket, maximum 200 forint egyedi érték esetén legfeljebb 1000, 500 forintot meg nem haladó egyedi értéknél 2500, 1000 forintig terjedő egyedi értéknél 5000, 5000 forint egyedi értéknél legfeljebb 10 000 forint összértékű árut, 10 000 forint egyedi érték felett pedig fajtánként 1 terméket. Szeszes italok vámkezelését nem engedélyezi az Utas Vámtarifa, 16 éven felüli utasok azonban úti holmiként 1 liter égetett szeszes italt és két liter bort hozhatnak az országba. Ugyancsak vámmentes útipogygyásznak minősül 250 darab cigaretta, vagy 250 gramm dohány vagy 50 darab szivar.

A fent megjelölt értékhatárok azt mutatják tehát, hogy originál videokazettából – az árkatalógusban meghatározott belföldi forgalmi értéktől függően – 5-6 darab még nem számít kereskedelmi mennyiségnek. Műsoros kazetták esetén ez a mennyiség akár több is lehet abban az esetben, ha a kazetták különböző felvételeket tartalmaznak. Egy műsoros kazetta átlagos belföldi értéke egyébként 2500 forint. Ezek az árufeléségek azonban már úgynevezett sajtó-közigazgatási ellenőrzés alá tartoznak, amely megakadályozza, hogy olyan sajtótermékek vagy egyéb tárgyak kerüljenek az országba, amelyek valamely nép, nemzetiség, felekezet vagy faj elleni gyűlölet keltésére uszítanak, továbbá amelyek sértik a szocialista közerkölcsöt vagy a közszemérmet. Így ideológiailag nemkívánatos, és horror terméket nem lehet áthozni a határon, pornókazettákból pedig legfeljebb 1 darabot családonként. Tételes tilalmi listával nem rendelkeznek a vámhatóságok, a szakemberek eseti elbírálás alapján választják ki a nemkívánatos tárgyakat. (Ha valaki munkaeszköznek vásárol videokazettát, áruja hasonló elbírálásban részesül, mint a magáncélra behozott termékek, tehát 5-6 db vámkezelhető. Nagyobb mennyiségű kazetta iránti igény esetén érdemes tehát ajándékcsomagot küldetni.)

Tv, video

A televíziók belföldi értékét a vámhivatalnál a képátmérő alapján állapítják meg. E tekintetben nincsen semmiféle megkülönböztetés a hagyományos és a szuper sarkított képcsöves készülékek között. A monó és a sztereó televíziók értékét azonban eltérő tarifák alapján állapítják meg: a monó készülék értéke a képátmérő minden egyes centiméterével 600 forinttal nő, a sztereóé pedig centiméterenként 900 forinttal emelkedik.

A videomagnók belföldi forgalmi értékét a vámhivatalok árkatalógusa rögzíti, ha pedig valamelyik típus nem szerepel a katalógusban, a vámkezelés során szakértők becsülik meg a vámfizetés alapját. A csatlakozók, kábelek, egyéb tartozékok forgalmi értékét ugyancsak szakértők határozzák meg, ha ezt a katalógus nem tartalmazza.

Kedvezmények

Néhány termék vámtételeit 50 százalékkal mérsékelte a Pénzügyminisztérium értük csak 15, ajándékozás esetén pedig 22,5 százalék vámot kell fizetni.

Az így vámkezelt áruk azonban csak akkor idegeníthetők el 5 éven belül, ha tulajdonosuk kifizeti a normál és kedvezményes vám közötti különbözetet.

E kedvezmények érvényesek:

– A VHS-rendszerű videoberendezésre, részegységeire, tartozékaira, alkatrészeire. *Külön figyelmet érdemel, hogy a nemrég forgalomba került szuper VHS-rendszerű készülékek is kedvezményes vámot élveznek!*

– A személyi számítógépekre 128 kbyte teljesítményig, ezek kiegészítő- és részegységeire, tartozékaira, üres és programozott lemezeire, valamint programozott kazettáira.

– A mezőgazdasági kisgépekre, a fűnyírógépekre, valamint azokra a kerti traktorokra, amelyek motorteljesítménye legfeljebb 11 KW, nyomtávolsága 600–1000 mm, menetsebessége pedig nem nagyobb 20 km/óránál.

– Az elektromos és mechanikus barkácseszközökre.

A többletértékadó visszaigényelhető

Néhány nyugati ország visszatéríti a többletértékadó (MWST) egy részét a nála vásárló turisták számára.

Ez – megfelelő bizalom esetén – történhet úgy, hogy rögtön a vásárláskor levonják a visszatérítendő összeget a termék árából; leggyakrabban azonban utólag térítik vissza az adót a vevőnek. Ehhez az szükséges, hogy az adott ország elhagyásakor a vevő bemutassa az árut a vámtisztnek, és az igazolja a vásárlási számlán, hogy a terméket kivitték az országból. Az igazolás ellenében egyes határállomásokon már helyben átvehető a visszatérítés. Ha erre nincs lehetőség, az OTP-hez, a Magyar Autóklubhoz, és a Konjunktúra- és Piackutató Intézethez lehet fordulni, ahol megfelelő jutalék ellenében érvényesítik a visszatérítési igényt.

A vásárló vagy családtagja egy újbóli kiutazás alkalmával személyesen is kérheti a visszatérítést a vásárlás helyszínén, de postán is elküldheti az igazolást az üzletnek, amely ekkor BC-számlán helyezi el a visszatérített pénzt.

A visszatérítést az üzletek csak meghatározott időn belül vállalják, a határidőket nem tanácsos szem elől téveszteni.

Vámbiztosíték tranzitárura

Mivel egy-egy árut különböző országokban eltérő áron, eltérő kedvezményekkel lehet vásárolni, majdnem minden állam védőintézkedéseket vezetett be saját termékeinek védelmére. Így például, ha valaki nagyobb értékű műszaki cikket vásárol az NSZK-ban, akkor – amennyiben Csehszlovákián keresztül közelíti meg Magyarországot – a német–csehszlovák határon előfordulhat, hogy vámbiztosítékot kell fizetnie. Ennek összege minden esetben megegyezik a terméket terhelő esetleges (csehszlovák) vám nagyságával, illetve kezelési költségeket is felszámolnak. Az utas a biztosítékot akkor kaphatja vissza, amikor a csehszlovák–magyar határra érkezik. Ehhez fel kell mutatnia a szóban forgó árut valamint a vámbiztosíték befizetéséről szóló igazolást.

Abban az esetben, ha valaki nem rendelkezik a vámbiztosítékhoz szükséges összeggel, lehetősége van arra, hogy a német–csehszlovák határon postára adja a terméket, mivel a postai költségek jóval alacsonyabbak a biztosítéknál. Ekkor a termék elvámolása természetszerűleg Magyarországon történik meg.

Szabada

Mivel a hazai – legalábbis a forintért árusító – boltok szerény vásárlási lehetőséget nyújtanak a hazai videobarátoknak, már eddig is több alkalommal néztünk körül, mit kínálnak a külföldi üzletek. Figyelmünket elsősorban a nyugat-európai, különösen a bécsi kirakatok felé fordítottuk, most azonban rövid kirándulásunk során arra voltunk kíváncsiak, mit ajánlanak az üzletek Jugoszlávia egyik kisvárosában, a határhoz közel fekvő, többségében magyarlakta helységben, Szabadkán. A városka Szegedtől alig félórányi autóútra, nem egészen 50 kilométernyi távolságra van, de a fővárosból – a határátlépéssel együtt – 3-4 óra alatt kényelmesen meg lehet tenni a 220 kilométeres távolságot. Az már más kérdés, hogy csupán vásárlás céljából megéri-e.

Városnézésünk során két áruházat kerestünk fel: azt a kettőt, ahol a helybeliek szerint a legnagyobb a műszaki cikkek választéka. Az egyik az RK Center a Cara Jovana Nenada téren; földszinti híradástechnikai osztályán kora őszi látogatásunkkor három Pal-Secam rendszerű képmagnó volt kapható. Mindhárom dél-koreai MultiTech márkájú asztali készülék: MV–092, MV–093 és MV–094 típusúak. Valamennyi négy felvétel beprogramozására képes, két hétre előre. Az első két típus 16, míg a harmadik 32 csatorna

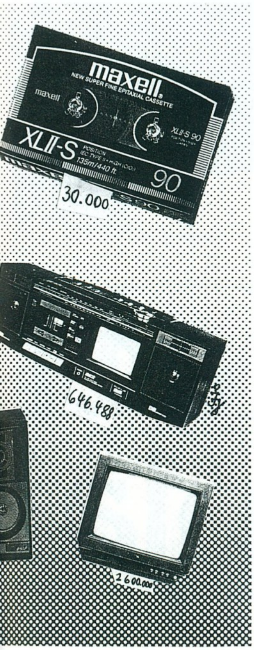

...kai séta

beállítására alkalmas. Áruk nem tér el lényegesen egymástól: a 092-es 2 216 000, a 093-as 2 292 000, a 094-es 2 244 000 dinárba kerül. (Természetesen minden árucikknek megvan a pontos összege, de úgy érezzük, egyszerűbb a sok szám között kiigazodni, ha kerekítjük őket. Lapzártánk időpontjában egyébként 1000 dinár hazai eladási ára 18 forint 33 fillér.) Akárhogyan számolunk is, egy ilyen magnó több mint 40 ezer devizaforintunkba kerül, és ehhez még jön a vám!

A tévékről... Az áruházban kétféle, Finnországban összeszerelt, japán Orion színes televíziókészülék jelentette a pillanatnyi és folyamatos választékot. A 36 centiméter képátmérőjű 8436-os típusú készülék 1 177 000, az 5130-as típusjelű, 51 centiméter képátlójú 1 915 000 dinárért kellette magát (vagyis körülbelül 21 000, illetve 35 000 forintért). A BASF E–180-as kazetta 31 800, a BASF E–240-es 37 800 dinár volt (582 és 692 forint).

A másik ajánlott áruházban, a sétálóutcában található Beogradban az emeleti híradástechnikai osztályon két újabb típusú Pal-Secam asztali készülékkel ismerkedhettünk meg. A Fisher FVH–P1S-sel, mely 6 állomást képes programozni és szintén négy különböző program felvételére képes két hétre előre – 2 500 000 dinárért (55 ezer forintért). A csaknem hasonló tudású ITT-3918-as 2 350 000 dinárba került. A TDK HS E–180-as kazetta kerekítve 27 000, ennek 240 perces változata pedig 36 000 dinár volt. A legolcsóbb egy szingapúri kazetta, a Stylandia márkanevű, mindössze 18 000-ért várt a vevőre.

Színes televíziók közül a hazai gyártmányú, az EI (Elektronska Industria Nis) különböző típusai sorakoztak a polcokon. Közülük a legújabb, az 55 centiméteres képátlójú, Philips képcsövű berendezés 2 572 000 dinárba került.

Szabadkai körsétánk során megtudtuk, hogy az árak – nem csupán a híradástechnikai cikkeké – átlagban három-négy havonta emelkednek. A növekedés mértéke importtermékeknél általában attól függ, mennyivel értékelődött le a dinár a konvertibilis valutához képest, míg a belföldi ár attól, mikor szállították el az árut a gyártótól. Előfordulhat olyan eset is (bár műszaki berendezéseknél viszonylag ritkán), hogy két üzletben ugyanannak a terméknek két különböző ára van; nem az eltérő árkalkuláció és haszonkulcs miatt, hanem attól függően, hogy azt a gyártótól annak legutolsó áremelése előtt vagy az után vették-e át.

Tapasztalatunk alapján nem kétséges, hogy olcsó és jó minőségű berendezés vásárlásához nem érdemes a határ menti kisvárosokba utaznunk, legalábbis Szabadkára nem, bármennyire szívélyesen szolgálnak is ki magyar nyelven.

Antennafelszerelésért azonban egyre többen utaznak át a jugoszláv határon. Szűrők, előerősítők, fejerősítők kaphatók nagy választékban – egy komplett antennafelszerelés körülbelül 400 000 dinár (7300 forint).

Ami viszont már megfontolandó: szintén a Beograd áruházban olyan hordozható kazettás magnókat kínáltak, amelyekbe egy 12 centiméter képátlójú piciny fekete-fehér képernyő is be van építve. Ezen – antennával – jó minőségben lehet fogni a környező adók programját. A délkoreai AudioSonic márkájú 2 × 10 wattos, leemelhető hangfalú audiomagnó, beépített kis tévével mindössze 646 000 dinárba (12 000 forintba) került, míg a szingapúri Stylandia kétkazettás magnó, 2 × 15 wattos hangfallal, szintén televízióval 600 000 dinárba (11 000 forintba). Vagyis körülbelül annyiba, amennyiért nálunk a hasonló tudású audiokazettás-magnók. Hogy aztán e dináros gépek mennyire tartósak, az megint más kérdés.

Az egynapos kirándulás legfőbb tanulsága azonban kétségtelenül az, hogy aki vásárlási céllal utazik déli szomszédainkhoz, az inkább akkor jár jól, ha dinárját italra, lemezre és bőrcipőre költi.

F. T.

Keres-kínál

Rovatunkban ingyen közzétesszük magánszemélyek 100 szótagnál nem hosszabb szövegű hirdetéseit. Levélben kérhetik gyári vagy házilag felvett, de megunt műsoros kazettáik, valamint „üres" kazettáik, prospektusaik, televízióik, monitorjaik, képmagnóik, kameráik hirdetéseit.

● Mitsubishi HS–412G tip. hifi sztereó videomagnó igényesnek eladó. Professzionális állókép, 2–7–14-szeres gyorskeresés, szinkronjel-óraszámláló, indexjelölés és -keresés, kábeltuner, HQ, 8h hifi hang, távirányítóról programozható. Irányár 89 ezer Ft. Érdeklődni: 563-043.

● Eladó Studió-Standard Fisher Video Casette Recorder (FVH–P720), valamint nagy mennyiségű jó minőségű műsoros kazetta (magyar hangalámondással). Érdeklődni lehet: 826-083 (este 6 után)

● JVC HR–D566 új, vámkezelt hifi sztereó videomagnó eladó. Ára: 95 000 Ft. Telefon: 8–14 óráig, Szépvölgyi Ferenc, 26/45-023.

● GRUNDIG 2000-es videomagnó, plusz 17 db kazetta eladó. Ára: 38 000 Ft. Cím: Benedek László, 2760 Nagykáta, Raáb Márton u. 14.

● Új ORION VH–360 HQ videorecordert cserélnék lejátszóra, megegyezéssel. (Dyrast nem!) Lázár Tamás, Videoklub, XIX., Gábor A. u. 22. Minden hónap első szombatján.

● Elcserélném videomagnóra alábbi készülékeimet: Videoton hifi rádiótuner (RT 63035), Videoton hifi sztereó erősítő (EA–7386S), AIWA–F250 deck, valamint Unitra hifi lemezjátszó (G-8010). Magócsi Elek, G–2217, Gomba, Nefelejcs út 24.

● Megvásárolnám a „Running man" c. Schwarzenegger-filmet, jó minőségben, hangalámondással. Cím: Áldott István, 8000 Székesfehérvár, Bátky Zs. u. 4. IV/13.

● Térítés ellenében keresem az alábbi Bud Spencer-filmeket, jó minőségben: Piedone-sorozat filmjei, Aladdin, Az ördög jobb és bal keze, Bombajó bokszoló, Nincs kettő négy nélkül és Fekete Kalóz. Montvai Csaba, Budapest XVI., Nap u. 73.

● Másolás céljára keresem Grundig videorekorder VS–440PS magyar nyelvű kezelési utasítását. Cím: Szappanos István, 6090 Kunszentmárton, Kálvin tér 11.

● SONY Betamax video, 30 db műsoros kazettával eladó. Cím: Horváth Erzsébet, 7100 Szekszárd, Alisca út 18. II/1.

● Új, garanciális PANASONIC G–7-es videomagnó eladó. Telefon (15–18 óráig): Nagy Lajos, 670-062.

● Megvételre keresem az ÖTLET 8. számát. Cím: Hegedűs Csaba, 2660 Balassagyarmat, Bem J. út 15.

● Videofilmekért C64-es programokat adok. Minden film érdekel. Listát küldök. Cím: Borsodi Zoltán, 1131 Bp., Kárász u. 4.

● JVC HR-D170-es videomagnó kitűnő állapotban eladó. Telefon: 564-051, Brogyányi József.

● Eladom JVC HR–2650EG hordozható videomagnómat a hozzátartozó tuneradapterrel együtt. Professzionális szolgáltatások. Ugyanitt 35 db műsoros kazetta eladó. Áregyeztetéssel standard vagy középkategóriájú képmagnóra cserélném. Cím: Gaál Zoltán, 2029 Visegrád, Doboskert út 2. Telefon: hétköznap 26/28-111, hétvégén 26/28-208.

● Keresem a Hófehérke és a hét törpe, a 101 kiskutya, és a Hamupipőke c. Walt Disney-rajzfilmeket. Cím: Gondán Róbert, 9023 Győr, Munkásőr u. 60.

● Magyar hangalámondásos filmeket keresek. C64-es játékprogramokat adok cserébe, kazettán. Egy film 5-10 program. Listát kérek. Czakó Ferenc, 2541 Lábatlan, Kun B. lakótelep 5/3.

● Elcserélem az alábbi, eredeti német nyelvű VHS műsoros kazettáimat, hasonló jó minőségű filmekre: SHAFT, HIGHLANDER, BLUE THUNDER, THE BRONX, QUEEN. Ezenkívül keresek (magyar hangalámondással) akciófilmeket térítés ellenében. Cím: Pál Róbert, 5000 Szolnok, Münnich F. u. 105.

● Új, garanciális ITT Digicontroll VR–3946 típusú sztereó videomagnó eladó. Érdeklődni lehet: Molnár Tibor, Szombathely, Szabó Miklós u. 78. Telefon: 94/16-239.

● PANASONIC NV–G12EE (HQ) típusú videóhoz magyar nyelvű kezelési utasítást adok. Telefon: Bokrosné, 865-912.

● Betamax kazetták, SONY L500 és L750 eladó vagy VHS kazettákra cserélném. Ezenkívül keresem A 22-es csapdája c. amerikai filmet. Lovász Ferenc, 6725 Szeged, Bécsi körút 8–16. A ép. B lépcsőház. Telefon: 62/20-332.

● Egy Ninja filmért 100 db Commodore 16- és Plusz 4-programot adok. Vajai Ambrus, 1047 Budapest (Káposztásmegyer), Ügető u. 16. IV/8.

● Eladó SONY CKV–2760PSE típusú stúdió TV/Monitor 68 cm-es infra, Pal/Secam/NTSC készülék. Valamint eladó Fisher hifitorony: 50 000 Ft-ért. (Automata lemezjátszó, 3 sávos QUARTZ TUNER 18 prog., ikerkazettás deck, equalizer, 80 watt.) Cím: Nagy János, 8200 Veszprém, Botev u. 4./A. III/12.

● 60 darabos VHS kazettagyűjteményemet felszámolom. Jó minőségben, kazettánként 2 film, 1000 Ft/db. Érdeklődni levélben: Misnyovszki István, 2013 Pomáz, Babits M. u. 8.

● Keresek vételre, átvételre II. világháborús, Airport, Tarzan, John Wayne, Bagdadi tolvaj, Casablanca, Óz, valamint a Korda-féle Dzsungel könyve – és más régi híres filmeket, valamint a Majmok bolygója és más fantasztikus műsoros kazettákat. Cím: Fábián István, 9730 Kőszeg, Rákóczi u. 24.

● Bármilyen típusú videolejátszót vennék háromhavi részletre 16 000 forintig. (Lehet használt is.) Ugyanott EURO–AV csatlakozós videoátjátszó-készlet 1800 forintért eladó. Cím: Hegyi László, 8714 Keleviz, Vörösmarty út 19.

● Eladó új, SAMSUNG videorecorder. Távvezérelhető, kábel-tv, vámkezelt, garanciális, HQ, OTR, 99 csatorna és más automata szolgáltatások. Telefon: Pálinkás L., 751-261.

● Eladó új, vámkezelt PANASONIC NV–M7-es kamkorder. Telefon: Dr. Fejes, 46/63-905.

● Reális áron eladom kétéves japán TENSAI 1200-as videomagnómat. Kárpáti Gábor, 6000 Kecskemét, Március 15. u. 48., V/13.

● Keresek német nyelvű, magyar felirattal ellátott filmeket, tetszőleges témában, nyelvi gyakorlás céljára. Ezenkívül cserélnék más témájú videokazettákat is. Budapest belterületén lakom. Telefon: 113-952.

● Márkás, jó minőségű videokazettákon (VHS) levő kiváló minőségű, hangalámondásos filmjeimet eladom. Telefon: 755-534.

● Panasonic F-2-es kamera 100 ezer forintért eladó. Telefon: 368-692.

● Funai lejátszó video eladó. Telefon napközben: 669-059.

● Garanciális UNIVERSUM (japán ORION) típusú képmagnómat eladom. Tihanyi, telefon napközben: 273-512.

● Jótállásos FUNAI VCR-4800-as videomagnó eladó. Telefon napközben: Gácsi Gyöngyi 403-797.

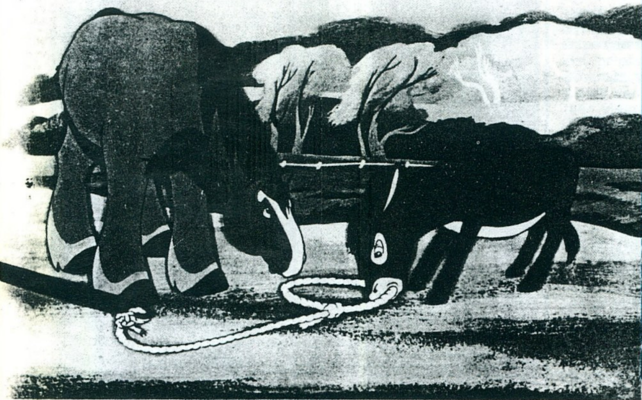
A RAJZFILM TÖRTÉNETÉBŐL 5.

Walt Disney meghatározó jelentőségű munkássága ellentmondásokat is hordozott. Túlságosan sokféle eszköz, irányzat – a giccs, az édeskés szentimentalizmus, az avantgarde – keveredett benne, vagyis megfelelt a „mindent kipróbálni, mindent felhasználni" tipikusan amerikai szemléletének. Disney művészetének számos követője akadt, sokan azonban teljesen új utakat kerestek.

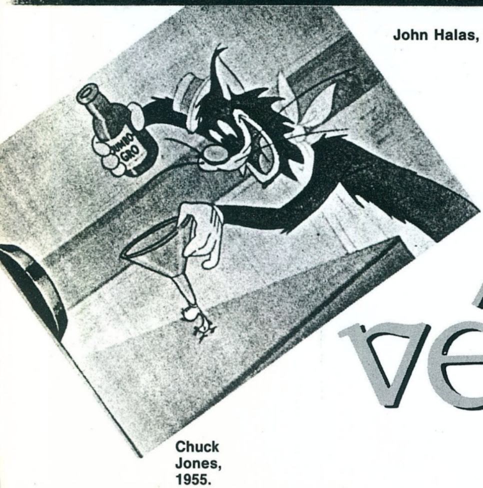
Disney művészetére – habár filmjeiben túlnyomórészt állatok szerepelnek – az *emberi* jelző illik leginkább. Miki egér, Donald kacsa és a többiek valójában állatbőrbe öltözött emberek, vagyis a filmvásznon saját magunkat szemlélhetjük, a mi tulajdonságainkkal felruházott lények cselekszenek (helyettünk), ezért tud a közönség azonosulni velük ma is. Sajnos e rajzfilmek páratlan népszerűsége oda vezetett, hogy Disney követőinek kezében a példakép stílusa, gazdag eszköztára szégyenletesen elszegényedett, kommercializálódott. Ha valaki felnőtt létére nem restelli figyelemmel kísérni a televízió esti meséit, tanúja lehet annak, miként válik a művészet parttalan bárgyúsággá.

Walt Disney nyomdokain járva egész sor rajzfilmrendező nőtt fel, akik szabadulni próbáltak mesterük hatásától, mások viszont a kényelmesebb utat választották: saját eszközeivel szorították ki Disneyt a piac egy részéről. Az előbbire példa Fred (Tex) Avery, aki 1930-ban kezdett animátorként dolgozni Walter Lantz mellett a Universal stúdiójában. A rajzfilmek nélkülözhetetlen eleme, a geg, Avery

John Halas, 1954.

Chuck Jones, 1955.

Malack végnapjai

műveiben túlsúlyosra növekszik, annyira, hogy már-már maga alá temeti a szereplőket is. Leonard Maltin az amerikai rajzfilm történetét feldolgozó könyvében két példát is hoz erre: „Egy Avery-figurával megeshet, hogy kicsúszik a képkeretből, vagy hogy moziba megy, és a vászonról ráköszön egy olyan figura, akitől éppen akkor vált el egy másik jelenetben. Az egyik filmben két szereplővel közlik, hogy eltévesztették a filmet, egy másikban pedig már jócskán elkezdődött a történet, mikor a főszereplő hirtelen rájön, hogy nem volt főcím, és így kiált föl: »Ki rendezi ezt a filmet? És hol van a Metro-Goldwyn-Mayer-oroszlán?« A *Lucky Ducky*ban (Szerencsés kacsa) a szereplők elrobognak egy jelzőoszlop mellett – persze anélkül, hogy megnéznék, mi áll rajta –, majd észreveszik, hogy a háttér is, ők is, különféle fekete és fehér árnyalatokat vesznek föl. Visszaballagnak a táblához, amelyen, mint kiderül, ez áll: »TECHNICOLOR VÉGE!«"

Tex Avery olyannyira szakítani akart a disneyi irányzattal, hogy 1954-ben elkészítette *A három kismalac* riposztját *A három kicsi kutya* (The Three Little Pups) címmel. Ennek az „ellenmalac-filmnek" megvolt a létjogosultsága: az egyre jobban keményedő, az agresszivitás irányába tolódó amerikai életformával nehezen fért össze Disney happy endes világa. A szelíd, rózsaszínű, gömbölyded malackák helyét erőszakos, kemény, könyörtelen „fickók" foglalták el, akiknek már nincs szükségük találékonyságra, apró kis gonoszkodásokra, annál inkább gyorsaságra, kemény ökölre. Tex Avery filmjében minden a visszájára fordul. Az alattomos, gonoszul vicsorgó ordas farkas szegény kis gyámoltalan állatkává válik – a megszokott értékrend kifordul önmagából.

Az iparszerű rajzfilmgyártás kialakulása és a televízió gyors elterjedése a magyarázat William Hanna és Joseph Barbara hallatlan sikerére. Már 1934-ben Oscar-díjat kaptak egy filmjükért, annak ellenére, hogy rendszerint már unalomig ismételt klisékből építették fel rajzfilmjeiket. Alkotásaik tekintélyes részében ugyanazzal a cselekménnyel találjuk szembe magunkat: valaki üldöz valakit, az egyik szereplő el akarja pusztítani a másikat, s tervének végrehajtásához a legkülönbözőbb eszközöket veszi igénybe: golyózáport zúdít rá, sziklát görget a fejére, csalétekkel várja, csapdát állít neki, vonat elé löki – a lehetőségek kifogyhatatlanok. Csak egyvalami biztos: az üldöző sohasem éri utol a menekülőt, az áldozat pedig minden csapást túlél.

Ezeknek a primitív felépítésű történeteknek köszönhető, hogy a felnőtt közönség újra lelkesedni tudott a rajzfilmekért, rágógumiként fogyaszthatta őket – a legkisebb szellemi megerőltetés nélkül. Sokak szerint a televízió is súlyos csapást mért a rajzfilmre. Maltin szerint a kis képernyő, a kis méretek igénytelenekké tették a rendezőket. Az igazság valójában az lehet, hogy nem a méretek hibáztathatók, hanem a tévétársaságok csillapíthatatlan filméhsége – márpedig a tömegtermelés szükségszerűen az értékek elkorcsosulásával jár. Talán csak Walt Disneynek sikerült érvényt szerezni a saját maga által támasztott művészi követelményeknek – igaz, nagy árat fizetett érte.

Az európai rajzfilmstúdiókban egészen másféle munka folyt. A rendezők között volt egy magyar, aki nemcsak remekműveket alkotott, hanem jelentős elméleti munkásságot is kifejtett. Halász Jánosról van szó, aki John Halas néven vált világhírűvé. A pestszenterzsébeti születésű Halász festőművésznek tanult Bortnyik Sándornál, majd reklámfilmezéssel foglalkozott egészen addig, amíg be nem indult Magyarországon a rajzfilmgyártás (1932). Macskássy Gyulával és Kassovitz Félixszel dolgozott együtt 1936-ig, amikor is Angliába költözött. Ott feleségével, Joy Batchelorral megalapította a később világhírűvé vált Halas & Batchelor rajzfilmstúdiót, amely a reklám- és propagandafilmek mellett egészen eredeti művészi munkát folytatott.

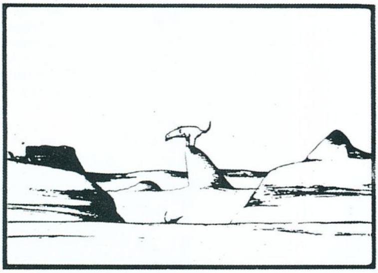
Halas egyszerű, szinte karikatúraszerű rajzokból építette fel filmjeit, s némelyikkel – anélkül, hogy egyéniségét feladta volna – az Egyesült Államokban is nagy sikert aratott. Több alkotását *(Foo-Foo, Snip and Snapp, History of the Cinema)* nálunk is vetítették – egyet azonban hivatalosan nem, s már csak ezért is említésre méltó. A címe *Állati gazdaság* (Animal Farm, 1954); az 1971-es Új filmlexikon *Állatok farmja*ként említi, a tartalmára azonban nem ▸

John Hubley, 1969.

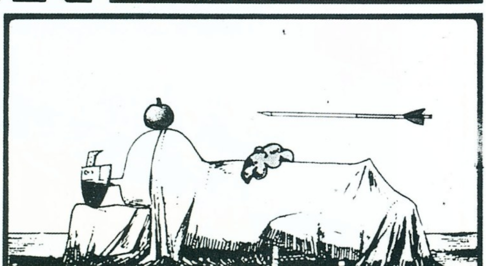

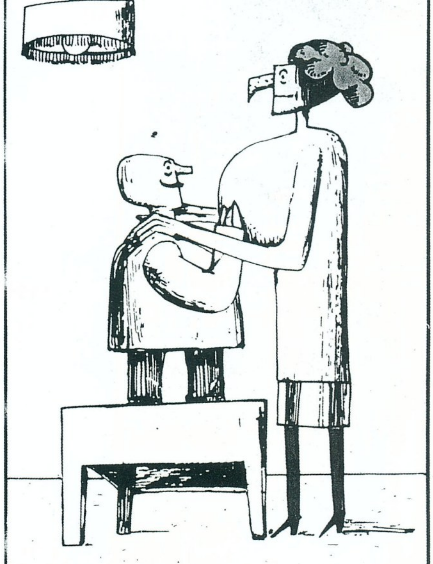
ák

Walerian Borowczyk, 1967

tér ki. Az alapjául szolgáló – s röviden antisztálinista pamfletnek nevezhető – művet George Orwell írta, s voltaképpen a létező szocializmusok durva karikatúráját adja. A részeges, tunya gazda lerobbant farmján egy nap föllázadnak az állatok, s egy disznó veszi át a hatalmat. Kezdetét veszi az állatok „demokráciája", amelyben a „mindenki egyenlő, de az egyenlők között is vannak egyenlőbbek" jelszóval megkezdődik a tisztogatás...

Halasnak két könyve is megjelent a rajzfilmezés technikájáról *(The Technic of Film Animation, Design in Motion)*, ezeket Roger Manvell-lel közösen írta, s – bár szinte kezdettől fogva határozott, kialakult stílusban dolgozott – szívesen kísérletezett, például zeneművek rajzi eszközökkel való megjelenítésével, ám ezek nem találtak kedvező fogadtatásra.

John Halassal egy időben kezdte pályáját Norman McLaren Glasgowban született skót rajzfilmrendező, aki 1935-ben amatőrfilmesként indult, majd a Britain's General Post Office filmvállalatnál dolgozott. 1940-től Kanadában, a National Film Board of Canada cég alkalmazottja, s elsősorban fantasztikus kísérletei tették híressé a filmvilágban. Valóban rendkívüli ötlet, hogy amikor minden kollégája kamerával dolgozik, ő félrelöki, s verejtékes fáradsággal a film emulziós rétegébe karcolja rajzait, sőt a hangokat is. [Ennek a technikának az úttörője Len Lye volt a *Színes doboz* (Colour Box) című, 1935-ben készült munkájával.] McLaren dolgozta ki az úgynevezett Pixillation technikát, amelynek az a lényege, hogy az élő szereplők mozgását fázisokra bontva készítik a felvételeket, s ezeket összegezve különös hatású mozgássort kapunk.

McLaren filmjei az álom és a valóság furcsa keverékei: *L'Aviron* (Evezés) című 1945-ös filmjében egy kis csónak orra látható, amint halad, halad a horizont felé, érezzük a láthatatlan evezős csapásait, maga az örökkévalóság az idő, ami eltelik, miközben a horizont egyre elérhetetlenebbé válik, egyre bizonyosabb: távolodik. Az önmagában eseménytelen történés hihetetlen feszültséget rejt magában, amely a nézőre is átragad. Ekkor a kép lassan elhomályosul, mintha a szemünket dörzsölnénk, hogy legyen már vége ennek a rossz álomnak. Hasztalan... Nem véletlen, hogy a 70-es évek fiatal rajzfilmesei is elragadtatással beszélnek Norman McLaren különleges tehetségéről. Egyszerű eszközökkel dolgozott, de ördöngösen kezelte őket.

A Nyugaton megjelent filmtörténeti munkák többsége egyszerűen „Iron Curtain" (vasfüggöny) címszó alatt tárgyalta a kelet-európai szocialista országok filmművészetét, s elsősorban olyan művészekre összpontosított, akik a szokásosnál merészebben bírálták országuk társadalmi-politikai viszonyait. Az idő előrehaladtával bebizonyosodott, hogy értékítéletük helyes volt, másrészről pedig feltűnő, hogy e filmrendezők közül sokan kényszerültek hazájuk elhagyására. Így járt például a lengyel Roman Polanski rendező, aki fiatalkori társadalombíráló filmjeit külföldön már nem volt képes túlszárnyalni.

Grafikusként kezdte pályáját az ugyancsak lengyel Walerian Borowczyk is, s csak 34 éves korában fordult a rajzfilmezés felé. 1958-ban robbanásként hatott az animáció világában *Dom* (Ház) című műve, amelyet Jan Lenicával együtt készített. Nehéz szavakkal leírni az ilyen filmet, éppoly nehéz, mint elkészíteni. Egy lakatlan házban vagyunk, ahol a tárgyak különös jelentőséget kapnak, életre kelnek. Semmi sem az, aminek látszik, minden megtévesztő, bizonytalan ebben a különös házban; egy vöröses árnyalatú paróka kószál látszólag céltalanul ide-oda, mígnem világossá válik: egyetlen célja, hogy megegyen, lenyeljen mindent, ami az útjába kerül. Egy hűtőszekrényt látunk, de zsúfolásig telve legyekkel, az ábécé betűi ártatlan lényeket gáncsolnak el s harapnak meg.

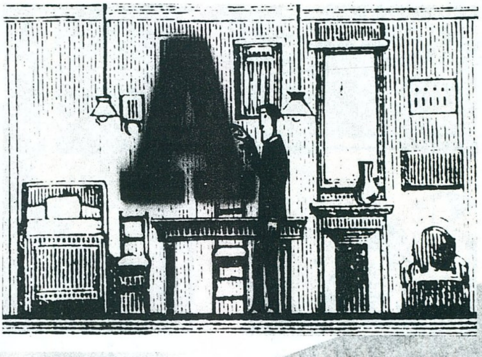
Ez a döbbenet erejével ható film több okból is rendhagyónak tekinthető. A közvélemény, a közönség – talán mind a mai napig – azt várja a rajzfilmtől, hogy humoros, vidám, cselekményes, dinamikus legyen, s nehezen fogadja be azokat az alkotásokat, amelyek súlyos gondolatokat hordoznak. Borowczyk és Lenica műveivel bevonult a rajzfilmezésbe a szatirikus erő, a keserű, fekete humor és a tragikus irónia – csupa olyasmi, amit idegennek tartottak a műfajtól. Éppen az ő munkásságuk bizonyította, hogy van létjogosultságuk az ilyen műveknek. Nekik és hasonlóan gondolkodó művésztársaiknak (George Dunning, Richard Williams, Emanuele Gianini és Giulio Luzzati, Jiří Trnka) köszönhető, hogy a 60-as évekre ez az irányzat megerősödött és megszűnt a malackák, nyuszikák, mókuskák egyre nehezebben elviselhető uralma a filmvásznon.

Berkes András

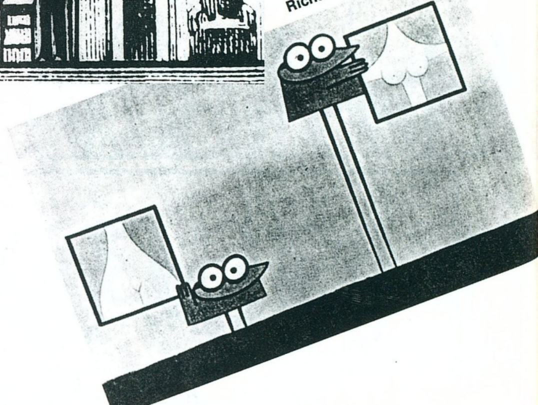
René Laloux, 1964.

Jan Lenica, 1964.

Mirosław Kijowicz, 1966.

Richard Williams, 1958.

Cicciolina teste

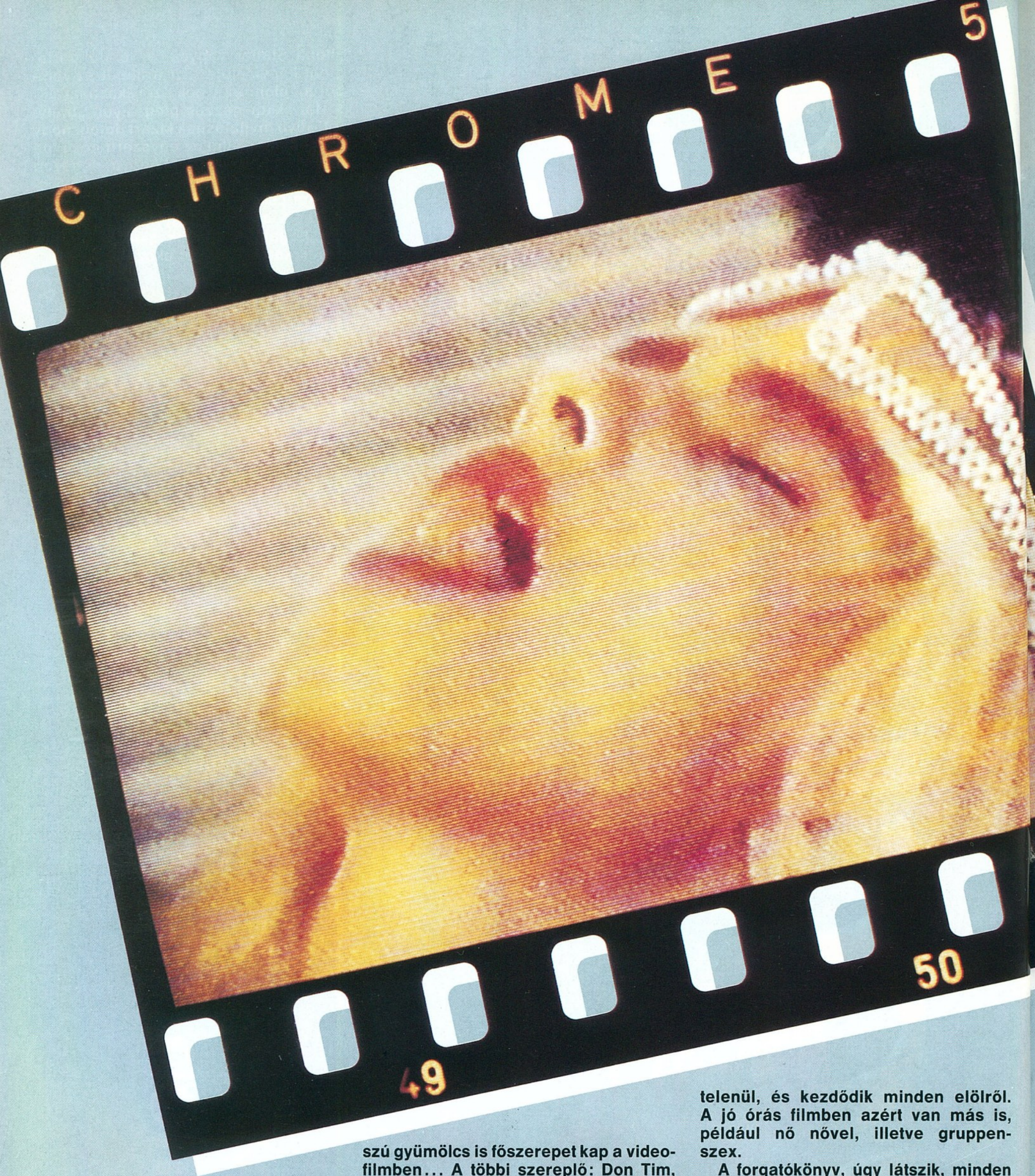
képernyőn és vásznon...

„Ilona Staller vagyok, az olasz parlament képviselője. Ezt a filmet szívemből ajánlom az Önök szórakozására."

Hát akkor nézzük meg! Ilyen „mélyről" jövő invitálásnak kizárt dolog, hogy ellent tudjon állni az egyszerű néző, ha már bedugta készülékébe a nehezen megszerzett kazettát. Különben is, Cicciolina csicsergő hangja és bájos mosolya jó bevezető egy kellemes estéhez. Legalábbis annak, akinek a pornófilmek kellő izgalmat okoznak...

▷

A kedves és igazán nem túl hosszúra nyúlt bemutatkozás, illetve ajánlás után Ilona Staller belibben a képernyőnkbe, és nyomban lefekszik – egy nyalókával. Igaz, a formája nem hasonlít a nálunk, trafikokban kaphatókhoz, annál inkább emlékeztet egy férfi nemi szervre! S Cicciolina kéjesen szopogatja, nem zavartatja magát.

Kicsivel később egy néger fiú lép a színre...

A *Banane al Cioccolato* című produkcióban mély tartalmat, mondanivalót kár keresni, mert úgyse találnánk. Mindenesetre annyit elárulhatunk, a hosszú gyümölcs is főszerepet kap a videofilmben... A többi szereplő: Don Tim, Guido Sem, Anna Fraun és a többiek keverednek Burt Johnson kamerája előtt. Cicciolina is kibogozhatatlan közülük.

Egy másik „alkotásban" – a *Paradise Visuals*-ban – a magyar származású olasz honleány a talán leghíresebb férfi pornósztárral, az amerikai John Holmesszal látható különféle pozitúrákban. Itt sem kell különösebb történet után nézni, natúrban, a maga természetességében tárják elénk, amijük van. Talán még többet is. Holmes többször közösül Ilonával, ha pedig éppen pihen, Ilona próbálkozik, nem is sikertelenül, és kezdődik minden elölről. A jó órás filmben azért van más is, például nő nővel, illetve gruppenszex.

A forgatókönyv, úgy látszik, minden ilyen jellegű műnél azonos, mintha egyazon személy írná valamennyit. Cicciolina esetében valóban ugyanarról a szellemi alkotóról, producerről van szó, aki (általában) egyúttal rendezője is a filmjeinek: Riccardo Schicchi. A valamivel több mint 30 éves, szemüveges fiatalember nem kifejezetten szexbálvány típus: alacsony, sovány termetű. Vele Ilona „munkahelyén", a Rómától 30 kilométerre lévő kétszintes irodaépületben találkoztam, éppen olasz tévések és filmesek társaságában. Ő futtatta be a budapesti születésű szőke lányt. Először csak be-

széltette a Radio Luna stúdiójában, majd fotózta, később pedig filmezte. Hogy mit csinált közben, azt magától Cicciolinától tudom, aki arra a kérdésre, hogy szeretője-e, határozott nemmel válaszolt.

– Én nem tévesztem össze a munkát a privát élettel – magyarázta.

Filmbeli partnereit sem kívánja meg forgatáson kívül, bármilyen szerszámmal rendelkezik is az illető. Pedig különösen erről híres a már említett John Holmes, aki az év elején halt meg – az olasz újságok szerint AIDS-ben. Azaz Husika is számolhat a veszedelmes kór pusztító hatására, de beszélgetésünkkor megnyugtatott – papíron bizonyította is –, hogy nem AIDS-es; s hogy Holmes rákban halt meg, csak az újságoknak érdekesebb az előbbi betegségről írni. Egyébként semmiféle nemi bajtól nem fél, bátran szeretkezik bárkivel – akivel a producer összehozza. Valóban, filmjeiben mindenféle figura szerepel, kevés a szép testű, szép arcú és fiatal férfi. Igaz, ő az intelligens, a „belülről" szép hímeket kedveli – mondta. A szeméremérzet egy parányi szikrájával sem rendelkezik – mesélte –, s legszívesebben az utcán is meztelenül járkálna. Csupasz testét mindenesetre többen láthatták szerte a világon, mint ruhakollekciójának egy-egy darabjában. S erre büszke is Ilona, aki most 37 éves és 1979-ben állt először kamera elé Enzo Trapiani filmjében. A címe: *Hol volt, hol nem volt, háromszor volt.* Ez mesére utal, és nincs is messze az igazságtól az, aki erre gondol, hiszen az ezeregyéjszaka közül legalább nyolcat Cicciolinával tölthetett.

– Nyolcrészes volt a tévéfilm, és éjszakánként vetítették – mondta a pornósztár. – Mindenki odavolt érte. Szívesen emlékszem vissza rá, ez indított el a karrier útján.

– Ezek szerint nem szolid filmről van szó?

– Nem, nem. Bár nem tudom, mit értesz alatta. Ebben is szeretkeztem, meztelenkedtem, mint a többiben. De nagyon szép volt.

– Hány filmben szerepelt eddig?

– Körülbelül tízben. Nem sok. Ebből öt-hat mozifilm (sajnos, a memóriám nem a legjobb), a többi video. Igazából csak öt éve pornózom kamera előtt. Jobban szeretem a videót, mint a mozifilmeket.

– Hogy-hogy nem játszik többet, ami pénzt hozna a házhoz?

– Sok munkám van: a fotózás, az interjúadás és a politika is ide tartozik. Már egy éve nem álltam, illetve nem feküdtem kamera elé – s jót nevetett.

– Játszott egy Jancsó-filmben is...

– Igen, még a pályám legelején egy nagyon kis szerepet kaptam a *Magánbűnök, közerkölcsök* című produkcióban. Akkor még nem ment úgy a színészi játék.

– Hogyan emlékszik vissza a magyar rendezőre?

– Nagy művésznek, intelligens férfinak tartom. És fontos embernek! Jó volt vele dolgozni, bár akkor még nem voltam ismert Olaszországban.

– Ha jól tudom, a filmet be is tiltották.

– Igen, de azért itt-ott vetítették.

– Szívesen szerepelne más magyar filmben is?

– Igen, de azt hiszem, túl drága vagyok a magyaroknak. A közelmúltban is megkeresett Xantus (Xantus János – A szerk.), de százezer dollárt nem tud kifizetni értem.

– Ennyi a tarifája?

– A pornófilm százmillió líra. Igaz, ez nem pornófilm lett volna. Most amin dolgozom, ötszázmilliót hoz nekem.

– Ezek szerint már a pornón is túltesz?

– Nem, mozijátékfilmről van szó. Többnyire Franciaországban forgatjuk, októberben kezdünk el dolgozni rajta. Egy gengsztercsoport különleges eljárással, nem hagyományosan, élő gyerekeket hoz a világra, és én leleplezem a bandát.

– Természetesen egy-két bandataggal le is fekszik, nem?

– Két életet élek a filmben: nappal szolidat, éjszaka pedig szexiset. Diszkóba járok, erotikus táncokat táncolok és szeretkezem. A másfél órás filmet jövőre mutatják be Olaszországban és Franciaországban. Volt egy videofilmem, a *Pornópóker*, az mindenképp vadabb volt, mint amilyen az új produkció lesz.

– A parlamentben mit szólnak a filmjeihez?

– Ott is nézik, illetve otthon titokban, az idős képviselők. Van, aki kedvel, van, aki nem, de inkább féltékenyek rám. Főleg a feleségek!

– A mentelmi jogát is megvonták.

– Na, nem a filmekért. Különben ez jó reklám nekem, és szeptember közepétől, amikor a nyári szünet után újra összeszeül a parlament, minden tisztázódik. Továbbra is képviselő maradok.

– Milyen érzés önmagát szeretkezés közben filmen látni?

– Nekem ez nagyon tetszik, mindig szívesen megnéztem a filmjeimet, de a másokét is.

– Azt a híres kígyósfilmet is, ami Magyarországon szintén ismertté vált a video-pornóforgalomban?

– Az az egyik kedvenc filmem. Én nagyon szeretem az állatokat. A kígyóval csak játszottam, nem volt komoly, hogy feldugtam magamnak a farok részét.

– Nővel is gyakran szeretkezik, legalábbis a filmjeiben.

– A privát életben soha nem foglalkozom lányokkal. Egyébként, mindenki szabadon éli a szerelmi életét, ahogy ő elképzeli. A férfiakat különben sokkal jobban szeretem.

– Készül Önről egy könyv is, Zalatnay Sarolta írja, aki szintén ismert szerelmi kalandjairól.

– Cini jó barátnőm, hasonló a stílusunk. Szeptember elején találkozunk Rómában, és folytatjuk a beszélgetést, hogy minél hamarabb megjelenjen a könyv.

– Csak barátságból ír Önről?

– Ez üzlet is. Sokat fizetett a jogdíjért.

– Forinttal?

– Igen. A családom Magyarországon él.

– Valahol olvastam, hogy filmsztárnak tartja magát.

– Hát nem az vagyok? – kérdezett vissza.

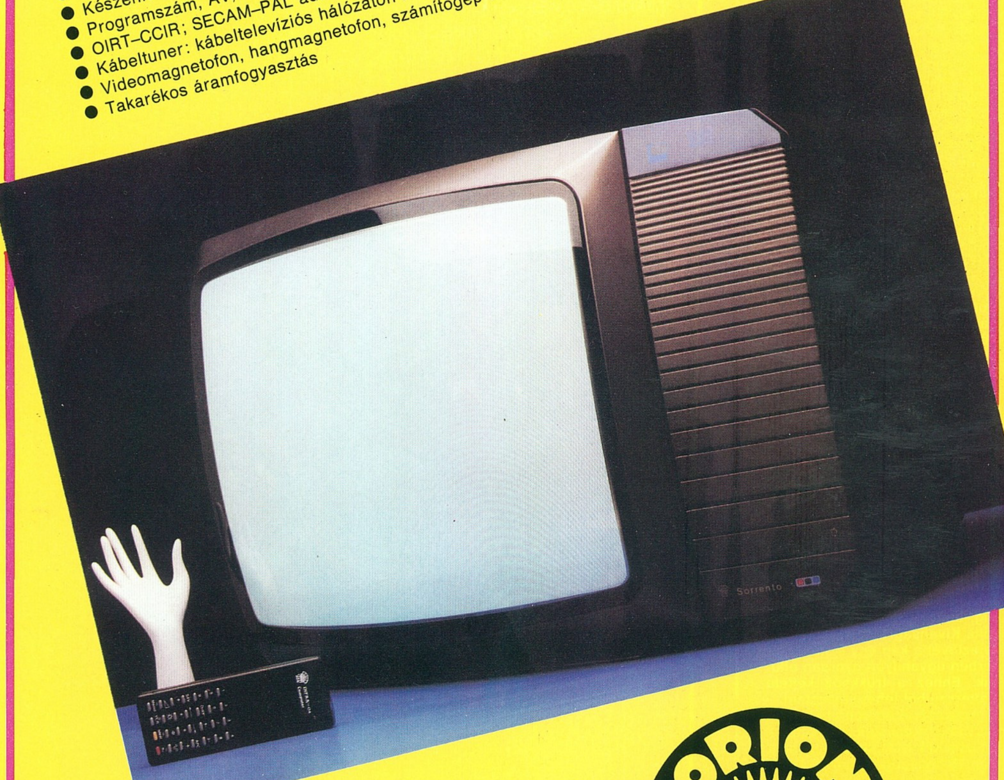
Videofilmsztár. De úgy látszik, hamarosan könyvsztár is lesz nálunk. A róla szóló könyvet majd feltehetjük a könyvespolcunkra – a kazetták mellé...

Temesi László

Képminőség felsőfokon
CTV 3156/K SORRENTO

- Olasz formatervezésű műanyag káva
- 56 cm-es képátlójú, 110°-os emelt fókuszú IM–LINE képcső
- 29 adóállomás programozására alkalmas feszültségszintézeres programválasztó infravörös távvezérléssel
- AV-üzemmód távvezérléssel
- Készenléti állapot: be- és kikapcsolás távvezérléssel
- Programszám, AV, AFC, szinkron időállandó kijelzés
- OIRT–CCIR; SECAM–PAL adások automatikus vétele
- Kábeltuner: kábeltelevíziós hálózaton központi, helyi és műholdműsorok vétele
- Videomagnetofon, hangmagnetofon, számítógép csatlakozási lehetősége
- Takarékos áramfogyasztás

ORION
TV
RADIO
1913 1988
75 ÉVES AZ ORION

SONY CCD–V 200

A PROFI

Ha a tisztelt olvasó kapásból akar felvételeket készíteni a kamkorderével, akkor nem a CCD–V 200 az a készülék, amit szeretne. Ha azonban igazi professzionális masinára van szüksége: ez a Sony kielégíti igényeit.

Ahogyan a magasabb kategóriájú tükörreflexes fényképezőgépek szabad teret biztosítanak az egyéni látásmód megvalósításához, a videotechnikában a rendezési lehetőségek széles választékát kínálja a SONY legújabb csúcskészüléke. Olyasmit is tud, amiről más kamkordereknél még csak nem is álmodhatunk. Nem kell más, mint rátekinteni mellékelt táblázatunkra, és azonnal kitűnik, hogy minden szokásos rovatunk megtelt.

Kezdjük a bemutatkozást a fototechnikai elemekkel. Természetes, hogy a készülék blendeautomatikával rendelkezik, de egyben tetszés szerint kézi beállítási lehetőség is van. A normál zársebesség mellett (1/50 sec) a „Highspeed-Shutter" 1/120-tól 1/4000 sec-os expozíciós időket is biztosít. A normál nappali világosság az úgynevezett nagy zársebességek esetében is tökéletesen elegendő. Nemcsak a zár, hanem a zoom sebessége is a billenőgomb megnyomásának erősségétől függően variálható, így a kívánt közelítés vagy távolítás a képkompozíciónak megfelelően állítható be. A felvételeket készítő kreativitásának nyújt lehetőséget a „Fader", ami a kép fehér felületig való lágy be- és kiblendézését teszi lehetővé, a hanggal együtt. Egy billenőkarral különleges be- és kiblendézések készíthetők, azzal, hogy egy színes háttér közepén feltűnik a kiszemelt motívum, és lassan növekszik, egészen addig, amíg az egész képet megtölti. Kívánságra egy jelenet befejeztével a kép egy színes háttérben ugyanilyen gyorsan eltűnik. Ehhez a trükkhöz kétféle háttérszínből lehet választani.

Az intervallum-automatikával lassított képcsoport-felvételek készíthetők trükkfilmekhez. Minden 15. másodpercben 8 képből álló sorozatot vesz fel, ezzel például olyan lassított filmek vehetők fel, mint egy magától nyíló virágkehely.

Igazi különlegességnek számít a V–200 hangrésze; arra is képes, hogy PCM-technikával digitálisan rögzítse a sztereó hangot. Ezzel egyidejűleg azonban a hangot ferde nyomsávon monóban is felveszi, természetesen hifi minőségben, az egyéb Video–8 típusú kamkorderekkel

való kompatibilitás megőrzésének érdekében.

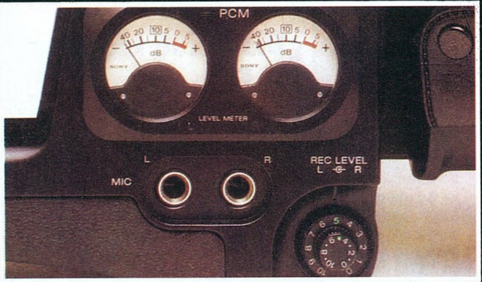
A készülékbe beépített sztereó mikrofon úgy mély átvitelben, mint a tiszta magashangok reprodukálásában kitűnő hangélményt nyújt. Akinek azonban nem felel meg a beépített mikrofonok minősége, külső mikrofonokat is csatlakoztathat hozzá – ezek kivezérlését a készülék mutatós műszerei csatornánként külön-külön jelzik. A főmikrofon mellett még egy „pót” kommentátormikrofon is van, amely gombnyomásra bekapcsolódhat és a kommentárhangot a bal oldali PCM-sávra veszi fel.

A hang visszajátszásánál egy átkapcsoló segítségével választani lehet a PCM-sztereó hang és a mono-hifi hang között. A „mix” üzemmódban lehetőség van a kétfajta felvétel együttes lejátszására is. Erre akkor van szükség, ha a PCM-sztereó sávon utóhangosítás (audio-dub) esetén például zenét veszünk fel. Ennél a kamkordernél az audio-dub megvalósítása nem ütközik nehézségbe, mert az RCA-csatlakozókkal kialakított hangbemenetekhez CD-játszó, kazettás magnó vagy akár keverőpult is csatlakoztatható. A készülék hangminőségét és hanggal kapcsolatos lehetőségeit áttekintve az ember kételkedni kezd, hogy egyszerű kamkordert tart-e a kezében vagy talán egy félprofesszionális hangmagnót.

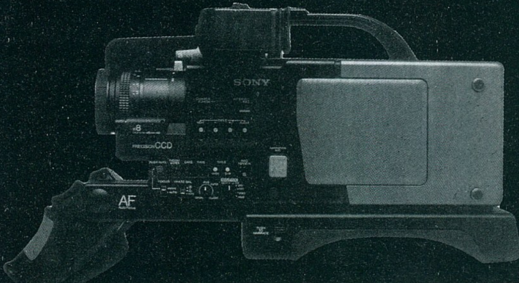
A Sony hangja annyira jó, hogy eddig a kamkorderek között alig volt ilyen. Azért „alig”, mert előfordult már olyan VHS-rendszerű kamkorder is, amelyik forgófejes, ferde nyomsávos technikával FM hifi hangot vesz fel. Ezek a készülékek elég ritkák, kizárólag teljes formátumú kivitelben léteznek, és még az NSZK-ban is szinte ismeretlennek tekinthetők.

Ha a képminőségi jellemzőket más készülékek mutatóival összehasonlítjuk, érdekes módon a V–200 nem fog az élen végezni. Az NSZK-beli Video Magazin szakemberei szerint a csúcskészülék jelzőt a gép nem a képélességben mutatott csúcsteljesítmény alapján érdemelte ki, mert volt nála jobb is. Úgy látszik, a V–200 konstruktőrei a legnagyobb felbontás lehetőségéről inkább lemondtak az elérhető legkisebb zaj érdekében. A mérések alapján kiderült, hogy a V–200 nem használja ki teljesen a Video–8 rendszer nyújtotta lehetőségeket. Sajnálatos, hogy éppen a majdnem professzionális igényeket kielégítő V–200 képminőségben nem nyújtja a maximumot.

A mindennapi használat során derül ki, hogyan viselkedik végül is ez a kisméretű kazettájához képest nem is könnyű készülék (3,3 kg). A használatban igen hasznosnak bizonyult egy olyan részlet, amelyet a gyártó nem is biztos, hogy direkt tervezett: az állítható fogantyú a felvételi nyomógombbal és a zoom-billentyűvel. A stabil válltámasz jó lehetőséget teremt arra, hogy például asztalra el lehessen helyezni úgy, hogy ne billegjen. Ezzel a módszerrel lehetőséget nyerünk rá, hogy állvány nélkül is felvehessünk lassú „zoomfahrt”-okat. A kereső kihúzható, forgatható és kihajtható, így akkor is kényelmesen ellenőrizhető a beállítás, ha a készülék a földön van, és az így választott „békaperspektíva” érdekes videofelvételek készítésére ad lehetőséget.

A kivezérlésjelző műszerek, a mikrofonbemenetek manuálisan is szabályozhatók.

Minden rajta van, minden benne van – a V–200 szolgáltatásaihoz bekapcsolható kommentátormikrofon is tartozik (a négyszögletes, lyukacsos fémlemez mögött).

A kép- és sztereóhang- be- és kimenetek.

Ár	3700 DM
Kameraegység	
Objektív fényérzékenysége	1:1,2
Objektív gyújtótávolság-tartománya	11–18 mm
Zoom-tartomány	8-szoros (motorikus)
Makro pozíció	van
Ellenfénykapcsoló	nincs
Kézi blendeszabályzás	van
Fader	van
Autofokusz	van
Highspeed-Shutter	1/120, 1/250, 1/500, 1/2000, 1/4000 sec
Felvétel-visszaállás	van
Insert-Schnitt	van
Magnóegység	
Kép-gyorskeresés	van
Állókép	van
Lassítás	van
AV-bemenet	van
Mikrofonbemenet	van
Fejhallgató-kimenet	van
Hangátvitel PCM-sztereó	20-15 000 Hz
mono-hifi	20-20 000 Hz
Képátvitel (vízszintes felbontás)	2,2 MHz (SP-üzem)
Játszási idő egy akkumulátortöltéssel	83 perc
Kazettajátszási idő	90 perc (SP), 180 perc (LP)
Visszatekercselési idő (P–30)	70 sec
Méretek	133 × 266 × 405 mm
Tömeg	3,3 kg

Egy ilyen, viszonylag részletes ismertetés során sem lehet bemutatni minden olyan apróságot, ami más kamkordereknél nem található meg.

A készülék viszonylag nagy súlya ellenére jól használható, mert a válltámasz biztosítja a kellő stabilitást. A kemény és nyugodt tartásra feltétlenül szükség van, mert a nyolcszoros zoommal nem lehetne stabil, rezgésmentes felvételeket készíteni. Végül is megállapítható, hogy ezt a kamkordert nem azért és nem úgy tervezték, hogy egy női táskába beleférjen, hanem elsősorban az aktív videofilmesek munkaeszközének szánták.

Összegezve a tapasztaltakat, megállapítható, hogy ez a kamkorder minden szolgáltatása és tudománya szempontjából bőven teljesítette azokat a kritériumokat, amik jogossá teszik, hogy a Video-8 kategóriában (talán) a legjobbnak lehessen minősíteni.

ÁRUBÓN öS 100,–

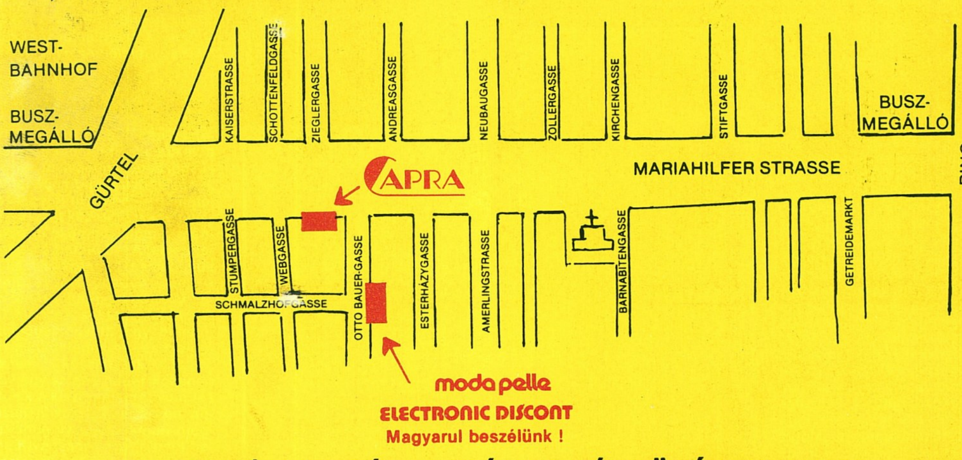
KIZÁRÓLAG A VIDEO MAGAZIN OLVASÓINAK!

ENNEK AZ ÁRUBÓNNAK ÁTADÁSÁVAL SZEMÉLYENKÉNT öS 100,– KEDVEZMÉNY!

moda pelle
CAPRA
ELECTRONIC DISCONT

1020 WIEN, TABORSTRASSE 15
1060 WIEN, MARIAHILFER STR. 97
1060 WIEN, OTTO BAUER-GASSE 18

TV-, ÉS VIDEÓKÉSZÜLÉKEINK BEÉPITETT MAGYAR HANGGAL RENDELKEZNEK

NAGY VÁLASZTÉK A MÁRKAKÉSZÜLÉKEKBEN !
RENDKÍVÜL OLCSÓ ÁRAKON

TDK · PHILIPS · BASF · ELIN · SAMSUNG · HITACHI · 3M · SANYO · JVC · Panasonic · TENSAI · Technics · SHARP · maxell · FISHER · Jamo · Commodore · SONY · ATARI · Sansui · GRUNDIG · PIONEER · TOSHIBA · Schneider · GoldStar · SALORA

AZ ÁRAKBÓL A 20%-OS ADÓT A HELYSZÍNEN LEVONJUK

Itt levágandó!